בע"ה

גליון ע"ט // כ"ח חשון-ד' כסלו ה'תשפ"ז

לְשִׂיחַ

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת תּוֹלְדֹת תשפ"ז

נ"ך: שמואל-א י'-ט"ז

משנה: חולין פרק י"ב

שיעור שבועי: ציד בפיו

הוספות: חת"ת והפטרה // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבורך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, עם גליון חניני לכבוד יום הח"ן בשנה, יום הולדתו הפ"ב של מורנו ורבינו, שבוע פרשת תולדת, כ"ח חשון-ד' כסלו, נלמד במסגרת הלימוד היומי:

בנ"ך נמשיך בספר שמואל-א, בפרקים י'-ט"ז – משיחת שאול למלך והמלכתו במצפה, מלחמת יבש גלעד וחידוש המלוכה בגלגל, דברי הפרידה של שמואל, מלחמות שאול בפלשתים ומעשה יהונתן במכמש, מלחמת עמלק וקריעת המלכות משאול, ומשיחת דוד בבית לחם. במשנה נסיים את מסכת חולין, ונלמד את פרק י"ב, העוסק במצות שילוח הקן.

בנוסף, תוכלו למצוא בגליון את הלימוד היומי בחת"ת והפטרה (עם אונקלוס ורש"י, ועם הפרשה רצוף לקריאה בצבור), את השיעור השבועי במאמר "ציד בפיו" לכבוד פרשת תולדת, וואטסים מרבותינו נשיאנו לימי חודש כסלו (כהוראת כ"ק אדמו"ר מליל ר"ח כסלו ה'תשמ"ט), לוח הילולא דצדיקא לשבוע זה, וסיפור חסידי על הצדיק רבי צבי הירש מרימנוב.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הקדשות, הערות והארות – lishcod@gmail.com

טבלת הלְמוד לחדש כסלו

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת־קדש
כ"ח חשון שמו"א י'	**כ"ט חשון** שמו"א י"א	**ל' חשון** שמו"א י"ב	**א' כסלו** שמו"א י"ג	**ב' כסלו** שמו"א י"ד	**ג' כסלו** שמו"א ט"ו	**ד' כסלו** תולדת שמו"א ט"ז חולין פ"ב
ה' כסלו שמו"א י"ז	**ו' כסלו** שמו"א י"ח	**ז' כסלו** שמו"א י"ט	**ח' כסלו** שמו"א כ'	**ט' כסלו** שמו"א כ"א	**י' כסלו** שמו"א כ"ב	**י"א כסלו** ויצא שמו"א כ"ג בכורות פ"א
י"ב כסלו שמו"א כ"ד	**י"ג כסלו** שמו"א כ"ה	**י"ד כסלו** שמו"א כ"ו	**ט"ו כסלו** שמו"א כ"ז	**ט"ז כסלו** שמו"א כ"ח	**י"ז כסלו** שמו"א כ"ט	**י"ח כסלו** וישלח שמו"א ל' בכורות פ"ב
י"ט כסלו שמו"א ל"א	**כ' כסלו** שמו"ב א'	**כ"א כסלו** שמו"ב ב'	**כ"ב כסלו** שמו"ב ג'	**כ"ג כסלו** שמו"ב ד'	**כ"ד כסלו** שמו"ב ה'	**כ"ה כסלו** וישב שמו"ב ו' בכורות פ"ג
כ"ו כסלו שמו"ב ז'	**כ"ז כסלו** שמו"ב ח'	**כ"ח כסלו** שמו"ב ט'	**כ"ט כסלו** שמו"ב י'	**ל' כסלו** שמו"ב י"א	**א' טבת** שמו"ב י"ב	**ב' טבת** מקץ שמו"ב י"ג בכורות פ"ד

יום ראשון // כ"ח חשון

יום הולדת פ"ב למורנו ורבינו האהוב הרב יצחק גינזבורג שליט"א

חומש - ראשון פרשת תולדת

(פרק כ"ה) (יט) {פרשת תולדת} וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק:

וְאִלֵּין תּוּלְדַת יִצְחָק בַּר אַבְרָהָם אַבְרָהָם אוֹלִיד יָת יִצְחָק:

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק - יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה. אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - עַל יְדֵי שֶׁכָּתַב הַכָּתוּב יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם חֶזְקַק לוֹמַר אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק; לְפִי שֶׁהָיוּ לֵיצָנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים מֵאֲבִימֶלֶךְ נִתְעַבְּרָה שָׂרָה, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה שָׁנִים שָׁהֲתָה עִם אַבְרָהָם וְלֹא נִתְעַבְּרָה הֵימֶנּוּ; מֶה עָשָׂה הַקָּבָ"ה? צָר קְלַסְתֵּר פָּנָיו שֶׁל יִצְחָק דּוֹמֶה לְאַבְרָהָם, וְהֵעִידוּ הַכֹּל אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּאן יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, שֶׁהֲרֵי עֵדוּת יֵשׁ שֶׁאַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק.

(כ) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה:

וַהֲוָה יִצְחָק בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין כַּד נְסִיב יָת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה מִפַּדַּן אֲרָם אֲחָתֵיהּ דְּלָבָן אֲרַמָּאָה לֵיהּ לְאִנְתּוּ:

בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה - שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם מֵהַר הַמּוֹרִיָּה נִתְבַּשֵּׂר שֶׁנּוֹלְדָה רִבְקָה, וְיִצְחָק הָיָה בֶּן ל"ז שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי בּוֹ בַּפֶּרֶק מֵתָה שָׂרָה, וּמִשֶּׁנּוֹלַד יִצְחָק עַד הָעֲקֵדָה שְׁמֹנָה שָׁרָה, ל"ז שָׁנָה הָיוּ - כִּי בַּת צ' הָיְתָה כְּשֶׁנּוֹלַד יִצְחָק, וּבַת קכ"ז כְּשֶׁמֵּתָה - שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה וְגוֹ' הֲרֵי לְיִצְחָק ל"ז שָׁנִים, וּבוֹ בַּפֶּרֶק נוֹלְדָה רִבְקָה; הַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתֵּהֵא רְאוּיָה לְבִיאָה ג' שָׁנִים וְנִשָּׂאָהּ. **בַּת בְּתוּאֵל מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן** - וְכִי עַדַיִן לֹא נִכְתַּב שֶׁהִיא בַּת בְּתוּאֵל וַאֲחוֹת לָבָן וּמִפַּדַּן אֲרָם? אֶלָּא לְהַגִּיד שִׁבְחָהּ, שֶׁהָיְתָה בַּת רָשָׁע וַאֲחוֹת רָשָׁע וּמְקוֹמָהּ אֲנָשֵׁי רֶשַׁע וְלֹא לָמְדָה מִמַּעֲשֵׂיהֶם. **מִפַּדַּן אֲרָם** - עַל שֵׁם שֶׁשְּׁנֵי אֲרָם הָיוּ, אֲרָם נַהֲרַיִם וַאֲרָם צוֹבָה, קוֹרֵא אוֹתוֹ פַּדָּן, לְשׁוֹן צֶמֶד בָּקָר, תַּרְגּוּם פַּדָּן תּוֹרִין; וְיֵשׁ פּוֹתְרִין פַּדַּן אֲרָם כְּמוֹ שְׂדֵה אֲרָם, שֶׁבִּלְשׁוֹן יִשְׁמָעֵאל קוֹרִין לְשָׂדֶה פַּדַּן.

(כא) וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:

וְצַלִּי יִצְחָק קֳדָם יְיָ לָקֳבֵל אִתְּתֵיהּ אֲרֵי עֲקָרָה הִיא וְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ יְיָ וְעִדְּיַת רִבְקָה אִתְּתֵיהּ:

וַיֶּעְתַּר - הִרְבָּה וְהִפְצִיר בִּתְפִלָּה. **וַיֶּעְתַּר לוֹ** - נִתְפַּצֵּר וְנִתְפַּיֵּס וְנִתְפַּתָּה לוֹ. וְאוֹמֵר אֲנִי, כָּל לְשׁוֹן עֶתֶר לְשׁוֹן הַפְצָרָה וְרִבּוּי הוּא, וְכֵן וַעֲתַר עֲנָן הַקְּטֹרֶת (יחז' ח') - מַרְבִּית עֲלִיַּת הֶעָשָׁן, וְכֵן וְהַעְתַּרְתֶּם עָלַי דִּבְרֵיכֶם (שם ל"ה), וְכֵן וְנַעְתָּרוֹת

נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא (משלי כ"ז) - דּוֹמוֹת לִמְרֻבּוֹת וְהִנָּם לְמַשָּׂא; אנקרי"שרא בלע"ז. לְנַכֵּחַ אִשְׁתּוֹ - זֶה עוֹמֵד בְּזָוִית זוֹ וּמִתְפַּלֵּל וְזוֹ עוֹמֶדֶת בְּזָוִית זוֹ וּמִתְפַּלֶּלֶת. וַיֵּעָתֵר לוֹ - לוֹ וְלֹא לָהּ, שֶׁאֵין דּוֹמָה תְּפִלַּת צַדִּיק בֶּן צַדִּיק לִתְפִלַּת צַדִּיק בֶּן רָשָׁע, לְפִיכָךְ לוֹ וְלֹא לָהּ (יבמות ס"ד).

(כב) וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה:

וַדַּחֲקִין בְּנַיָּא בְּמֵעָהָא וַאֲמֶרֶת אִם כֵּן לְמָה דְנָן אֲנָא וַאֲזָלַת לְמִתְבַּע אוּלְפַּן מִן קֳדָם יְיָ:

וַיִּתְרוֹצְצוּ - עַ"כְּ הַמִּקְרָא הַזֶּה אוֹמֵר דָּרְשֵׁנִי, שֶׁסָּתַם מַה הִיא רְצִיצָה זוֹ וְכָתַב אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי? רַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּהוּ לְשׁוֹן רִיצָה; כְּשֶׁהָיְתָה עוֹבֶרֶת עַל פִּתְחֵי תּוֹרָה שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר יַעֲקֹב רָץ וּמְפַרְכֵּס לָצֵאת, עוֹבֶרֶת עַל פֶּתַח עֲבוֹדַת אֱלִילִים, עָשָׂו מְפַרְכֵּס לָצֵאת. דָּבָר אַחֵר מִתְרוֹצְצִים זֶה עִם זֶה וּמְרִיבִים בְּנַחֲלַת שְׁנֵי עוֹלָמוֹת. **וַתֹּאמֶר אִם כֵּן** - גָּדוֹל צַעַר הָעִבּוּר. **לָמָּה זֶּה אָנֹכִי** - מִתְאַוָּה וּמִתְפַּלֶּלֶת עַל הֲרָיוֹן. **וַתֵּלֶךְ לִדְרוֹשׁ** - לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם. **לִדְרוֹשׁ אֶת ה'** - שֶׁיַּגִּיד לָהּ מַה תְּהֵא בְּסוֹפָהּ.

(כג) וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי (גיים) [גוֹיִם] בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

וַאֲמַר יְיָ לַהּ תְּרִין עַמְמִין בִּמְעָיְכִי וְתַרְתֵּין מַלְכָוָן מִמֵּעָיְכִי יִתְפָּרְשָׁן וּמַלְכוּ מִמַּלְכוּ יִתְקַף וְרַבָּא יִשְׁתַּעְבֵּיד לְזְעִירָא:

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ - עַל יְדֵי שָׁלִיחַ; לְשֵׁם נֶאֱמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהוּא אָמַר לָהּ (בראשית רבה). **שְׁנֵי גוֹיִם בִּבְטְנֵךְ** - גיים כְּתִיב; אֵלּוּ אַנְטוֹנִינוּס וְרַבִּי, שֶׁלֹּא פָסְקוּ מֵעַל שֻׁלְחָנָם לֹא צָנוֹן וְלֹא חֲזֶרֶת לֹא בֵּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים (עבודה זרה י"א). **וּשְׁנֵי לְאֻמִּים** - אֵין לְאֹם אֶלָּא מַלְכוּת. **מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ** - מִן הַמֵּעַיִם הֵם נִפְרָדִים זֶה לִרְשָׁעוֹ וְזֶה לְתָמּוֹ. **מִלְאֹם יֶאֱמָץ** - לֹא יִשְׁוּוּ בִּגְדֻלָּה, כְּשֶׁזֶּה קָם זֶה נוֹפֵל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר אִמְּלְאָה הֶחָרֵבָה (יחזקאל כ"ו), לֹא נִתְמַלְּאָה צוֹר אֶלָּא מֵחָרְבָּנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם.

(כד) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בִּבְטְנָהּ:

וּשְׁלִימוּ יוֹמָהָא לְמֵילַד וְהָא תְיוּמִין בִּמְעָהָא:

וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ - אֲבָל בְּתָמָר כְּתִיב וַיְהִי בְּעֵת לִדְתָּהּ (בראשית ל"ח:כ"ז), שֶׁלֹּא מָלְאוּ יָמֶיהָ, כִּי לִזְ' חֳדָשִׁים יְלָדָתַם. **וְהִנֵּה תוֹמִם** - חָסֵר, וּבְתָמָר תְּאוֹמִים מָלֵא, לְפִי שֶׁשְּׁנֵיהֶם צַדִּיקִים; אֲבָל כָּאן אֶחָד צַדִּיק וְאֶחָד רָשָׁע.

(כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו:

וּנְפַק קַדְמָאָה סְמוֹק כֻּלֵּיהּ כִּגְלִים (נ"א כִּכְלָן) דִּשְׂעָר וּקְרוֹ שְׁמֵיהּ עֵשָׂו:

אַדְמוֹנִי - סִימָן הוּא שֶׁיִּהְיֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים (בראשית רבה). כְּלוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר - מָלֵא שֵׂעָר כְּטַלִּית שֶׁל צֶמֶר הַמְלֵאָה שֵׂעָר, פלוקי"דא בלע"ז. וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו - הַכֹּל קָרְאוּ לוֹ כֵן, לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה וְנִגְמָר בְּשְׂעָרוֹ כְּבֶן שָׁנִים הַרְבֵּה.

(כו) וְאַחֲרֵי־כֵ֗ן יָצָ֤א אָחִיו֙ וְיָד֣וֹ אֹחֶ֔זֶת בַּעֲקֵ֖ב עֵשָׂ֑ו וַיִּקְרָ֥א שְׁמ֖וֹ יַעֲקֹ֑ב וְיִצְחָק֙ בֶּן־שִׁשִּׁ֣ים שָׁנָ֔ה בְּלֶדֶ֥ת אֹתָֽם׃

וּבָתַר כֵּן נָפַק אָחוּהִי וִידֵיהּ אַחִידָא בְּעַקְבָּא דְעֵשָׂו וּקְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בַּר שִׁתִּין שְׁנִין כַּד יְלִידַת יָתְהוֹן׃

וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וגו' - שָׁמַעְתִּי מ"א הַדּוֹרְשׁוֹ לְפִי פְּשׁוּטוֹ, בְּדִין הָיָה אוֹחֵז בּוֹ לְעַכְּבוֹ, יַעֲקֹב נוֹצַר מִטִּפָּה רִאשׁוֹנָה וְעֵשָׂו מִן הַשְּׁנִיָּה; צֵא וּלְמַד מִשְּׁפוֹפֶרֶת שֶׁפִּיהָ קְצָרָה, תֵּן לָהּ שְׁתֵּי אֲבָנִים זוֹ אַחַר זוֹ - הַנִּכְנֶסֶת רִאשׁוֹנָה תֵּצֵא אַחֲרוֹנָה וְהַנִּכְנֶסֶת אַחֲרוֹנָה תֵּצֵא רִאשׁוֹנָה; נִמְצָא עֵשָׂו הַנּוֹצָר בָּאַחֲרוֹנָה יָצָא רִאשׁוֹן וְיַעֲקֹב שֶׁנּוֹצַר רִאשׁוֹנָה יָצָא אַחֲרוֹן, וְיַעֲקֹב בָּא לְעַכְּבוֹ, שֶׁיִּהְיֶה רִאשׁוֹן לְלֶדֶת כְּרִאשׁוֹן לִיצִירָה, וְיִפְטֹר אֶת רַחְמָהּ וְיִטֹּל אֶת הַבְּכוֹרָה מִן הַדִּין. בַּעֲקֵב עֵשָׂו - סִימָן שֶׁאֵין זֶה מַסְפִּיק לִגְמֹר מַלְכוּתוֹ עַד שֶׁזֶּה עוֹמֵד וְנוֹטְלָהּ הֵימֶנּוּ. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב - הַקָּבָ"ה; דָּ"אַ אָבִיו קָרָא לוֹ יַעֲקֹב עַל שֵׁם אֲחִיזַת הֶעָקֵב. בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה - י' שָׁנִים מִשֶּׁנִּשָּׂאָה עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת י"ג שָׁנָה וּרְאוּיָה לְהֵרָיוֹן, וי' שָׁנִים הַלָּלוּ צָפָה וְהִ֯מְתִּין לָהּ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אָבִיו לְשָׂרָה; כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְעַבְּרָה, יָדַע שֶׁהִיא עֲקָרָה, וְהִתְפַּלֵּל עָלֶיהָ (יבמות ס"ד), וְשִׁפְחָה לֹא רָצָה לִשָּׂא, לְפִי שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה לִהְיוֹת עוֹלָה תְּמִימָה.

(כז) וַיִּגְדְּלוּ֙ הַנְּעָרִ֔ים וַיְהִ֤י עֵשָׂו֙ אִ֣ישׁ יֹדֵ֣עַ צַ֔יִד אִ֖ישׁ שָׂדֶ֑ה וְיַעֲקֹ֕ב אִ֥ישׁ תָּ֛ם יֹשֵׁ֥ב אֹהָלִֽים׃

וּרְבִיוּ עוּלֵּמַיָּא וַהֲוָה עֵשָׂו גְּבַר נַחְשִׁירְכָן גְּבַר נָפַק לְחַקְלָא וְיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים מְשַׁמֵּשׁ בֵּית אוּלְפָנָא׃

וַיִּגְדְּלוּ ... וַיְהִי עֵשָׂו - כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ קְטַנִּים, לֹא הָיוּ נִכָּרִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, וְאֵין אָדָם מְדַקְדֵּק בָּהֶם מַה טִּיבָם; כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, זֶה פֵּרֵשׁ לְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְזֶה פֵּרֵשׁ לַעֲ"ָ. יֹדֵעַ צַיִד - לָצוּד וּלְרַמּוֹת אֶת אָבִיו בְּפִיו וְשׁוֹאֲלוֹ אַבָּא, הַאֵיךְ מְעַשְּׂרִין אֶת הַמֶּלַח וְאֶת הַתֶּבֶן? כַּסָּבוּר אָבִיו שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת (תנחומא). אִישׁ שָׂדֶה - כְּמַשְׁמָעוֹ, אָדָם בָּטֵל וְצוֹדֶה בְּקַשְׁתּוֹ חַיּוֹת וְעוֹפוֹת. תָּם - אֵינוֹ בָּקִי בְּכָל אֵלֶּה, כִּלְבּוֹ כֵּן פִּיו, מִי שֶׁאֵינוֹ חָרִיף לְרַמּוֹת קָרוּי תָּם. יֹשֵׁב אֹהָלִים - אָהֳלוֹ שֶׁל שֵׁם וְאָהֳלוֹ שֶׁל עֵבֶר.

(כח) וַיֶּאֱהַ֥ב יִצְחָק֙ אֶת־עֵשָׂ֔ו כִּי־צַ֥יִד בְּפִ֖יו וְרִבְקָ֑ה אֹהֶ֥בֶת אֶת־יַעֲקֹֽב׃

וּרְחֵם יִצְחָק יָת עֵשָׂו אֲרֵי מְצֵידֵיהּ הֲוָה אָכִיל וְרִבְקָה רְחֵימַת יָת יַעֲקֹב׃

בְּפִיו - כְּתַרְגּוּמוֹ בְּפִיו שֶׁל יִצְחָק. וּמִדָּרְשׁוֹ בְּפִיו שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁהָיָה צָד אוֹתוֹ וּמְרַמֵּהוּ בִּדְבָרָיו.

(כט) וַיָּ֥זֶד יַעֲקֹ֖ב נָזִ֑יד וַיָּבֹ֥א עֵשָׂ֖ו מִן־הַשָּׂדֶ֥ה וְהֽוּא־עָיֵֽף׃

וּבַשִּׁיל יַעֲקֹב תַּבְשִׁילָא וַאֲתָא (נ"א וְעַל) עֵשָׂו מִן חַקְלָא וְהוּא מְשַׁלְּהֵי:

וַיָּזֵד - לְשׁוֹן בִּשּׁוּל, כְּתַרְגּוּמוֹ. וְהוּא עָיֵף - בִּרְצִיחָה, כְּמָה דְּתֵימָא כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי לְהֹרְגִים (ירמיהו ד') (בראשית רבה).

(ל) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם:

וַאֲמַר עֵשָׂו לְיַעֲקֹב אַטְעֲמְנִי כְעַן מִן סְמוֹקָא סְמוֹקָא הָדֵין אֲרֵי מְשַׁלְּהֵי אֲנָא עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵיהּ אֱדוֹם:

הַלְעִיטֵנִי - אָפְתַּח פִּי וּשְׁפֹךְ הַרְבֵּה לְתוֹכָהּ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמָל אֶלָּא מַלְעִיטִין אוֹתוֹ. מִן הָאָדֹם הָאָדֹם - עֲדָשִׁים אֲדֻמּוֹת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵת אַבְרָהָם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת עֵשָׂו בֶּן בְּנוֹ יוֹצֵא לְתַרְבּוּת רָעָה, וְאֵין זוֹ שִׁיבָה טוֹבָה שֶׁהִבְטִיחוֹ הַקָּבָ"ה; לְפִיכָךְ קִצֵּר הַקָּבָ"ה ה' שָׁנִים מִשְּׁנוֹתָיו, שֶׁיִּצְחָק חַי ק"פ שָׁנָה וְזֶה קע"ה, וּבְשֶׁל יַעֲקֹב עֲדָשִׁים לְהַבְרוֹת אֶת הָאָבֵל. וְלָמָּה עֲדָשִׁים? שֶׁדּוֹמוֹת לְגַלְגַּל, שֶׁהָאֲבֵלוּת גַּלְגַּל הַחוֹזֵר בָּעוֹלָם (וְעוֹד מָה עֲדָשִׁים אֵין לָהֶם פֶּה, כָּךְ הָאָבֵל אֵין לוֹ פֶּה, שֶׁאָסוּר לְדַבֵּר, וּלְפִיכָךְ הַמְנָהָג לְהַבְרוֹת הָאָבֵל בְּתְחִלַּת מַאֲכָלוֹ בֵּיצִים, שֶׁהֵם עֲגֻלִּים וְאֵין לָהֶם פֶּה, כָּךְ אָבֵל אֵין לוֹ פֶּה, כִּדְאָמְרִינַן בְּמוֹעֵד קָטָן (מועד קטן כא:) אָבֵל כָּל שִׁלְשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אֵינוֹ מֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם וְכָ"שֶׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹאֵל בַּתְּחִלָּה, מִג' וְעַד ז' מֵשִׁיב וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל וְכוּ'; בְּרַשִׁ"י יָשָׁן).

(לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי:

וַאֲמַר יַעֲקֹב זַבִּין כְּיוֹם דְּלֶהֵן יָת בְּכֵרוּתָךְ לִי:

מִכְרָה כַיּוֹם - כְּתַרְגּוּמוֹ כְּיוֹם דְּלֶהֵן, כַּיּוֹם שֶׁהוּא בָרוּר, כָּךְ מְכֹר לִי מְכִירָה בְרוּרָה. בְּכֹרָתְךָ - לְפִי שֶׁהָעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת, אָמַר יַעֲקֹב אֵין רָשָׁע זֶה כְּדַאי שֶׁיַּקְרִיב לְהַקָּבָ"ה.

(לב) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה:

וַאֲמַר עֵשָׂו הָא אֲנָא אָזֵל לְמָמָת וּלְמָה דְּנָן לִי בְּכֵרוּתָא:

הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת - (מִתְנוֹדֵדֶת וְהוֹלֶכֶת הִיא הַבְּכוֹרָה שֶׁלֹּא תְהֵא כָּל עֵת הָעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת, כִּי שֵׁבֶט לֵוִי יִטֹּל אוֹתָהּ, וְעוֹד) אָמַר עֵשָׂו: מַה טִּיבָהּ שֶׁל עֲבוֹדָה זוֹ? אָמַר לוֹ: כַּמָּה אַזְהָרוֹת וָעֳנָשִׁין וּמִיתוֹת תְּלוּיִין בָּהּ כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ, אֵלּוּ הֵן שֶׁבִּמִיתָה: שְׁתוּיֵי יַיִן וּפְרוּעֵי רֹאשׁ; אָמַר: אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוּת עַל יָדָהּ, אִם כֵּן מַה חֵפֶץ לִי בָּהּ?

(לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב:

וַאֲמַר יַעֲקֹב קַיֵּם לִי כְּיוֹם דְּלֶהֵן וְקַיֵּים לֵיהּ וְזַבִּין יָת בְּכֵרוּתֵיהּ לְיַעֲקֹב:

(לד) וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה:

וְיַעֲקֹב יְהַב לְעֵשָׂו לְחֵם וְתַבְשִׁיל דְּטַלּוֹפְחִין וַאֲכַל וּשְׁתִי וְקָם וַאֲזַל וְשָׁט עֵשָׂו יָת בְּכֹרוּתָא:

וַיִּבֶז עֵשָׂו - הֵעִיד הַכָּתוּב עַל רִשְׁעוֹ שֶׁבְּזָה עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם.

(פרק כ"ו) (א) {פ} וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה:

וַהֲוָה כַּפְנָא בְּאַרְעָא בַּר מִכַּפְנָא קַדְמָאָה דִּי הֲוָה בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם וַאֲזַל יִצְחָק לְוָת אֲבִימֶלֶךְ מַלְכָּא דִּפְלִשְׁתָּאֵי לִגְרָר:

(ב) וַיֵּרָא אֵלָיו יְ־הוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרַיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ:

וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ וַאֲמַר לָא תֵחוֹת לְמִצְרַיִם שְׁרֵי בְּאַרְעָא דִּי אֵימַר לָךְ:

אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה - שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לָרֶדֶת מִצְרַיְמָה, כְּמוֹ שֶׁיָּרַד אָבִיו בִּימֵי הָרָעָב; אָמַר לוֹ: אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה, שֶׁאַתָּה עוֹלָה תְּמִימָה, וְאֵין חוּצָה לָאָרֶץ כְּדַאי לְךָ.

(ג) גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ:

דּוּר בְּאַרְעָא הָדָא וִיהֵי מֵימְרִי בְסַעְדָּךְ וְאֵבָרְכִנָּךְ אֲרֵי לָךְ וְלִבְנָךְ אֶתֵּן יָת כָּל אַרְעָתָא הָאִלֵּין וְאָקֵם יָת קְיָמָא דִּי קַיֵּמִית לְאַבְרָהָם אֲבוּךְ:

הָאֵל - כְּמוֹ הָאֱלָה.

(ד) וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ:

וְאַסְגֵּי יָת בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וְאֶתֵּן לִבְנָךְ יָת כָּל אַרְעָתָא הָאִלֵּין וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִיל בְּנָךְ כֹּל עַמְמֵי אַרְעָא:

וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ - אָדָם אוֹמֵר לִבְנוֹ יְהֵא זַרְעֲךָ כְּזַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְכֵן בְּכָל הַמִּקְרָא, וְזֶה אָב לְכֻלָּן בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ וְגוֹ' (בראשית מ"ח:כ'); וְאַף לְעִנְיַן הַקְּלָלָה מָצִינוּ כֵן וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה (במדבר ה'), שֶׁהַמְקַלֵּל שׁוֹנְאוֹ אוֹמֵר תְּהֵא כְּפִלּוֹנִית, וְכֵן וְהִנַּחְתֶּם שִׁמְכֶם לִשְׁבוּעָה לִבְחִירַי (ישעיהו ס"ה), שֶׁהַנִּשְׁבָּע אוֹמֵר אֱהֵא כְּפִלּוֹנִי אִם עָשִׂיתִי כָּךְ וְכָךְ.

(ה) עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי:

חֲלַף דִּי קַבִּיל אַבְרָהָם בְּמֵימְרִי וּנְטַר מַטְּרַת מֵימְרִי פִּקּוּדַי קְיָמַי וְאוֹרָיָתָי:

שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי - כְּשֶׁנִּסִּיתִי אוֹתוֹ. וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי - גְּזֵרוֹת לְהַרְחָקָה עַל הָאַזְהָרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, כְּגוֹן שְׁנִיּוֹת לָעֲרָיוֹת וּשְׁבוּת לַשַּׁבָּת (יבמות כ"א). מִצְוֹתַי - דְּבָרִים שֶׁאִלּוּ לֹא נִכְתְּבוּ רְאוּיִן הֵם לְהִצְטַוּוֹת, כְּגוֹן גֵּזֶל וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. חֻקּוֹתַי - דְּבָרִים שֶׁיֵּצֶר הָרָע וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם מְשִׁיבִין עֲלֵיהֶם, כְּגוֹן אֲכִילַת חֲזִיר וּלְבִישַׁת

שַׁעֲטְנֵז, שֶׁאֵין טַעַם בַּדָּבָר, אֶלָּא גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ וְחֻקּוֹתָיו עַל עֲבָדָיו. וְתוֹרָתִי - לְהָבִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי (בראשית רבה).

האב והבן

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק". מדוע הכפילות הזו? הרי אם יצחק הוא בן אברהם, ודאי שאברהם הוליד את יצחק (במיוחד שכבר קראנו על כך בפרשות הקודמות)!

אברהם ויצחק שונים מאד באופיים. אברהם הוא איש החסד והאהבה, ההולך ממקום למקום לפרסם את דבר ה'. יצחק הוא איש הגבורה והיראה, "עולה תמימה" שאינו יוצא מהארץ ונראה שהוא עוסק בעיקר בהתבודדות והעמקה. כך קורה פעמים רבות שהבן אינו דומה בדיוק לאביו ולפעמים נראה ההיפך הגמור.

אם כן, פירוש הפסוק הוא: "יצחק בן אברהם" - זו העובדה הביולוגית, למרות השוני הגדול, וזה קורה באופן טבעי, בלי עבודה מכוונת ומודעת של אברהם. אבל, מוסיפה התורה "אברהם הוליד את יצחק" - לא רק משהו טבעי אלא גם מכוון מאד: אברהם רואה את יצחק בנו ומבין שבתוכו-עצמו היה גנוז גם הקו המיוחד של יצחק (כמו גֶן פאסיבי ורדום). כעת אברהם לא מתכחש לקו הזה ולא מותיר אותו כטבע ראשוני, אלא מפתח אותו בכל הרמות (גם ברגש ובשכל). הוא מוליד את יצחק, פועל לגלות את היצחק שבו, וממילא מחנך את יצחק בדרך המתאימה לו.

תהלים - פרקים קל"ה-קל"ט

תניא - קונטרס אחרון

עיין ע"ח שער הנקודות ש"ח פ"ו שאין החזרת פב"פ כ"א ע"י מצות מעשיות דוקא. וטעם הדבר כי ע"י מע"ט גורם זיווג העליון וכו'. ולהבין אמאי מעשיות דוקא יובן ממ"ש בשער מ"ן ומ"ד כי צריך תחלה להעלות מ"ן דנוק' דז"א ומ"ן דנוק' הן בחי' עשיה כמש"ש פ"א. והנה המע"ט נק' כסוח וקיצוץ הקוצים הנאחזים באחוריים שהן בחי' עשיה כמ"ש בשער מ"ז פ"ה והיינו ע"י העלאת הטוב הגנוז בהם המלובש במצות מעשיות למקורו לקדושת האצי' שכבר הוברר. ומ"ש שם שאדה"ר תיקן ג"כ ע"י תפלה היינו ע"י אותיות הדבור דעקימת שפתיו הוי מעשה כי הן מנפש החיונית שבגוף ודמו אשר שרשן מנוגה. והנה הבירורים דעשי' עולין ליצי' ע"י שם ב"ן ומיצי' לבריאה ולאצי' כמ"ש בשער מ"ן דרוש י"א סי' ז'. ובזה יובן דהרהור לא עביד מידי כי בלי העלאת מ"ן מהמלכים שבנוגה א"א להמשיך טיפי' מלמעלה לזווג זו"נ כי רוצה לינק מאמו

ולא להשפיע למטה כמ"ש בשער מ"ן דרוש ב' ועיין זהר פ' פקודי דרמ"ד ע"ב דאית סדורא כו' לאסתכלא כו' והן כוונות התפלה ויחודים עליונים ליודעים ומשיגים לאסתכלא כו' כי נר"ן שלהם עצמן הן מ"ן במס"נ על התורה ובנפילת אפים כנודע:

לוח היום־יום

כ"ח חשון

ענין ההשגחה פרטית הוא, דלא זו בלבד דכל פרטי תנועות הנבראים למיניהם הם בהשגחה פרטית, והיא היא חיות הנברא וקיומו, אלא עוד זאת דתנועה פרטית של נברא יש לה יחס כללי לכללות כונת הבריאה. דבצרוף ואיחוד כל הפעולות הפרטיות נשלמה כונה העליונה בסוד הבריאה כולה.

ויתבונן האדם: ומה אם תנועת עשב באה בהשגחה פרטית ונוגעת להשלמת כונת הבריאה, מין המדבר בכלל וישראל עם קרובו בפרט על כמה וכמה.

נ"ך יומי – שמואל־א פרק י'

(א) וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא כִּי־מְשָׁחֲךָ יְ־הוָה עַל־נַחֲלָתוֹ לְנָגִיד: (ב) בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִם־קְבֶרֶת רָחֵל בִּגְבֻל בִּנְיָמִן בְּצָלְצַח וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְבַקֵּשׁ וְהִנֵּה נָטַשׁ אָבִיךָ אֶת־דִּבְרֵי הָאֲתֹנוֹת וְדָאֵג לָכֶם לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לִבְנִי:

עִם קְבֶרֶת רָחֵל בִּגְבוּל בִּנְיָמִן - וַהֲלֹא קְבוּרַת רָחֵל בִּגְבוּל יְהוּדָה בְּבֵית לָחֶם, אֶלָּא עַכְשָׁיו הֵם בִּקְבוּרַת רָחֵל, וּכְשֶׁתִּפְגַּע בָּהֶם תִּמְצָאֵם בִּגְבוּל בִּנְיָמִן בְּצָלְצַח, כָּךְ שְׁנוּיָה בְּתוֹסֶפְתָּא דְּסוֹטָה (פרק יא). צָלְצַח - צֵל לַצַּח שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא צַח וְאָדוֹם, וְהִיא יְרוּשָׁלַיִם. וְדָאֵג לָכֶם - יִירָא עֲלֵיכֶם, כָּל לְשׁוֹן 'דְּאָגָה', לְשׁוֹן 'יִרְאָה', דושטי"ר בלע"ז.

(ג) וְחָלַפְתָּ מִשָּׁם וָהָלְאָה וּבָאתָ עַד־אֵלוֹן תָּבוֹר וּמְצָאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים עֹלִים אֶל־הָאֱ־לֹהִים בֵּית־אֵל אֶחָד נֹשֵׂא | שְׁלֹשָׁה גְדָיִים וְאֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשֶׁת כִּכְּרוֹת לָחֶם וְאֶחָד נֹשֵׂא נֵבֶל־יָיִן:

אֵלוֹן תָּבוֹר - "מֵישַׁר תָּבוֹר".

(ד) וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ לְךָ שְׁתֵּי־לֶחֶם וְלָקַחְתָּ מִיָּדָם: (ה) אַחַר כֵּן תָּבוֹא גִּבְעַת הָאֱ־לֹהִים אֲשֶׁר־שָׁם נְצִבֵי פְלִשְׁתִּים וְיִהְיֶה כְּבֹאֲךָ שָׁם

הָעִיר וּפָנְעָתָּ חֶבֶל נְבִאִים יֹרְדִים מֵהַבָּמָה וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל וְתֹף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה מִתְנַבְּאִים:

גִּבְעַת הָאֱלֹהִים - גִּבְעַת קִרְיַת יְעָרִים, אֲשֶׁר עַכְשָׁיו אֲרוֹן הָאֱלֹהִים שָׁם. נְצִיבֵי פְּלִשְׁתִּים - סַרְדִּיּוֹטוֹת שֶׁמִּנּוּ עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ רוֹדִין בָּהּ, וּמוֹשִׁיבִים נְצִיבִים בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל. חֶבֶל נְבִיאִים - תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "סִיעַת סָפְרַיָּא". חֶבֶל: סִיעָה, וְכֵן "חֶבְלֵי שְׁאוֹל סְבָבוּנִי" (שמואל־ב כב:ו), "מַשְׁרֵית רְשִׁיעַיָּא אַקְפוּנִי". מֵהַבָּמָה - תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "מִבֵּית אִסְתָּרוּתָא".

(ו) וְצָלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ יְ־הוָה וְהִתְנַבֵּיתָ עִמָּם וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר: (ז) וְהָיָה כִּי (תבאינה) [תָּבֹאנָה] הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ עֲשֵׂה לְךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ כִּי הָאֱ־לֹהִים עִמָּךְ:

כִּי תָּבֹאנָה הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ - וְתֵדַע כִּי דְּבָרַי אֱמֶת, וּכְשֶׁם שֶׁבָּאוּ לְךָ אוֹתוֹת הַלָּלוּ, כָּךְ יִתְקַיֵּם דְּבַר הַמְּלוּכָה. עֲשֵׂה לְךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ - "אַתְקִין לָךְ מָאנֵי מַלְכוּתָא", וְהָכֵן לְךָ טַכְסִיסֵי הַמְּלוּכָה כְּמוֹ שֶׁתּוּכַל.

(ח) וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל וְהִנֵּה אָנֹכִי יֹרֵד אֵלֶיךָ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לִזְבֹּחַ זִבְחֵי שְׁלָמִים שִׁבְעַת יָמִים תּוֹחֵל עַד־בּוֹאִי אֵלֶיךָ וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה:

וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל - וּלְאַחַר שֶׁתִּתְמַלֵּךְ, תֵּרֵד הַגִּלְגָּל לְפָנַי, קֹדֶם שֶׁאֵרֵד אֲנִי. וְהִנֵּה אָנֹכִי יֹרֵד אֵלֶיךָ - לְסוֹף שִׁבְעַת יָמִים שֶׁתֵּרֵד אַתָּה. תּוֹחֵל - תַּמְתִּין.

(ט) וְהָיָה כְּהַפְנֹתוֹ שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱ־לֹהִים לֵב אַחֵר וַיָּבֹאוּ כָּל־הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה בַּיּוֹם הַהוּא:

לֵב אַחֵר - רוּחַ גְּבוּרַת מַלְכוּת.

(י) {ס} וַיָּבֹאוּ שָׁם הַגִּבְעָתָה וְהִנֵּה חֶבֶל־נְבִאִים לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ אֱ־לֹהִים וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹכָם: (יא) וַיְהִי כָּל־יוֹדְעוֹ מֵאִתְמוֹל שִׁלְשֹׁם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עִם־נְבִאִים נִבָּא {ס} וַיֹּאמֶר הָעָם אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מַה־זֶּה הָיָה לְבֶן־קִישׁ הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים: (יב) וַיַּעַן אִישׁ מִשָּׁם וַיֹּאמֶר וּמִי אֲבִיהֶם עַל־כֵּן הָיְתָה לְמָשָׁל הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִאִים:

וּמִי אֲבִיהֶם - מָה תֵּימַהּ לְךָ בַּדָּבָר מִי אֲבִיהֶם שֶׁל נְבִיאִים, וְכִי נְבוּאָה יְרוּשָׁה הִיא.

(יג) וַיְכַל מֵהִתְנַבּוֹת וַיָּבֹא הַבָּמָה: (יד) וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל אֶלָיו וְאֶל־נַעֲרוֹ אָן הֲלַכְתֶּם וַיֹּאמֶר לְבַקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנוֹת וַנִּרְאָה כִי־אַיִן וַנָּבוֹא אֶל־שְׁמוּאֵל: (טו) וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל הַגִּידָה־נָּא לִי מָה־אָמַר לָכֶם

שְׁמוּאֵל: (טז) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דּוֹדוֹ הַגֶּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת וְאֶת־דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא־הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׁמוּאֵל:

וְאֶת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד - דֶּרֶךְ צְנִיעוּת הָיְתָה בּוֹ.

(יז) {פ} וַיַּצְעֵק שְׁמוּאֵל אֶת־הָעָם אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה: (יח) וַיֹּאמֶר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל {פ} כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וָאַצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם: (יט) וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת־אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּא מוֹשִׁיעַ לָכֶם מִכָּל־רָעוֹתֵיכֶם וְצָרֹתֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ כִּי־מֶלֶךְ תָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוָה לְשִׁבְטֵיכֶם וְלַאלְפֵיכֶם: (כ) וַיַּקְרֵב שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט בִּנְיָמִן: (כא) וַיַּקְרֵב אֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָו וַתִּלָּכֵד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלָּכֵד שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וַיְבַקְשֻׁהוּ וְלֹא נִמְצָא:

וַיִּלָּכֵד שָׁאוּל - אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם, נָפַל הַגּוֹרָל עָלָיו, שֶׁהָיוּ כְּתוּבִין שְׁמָם בְּאִגְּרוֹת וּנְתוּנִין בְּקֻפְסָא, וְהַנָּבִיא מַכְנִיס יָדוֹ וְנוֹטֵל אִגֶּרֶת אַחַת.

(כב) וַיִּשְׁאֲלוּ־עוֹד בַּיהוָה הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ {ס} וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה־הוּא נֶחְבָּא אֶל־הַכֵּלִים:

נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים - בַּבַּיִת שֶׁנָּתְנוּ שָׁם הַבָּאִים כְּלֵיהֶן, שֶׁהָיָה בּוֹרֵחַ מִן הַגְּדוּלָּה. וּמְדָרֵשׁ אַגָּדָה רַבִּי תַּנְחוּמָא: וְאֶל הַכֵּלִים, בָּאוּרִים וְתוּמִּים, אָמַר: שֶׁמָּא אֵינִי רָאוּי לִגְדֻלָּה עַד שֶׁיִּשְׁאֲלוּ בָּאוּרִים וְתֻמִּים, וְשָׁאֲלוּ וְעָלָה בְּיָדוֹ.

(כג) וַיָּרֻצוּ וַיִּקָּחֻהוּ מִשָּׁם וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ מִכָּל־הָעָם מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה: (כד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־הָעָם הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ יְהוָה כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל־הָעָם וַיָּרִעוּ כָל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: (כה) {ס} וַיְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵת מִשְׁפַּט הַמְּלֻכָה וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר וַיַּנַּח לִפְנֵי יְהוָה וַיְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: (כו) וְגַם־שָׁאוּל הָלַךְ לְבֵיתוֹ גִּבְעָתָה וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ הַחַיִל אֲשֶׁר־נָגַע אֱלֹהִים בְּלִבָּם:

אֲשֶׁר נָגַע אֱלֹהִים - "גִּבְּרִין דַּחֲלֵי חֲטָאָה דְּאִתְיְהֵב דַּחֲלָא מִן קֳדָם ה' בְּלִבְּהוֹן".

(כז) וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה־יֹּשִׁיעֵנוּ זֶה וַיִּבְזֻהוּ וְלֹא־הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ:

יום שני // כ"ט חשון

חומש - שני פרשת תולדת

(פרק כ"ו) (ו) וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר:

וְיִתֵּב יִצְחָק בִּגְרָר:

(ז) וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֹתִי הִוא כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן־יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִוא:

וּשְׁאִילוּ אֲנָשֵׁי אַתְרָא (ס"א עַל עִיסַק אִתְּתֵיהּ) לְאִתְּתֵיהּ וַאֲמַר אֲחָתִי הִיא אֲרֵי דְחִיל לְמֵימַר אִתְּתִי דִּלְמָא יְקַטְלֻנַנִי אֲנָשֵׁי אַתְרָא עַל רִבְקָה אֲרֵי שַׁפִּירַת חֵיזוּ הִיא:

לְאִשְׁתּוֹ - עַל אִשְׁתּוֹ, כְּמוֹ אִמְרִי לִי אָחִי הוּא (בראשית כ':י"ג).

(ח) וַיְהִי כִּי אָרְכוּ־לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:

וַהֲוָה כַּד סְגִיאוּ לֵיהּ תַּמָּן יוֹמָיָא וְאִסְתְּכִי אֲבִימֶלֶךְ מַלְכָּא דִּפְלִשְׁתָּאֵי מִן חֲרַכָּא וַחֲזָא וְהָא יִצְחָק מְחַיֵּךְ עִם רִבְקָה אִתְּתֵיהּ:

כִּי אָרְכוּ - אָמַר, מֵעַתָּה אֵין לִי לְדָאֹג, מֵאַחַר שֶׁלֹּא אֲנָסוּהָ עַד עַכְשָׁו, וְלֹא נִזְהַר לִהְיוֹת נִשְׁמָר. **וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ** וגו' - רָאָהוּ מְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ.

(ט) וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ:

וּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַאֲמַר בְּרַם הָא אִתְּתָךְ הִיא וְאֵכְדֵין אֲמַרְתָּ אֲחָתִי הִיא וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲרֵי אֲמָרִית דִּלְמָא אֵימוּת עֲלַהּ:

(י) וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת־אִשְׁתֶּךָ וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם:

וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ מָה דָּא עֲבַדְתָּ לָנָא כִּזְעֵר פּוֹן שָׁכִיב דְּמֵיחַד בְּעַמָּא עִם אִתְּתָךְ וְאַיְתֵיתָא עֲלָנָא חוֹבָא:

אַחַד הָעָם - הַמְיֻחָד בָּעָם, זֶה הַמֶּלֶךְ. **וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם** - אִם שָׁכַב כְּבָר, הֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם.

(יא) וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר הַנֹּגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת:

וּפַקִּיד אֲבִימֶלֶךְ יָת כָּל עַמָּא לְמֵימַר דִּינְזֵק בְּגַבְרָא הָדֵין וּבְאִתְּתֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל:

(יב) וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְ־הוָה:

וּזְרַע יִצְחָק בְּאַרְעָא הַהִיא וְאַשְׁכַּח בְּשַׁתָּא הַהִיא עַל חַד מְאָה בִּדְשַׁעֲרוֹהִי וּבָרְכֵיהּ יְיָ:

בָּאָרֶץ הַהִוא - אַע"פ שֶׁאֵינוֹ חֲשׁוּבָה כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַצְמָהּ, כְּאֶרֶץ שִׁבְעָה גוֹיִם (בראשית רבה). **בַּשָּׁנָה ההיא** - אַע"פ שֶׁאֵינָהּ כְּתִקָּנָהּ, שֶׁהָיְתָה שְׁנַת רְעָבוֹן (בראשית רבה). **בָּאָרֶץ ההיא בַּשָּׁנָה ההיא** - שְׁנֵיהֶם לָמָּה? לוֹמַר, שֶׁהָאָרֶץ קָשָׁה וְהַשָּׁנָה קָשָׁה. **מֵאָה שְׁעָרִים** - שֶׁאֲמָדוּהָ כַּמָּה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְעָשְׂתָה עַל אַחַת שֶׁאֲמָדוּהָ מֵאָה. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ אֹמֶד זֶה לְמַעֲשְׂרוֹת הָיָה.

מאה שערים

יצחק ורבקה הם הזוג המושלם בתורה: יצחק אוהב את רבקה, "יצחק מצחק את רבקה אשתו". יצחק עצמו נקרא על שם הצחוק, והנה הוא מצחק עם רבקה, שחוק ושמחה ביחוד האיש והאשה.

יש "חמישים שערי בינה", עליהם נאמר "נודע בשערים בעלה" (באות נ' של "אשת חיל"). חיבור האיש והאשה נקרא 'דעת', והוא נעשה בכוח חמישים השערים של הבינה, שהרי "אם אין בינה אין דעת". אם כך, המצב הרצוי הוא שהאיש והאשה יודעים זה את זה בחמישים שערים. מכאן שאצל יצחק ורבקה יש ביחד מאה שערים, בדיוק כמו שכתוב על יצחק "וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים".

יצחק ורבקה הם אחד מארבעה הזוגות הקבורים במערת המכפלה (יחד עם אדם וחוה, אברהם ושרה, יעקב ולאה). לכל זוג יש מאה שערים, וביחד ארבע מאות - זהו סוד "ארבע מאות שקל כסף" של קניית המערה.

תהלים - פרקים ק"מ-קמ"ד

תניא - קונטרס אחרון

להבין מ"ש בשער היחודים פ"ב דע"י תורה שלא בכוונה נבראים מלאכים בעולם היצירה ושם הביא מהזהר פ' שלח דלית קלא דאתאביד כו' בר קלא דאורייתא וצלותא דסליק ובקע כו' והנה מכוונת התפלה נבראו מלאכים בעולם הבריאה כמו מכוונת התורה ובלא כוונה נדחית למטה לגמרי כמ"ש בזהר פ' פקודי דרמ"ה ע"ב גו רקיע תתאה כו' דאקרין צלותין פסילאן כו' וע"ש פ' ויקהל דר"א ע"ב אי היא מלה כדקא יאות כו'.

לוח היום־יום

כ"ט חשון

עבודה הקדושה באמירת תהלים בציבור, אין די לבאר גודל הזכות של המשתתפים בזה, וגודל הנחת רוח של מעלה כמבואר בספרי קודש, ואפס קצהו בקונטרס תקנת אמירת תהלים ברבים (קובץ תהלים, א), ואשריכם ישראל, ובגלל זאת תתברכו אתם

נשיכם בניכם ובנותיכם, ה' עליהם יחיו, בבריאות נכונה ובפרנסה בהרחבה גדולה, ולרגליכם יושעו כל עדת ישראל שיחיו במחנכם הטהור בתוך כלל אחינו בני ישראל בהדרוש להם בגשם וברוח.

נ"ך יומי - שמואל־א פרק י"א

(א) וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל־יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ אֶל־נָחָשׁ כְּרָת־לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָּ: (ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי בְּזֹאת אֶכְרֹת לָכֶם בְּנָק�ּור לָכֶם כָּל־עֵין יָמִין וְשַׂמְתִּיהָ חֶרְפָּה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

כָּל עֵין יָמִין - כְּמַשְׁמָעוֹ, וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה (ילקוט שמעוני רמז קיא): הָבִיאוּ לִי סֵפֶר תּוֹרַתְכֶם שֶׁנִּתְּנָה מִיָּמִין, וְאֶשְׂרְפָהּ, עַל שֶׁכָּתוּב בּוֹ (דברים כג:ד): "לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי וְגוֹ'". חֶרְפָּה - גְּדוּפָה.

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו זִקְנֵי יָבֵישׁ הֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְאִם־אֵין מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ: (ד) וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: (ה) וְהִנֵּה שָׁאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מַה־לָּעָם כִּי יִבְכּוּ וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אַנְשֵׁי יָבֵישׁ:

אַחֲרֵי הַבָּקָר - אַחַר זְמַן מוֹעֵד בִּיאַת הַבָּקָר מִן הַשָּׂדֶה.

(ו) וַתִּצְלַח רוּחַ־אֱלֹהִים עַל־שָׁאוּל (בשמעו) [כְּשָׁמְעוֹ] אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד: (ז) וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר וַיְנַתְּחֵהוּ וַיְשַׁלַּח בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַמַּלְאָכִים | לֵאמֹר אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יֹצֵא אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי שְׁמוּאֵל כֹּה יֵעָשֶׂה לִבְקָרוֹ וַיִּפֹּל פַּחַד־יְהוָה עַל־הָעָם וַיֵּצְאוּ כְּאִישׁ אֶחָד:

לִבְקָרוֹ - לִבְהֵמוֹתָיו.

(ח) וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשִׁים אָלֶף:

וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק - רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (יומא כב:): בְּשִׁבְרֵי חֲרָסִים (ס"א, אינו). לָשׁוֹן אַחֵר: בְּבָזָק, בַּאֲבָנִים, שֶׁנָּטַל מִכָּל אֶחָד אֶבֶן וּמָנָאם, כְּמוֹ (שמואל־א טו:ד): "וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים", שֶׁנָּטַל מִכָּל אֶחָד טָלֶה וּמָנָאם בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מוֹנִים אוֹתָם בַּחֲצָאֵי שְׁקָלִים, וְתִרְגֵּם (משלי כו:ח): "כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה", "הֵיךְ בְּזָקָא דְּכֵיפָא בְּקַלְעָא". וּבִילַמְּדֵנוּ: וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים, כַּד אִינוּן מִסְכְּנִין, בְּאִלֵּין בְּזָקָא,

כַּד אִינּוּן עֲתִירִים, בְּאִלֵּין אִימְרַיָּא. לָשׁוֹן אַחֵר: 'בְּבָזֶק', שֵׁם מָקוֹם הַנִּזְכָּר בְּסֵפֶר שׁוֹפְטִים (א:ה) "וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבָזֶק".

(ט) וַיֹּאמְרוּ֮ לַמַּלְאָכִים֒ הַבָּאִ֣ים כֹּ֔ה תֹּאמְר֖וּן לְאִישׁ֣ יָבֵ֑ישׁ גִּלְעָ֕ד מָחָ֥ר תִּֽהְיֶה־לָּכֶ֖ם תְּשׁוּעָ֑ה (בחם) [כְּחֹ֨ם] הַשֶּׁ֜מֶשׁ וַיָּבֹ֣אוּ הַמַּלְאָכִ֗ים וַיַּגִּ֙ידוּ֙ לְאַנְשֵׁ֣י יָבֵ֔ישׁ וַיִּשְׂמָֽחוּ׃ (י) וַיֹּאמְרוּ֙ אַנְשֵׁ֣י יָבֵ֔ישׁ מָחָ֕ר נֵצֵ֖א אֲלֵיכֶ֑ם וַעֲשִׂיתֶ֥ם לָ֙נוּ֙ כְּכָל־הַטּ֔וֹב בְּעֵינֵיכֶֽם׃ (יא) {ס} וַיְהִ֗י מִמָּחֳרָת֙ וַיָּ֣שֶׂם שָׁא֔וּל אֶת־הָעָ֖ם שְׁלֹשָׁ֣ה רָאשִׁ֑ים וַיָּבֹ֨אוּ֙ בְּת֣וֹךְ־הַמַּחֲנֶ֔ה בְּאַשְׁמֹ֖רֶת הַבֹּ֑קֶר וַיַּכּ֤וּ אֶת־עַמּוֹן֙ עַד־חֹ֣ם הַיּ֔וֹם וַיְהִ֕י הַנִּשְׁאָרִ֖ים וַיָּפֻ֑צוּ וְלֹ֤א נִשְׁאַרוּ־בָם֙ שְׁנַ֣יִם יָחַ֔ד׃ (יב) וַיֹּ֤אמֶר הָעָם֙ אֶל־שְׁמוּאֵ֔ל מִ֥י הָאֹמֵ֖ר שָׁא֣וּל יִמְלֹ֣ךְ עָלֵ֑ינוּ תְּנ֥וּ הָאֲנָשִׁ֖ים וּנְמִיתֵֽם׃

מִי הָאֹמֵר - בִּלְשׁוֹן בְּזָיוֹן, שָׁאוּל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ, תְּנוּ אוֹתָם וּנְמִיתֵם. יִמְלֹךְ עָלֵינוּ - בִּתְמִיהָה.

(יג) וַיֹּ֥אמֶר שָׁא֖וּל לֹא־יוּמַ֣ת אִ֑ישׁ בַּיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה כִּ֣י הַיּ֔וֹם עָשָׂ֥ה יְ־הוָ֖ה תְּשׁוּעָ֥ה בְיִשְׂרָאֵֽל׃ (יד) וַיֹּ֤אמֶר שְׁמוּאֵל֙ אֶל־הָעָ֔ם לְכ֥וּ וְנֵלְכָ֖ה הַגִּלְגָּ֑ל וּנְחַדֵּ֥שׁ שָׁ֖ם הַמְלוּכָֽה׃

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וְגוֹ' וּנְחַדֵּשׁ שָׁם הַמְלוּכָה - לְפִי שֶׁבָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹרְרִים עַל הַדָּבָר, וְעַתָּה נִתְרַצּוּ כֻּלָּם.

(טו) וַיֵּלְכ֣וּ כָל־הָעָ֗ם הַגִּלְגָּל֙ וַיַּמְלִ֣כוּ שָׁ֔ם אֶת־שָׁא֖וּל לִפְנֵ֣י יְ־הוָ֑ה בַּגִּלְגָּ֗ל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם֙ זִבְחֵ֣י שְׁלָמִ֔ים לִפְנֵ֖י יְ־הוָ֑ה וַיִּשְׂמַ֤ח שָׁם֙ שָׁא֣וּל וְכָל־אַנְשֵׁ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל עַד־מְאֹֽד׃

יום שלישי // ל׳ חשון // א׳ דראש חדש הגאולה

חומש - שלישי פרשת תולדת

(פרק כ״ו) (יג) וַיִּגְדַּ֥ל הָאִ֖ישׁ וַיֵּלֶךְ֙ הָל֣וֹךְ וְגָדֵ֔ל עַ֖ד כִּי־גָדַ֥ל מְאֹֽד׃

וּרְבָא גַּבְרָא וַאֲזַל אֲזִיל (נ״א סָגֵי) וְרָבֵי עַד דִּי רְבָא לַחֲדָא׃

כִּי גָדַל מְאוֹד - שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים זֶבֶל פִּרְדּוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק וְלֹא כַסְפּוֹ וּזְהָבוֹ שֶׁל אֲבִימֶלֶךְ (בראשית רבה).

(יד) וַיְהִי־לוֹ֙ מִקְנֵה־צֹ֣אן וּמִקְנֵ֣ה בָקָ֔ר וַעֲבֻדָּ֖ה רַבָּ֑ה וַיְקַנְא֥וּ אֹת֛וֹ פְּלִשְׁתִּֽים׃

וַהֲוָה לֵיהּ גֵּיתֵי עָנָא וְגֵיתֵי תּוֹרִין וּפָלְחָנָא (נ״א וַעֲבוּדָה) סַגְיָא וְקַנִּיאוּ בֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי׃

וַעֲבֻדָּה רַבָּה - פְּעֻלָּה רַבָּה בִּלְשׁוֹן לע״ז אוברי״נא, עֲבוֹדָה מַשְׁמָע עֲבוֹדָה אַחַת; עֲבֻדָּה מַשְׁמָע פְּעֻלָּה רַבָּה.

(טו) וְכָל־הַבְּאֵרֹ֗ת אֲשֶׁ֤ר חָֽפְרוּ֙ עַבְדֵ֣י אָבִ֔יו בִּימֵ֖י אַבְרָהָ֣ם אָבִ֑יו סִתְּמ֥וּם פְּלִשְׁתִּ֖ים וַיְמַלְאֻ֥ם עָפָֽר׃

וְכָל בֵּירִין דִּי חַפְרוּ עַבְדֵי אֲבוּהִי בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּהִי טַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְלַאנוּן עַפְרָא׃

סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים - מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ תַּקָּלָה הֵם לָנוּ מִפְּנֵי הַגְּיָסוֹת הַבָּאוֹת עָלֵינוּ, טַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי לְשׁוֹן סְתִימָה, וּבִלְשׁוֹן הַתַּלְמוּד מְטַמְטֵם אֶת הַלֵּב.

(טז) וַיֹּ֤אמֶר אֲבִימֶלֶךְ֙ אֶל־יִצְחָ֔ק לֵ֖ךְ מֵעִמָּ֑נוּ כִּי־עָצַ֥מְתָּ מִמֶּ֖נּוּ מְאֹֽד׃

וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק אִזֵל מֵעִמָּנָא אֲרֵי תְקֵפְתָּא מִנָּנָא לַחֲדָא׃

(יז) וַיֵּלֶךְ֙ מִשָּׁ֔ם יִצְחָ֖ק וַיִּחַ֣ן בְּנַחַל־גְּרָ֑ר וַיֵּ֖שֶׁב שָֽׁם׃

וַאֲזַל מִתַּמָּן יִצְחָק וּשְׁרָא בְּנַחֲלָא דִגְרָר וִיתֵב תַּמָּן׃

בְּנַחַל גְּרָר - רָחוֹק מִן הָעִיר.

(יח) וַיָּ֣שָׁב יִצְחָ֗ק וַיַּחְפֹּר֙ | אֶת־בְּאֵרֹ֣ת הַמַּ֔יִם אֲשֶׁ֥ר חָפְר֖וּ בִּימֵ֣י אַבְרָהָ֣ם אָבִ֑יו וַיְסַתְּמ֣וּם פְּלִשְׁתִּ֗ים אַחֲרֵי֙ מ֣וֹת אַבְרָהָ֔ם וַיִּקְרָ֥א לָהֶ֖ן שֵׁמ֣וֹת כַּשֵּׁמֹ֑ת אֲשֶׁר־קָרָ֥א לָהֶ֖ן אָבִֽיו׃

וְתָב יִצְחָק וְחָפַר יָת בֵּירֵי דְמַיָּא דִי חָפְרוּ בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם אֲבוּהִי וְטַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּקְרָא לְהֵן שְׁמָהָן כִּשְׁמָהָן דִּי הֲוָה קָרֵי לְהֵן אֲבוּהִי׃

וַיָּשָׁב וַיַּחְפֹּר - הַבְּאֵרוֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו וּפְלִשְׁתִּים סִתְּמוּם, מִקֹּדֶם שֶׁנָּסַע יִצְחָק מִגְּרָר, חָזַר וַחֲפָרָן.

(יט) וַיַּחְפְּר֥וּ עַבְדֵי־יִצְחָ֖ק בַּנָּ֑חַל וַיִּמְצְא֥וּ־שָׁ֛ם בְּאֵ֥ר מַ֖יִם חַיִּֽים׃

וַחֲפָרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחַלָא וְאַשְׁכָּחוּ תַמָּן בֵּירָא דְמַיִין נָבְעִין:

(כ) וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ:

וּנְצוֹ רַעֲוָתָא דִּגְרָר עִם רַעֲוָתָא דְיִצְחָק לְמֵימַר דִּי לָנָא מַיָּא וּקְרָא שְׁמָא דִבֵּירָא עִסְקָא אֲרֵי אִתְעַסִּיקוּ עִמֵּיהּ:

עֵשֶׂק - עֲרָעוּר. כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ - נִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ עָלֶיהָ בִּמְרִיבָה וְעֲרָעוּר.

הדרך השלישית

"וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ. וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שִׂטְנָה. וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עַתָּה הִרְחִיב ה' לָנוּ וּפָרִינוּ בָּאָרֶץ". ה' הבטיח את הארץ לאבות, אבל בינתיים יש ליצחק בעיות קשות עם הפלשתים, שבאמת הם פולשים כאן. דרך אגב, אחרי דורות רבים קראו הרומאים לארץ ישראל 'פלשתינה', מה שהפך ל'פלסטין'.

ובכן, שלש הבארות מספרות על שלש דרכים להתמודד עם הפלשתים, מאז ועד היום:

דרך אחת היא "עֵשֶׂק". כלומר, יש כאן בעיקר עניין של אינטרסים, עסקים. נכון שעושים לנו הרבה צרות, אבל אם רק נמצא את הדרך לרצות את כולם, הכל יסתדר. נעשה משא-ומתן עד שנמצא את הנוסחה שכולם יהיו מרוצים והסכסוך ייפתר. מנסים - ולא מצליחים...

הדרך השניה היא "שִׂטְנָה". מבינים שבאמת הפלשתים לא מחפשים קרקעות ונכסים, אלא יש כאן שטנה, שנאה תהומית עמוקה, פשוט אנטישמיות. אם כך, כמה שניתן ונוותר רק נגביר את התיאבון של התוקפן שרוצה לבלוע את כולנו ולזרוק אותנו לים. אז מה לעשות? להיות חזקים! ולזכור שאנחנו חיים במזרח התיכון.

אבל יש דרך שלישית, "רְחֹבוֹת". נכון שעכשיו יש כלפינו שנאה עזה, היא תמשך כל עוד אנחנו נמצאים כאילו באותו מישור. עלינו להכיר בייחוד שלנו שמגיע ממישור אחר, "ויעתק משם". לא באנו לארץ כדי למצוא בה מקלט בטוח, אלא להקים כאן את מלכות ישראל שתפיץ את אור התורה והאמונה לכל העולם, גם לאותם פלשתים. אם לא נתבייש בבשורה הזו, היא תבטל לבסוף את כל הסכסוכים. "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ".

(כא) וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שִׂטְנָה:

וַחֲפָרוּ בֵּירָא אָחֳרִי וּנְצוֹ אַף עֲלַהּ וּקְרָא שְׁמַהּ שִׂטְנָה:

שִׂטְנָה - נושימנ"ט.

(כב) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עַתָּה הִרְחִיב יְ־הוָה לָנוּ וּפָרִינוּ בָאָרֶץ:

וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן וַחֲפַר בֵּירָא אָחֳרִי וְלָא נְצוֹ עֲלַהּ וּקְרָא שְׁמַהּ רְחֹבוֹת וַאֲמַר אֲרֵי כְעַן אַפְתֵּי יְיָ לָנָא וְנֵיפּוּשׁ (נ"א וַיִּפְשְׁנָנָא) בְּאַרְעָא:

וּפָרִינוּ בָאָרֶץ - כְּתַרְגּוּמוֹ וְנֵיפּוּשׁ בְּאַרְעָא.

תהלים - פרקים כ', קמ"ה-ק"נ

תניא - קונטרס אחרון

אך ההפרש בין תורה לתפלה שלא בכוונה מובן מאליו כי לימוד התורה הוא מבין ויודע מה שלומד דבלא"ה לא מיקרי לימוד כלל רק שלומד סתם בלא כוונה לשמה מאהבת ה' שבלבו בבחי' גילוי רק מאהבה המסותרת הטבעית אך אינו לומד שלא לשמה ממש להתגדל כו' דהא לא סליק לעילא מן שמשא כמ"ש בפ' ויחי דרכ"ג ע"ב והיינו משום שמחשבתו וכוונתו הן מתלבשות באותיות הדבור ואינן מניחות אותן לסלקא לעילא וה"נ בתפלה שלא בכוונה שמחשב מ"ז (אלא מפני שכוונתו לשמים לכך יש לה תיקון בקל לחזור ולעלות כשמתפלל בכוונה אפי' תפלה אחת מלוקטת מתפלות כל השנה כמ"ש במק"מ פ' פקודי)

לוח היום־יום

ל' חשון א' דראש חודש

עבודה* הקדושה באמירת תהלים בציבור, אין די לבאר גודל הזכות של המשתתפים בזה, וגודל הנחת רוח של מעלה כמבואר בספרי קודש, ואפס קצהו בקונטרס תקנת אמירת תהלים ברבים (קובץ תהלים, א), ואשריכם ישראל, ובגלל זאת תתברכו אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, ה' עליהם יחיו, בבריאות נכונה ובפרנסה בהרחבה גדולה, ולרגליכם יושעו כל עדת ישראל שיחיו במחנכם הטהור בתוך כלל אחינו בני ישראל בהדרוש להם בגשם וברוח.

*כיון שבשנת תש"ג - שנת כתיבת לוח היום יום, חודש חשון היה 'חסר', מובא במקום זאת הפתגם של אתמול.

נ"ך יומי - שמואל־א פרק י"ב

(א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְקֹלְכֶם לְכֹל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּם לִי וָאַמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ: (ב) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ | מִתְהַלֵּךְ

לִפְנֵיכֶם וַאֲנִי זָקַנְתִּי וְשָׁבְתִּי וּבָנַי הִנָּם אִתְּכֶם וַאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְּעָרַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה:

וַאֲנִי זָקַנְתִּי וָשָׁבְתִּי - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: זְקָנָה קָפְצָה עָלָיו, כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת תַּעֲנִית (ה:ב).

(ג) הִנֵּנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְ־הוָֹה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת־שׁוֹרׁ | מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת־מִי עָשַׁקְתִּי אֶת־מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד־מִי לָקַחְתִּי כֹּפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

אֶת שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי - לַעֲבוֹדָתִי. וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי - כְּשֶׁהָיִיתִי הוֹלֵךְ מֵעִיר לְעִיר לִשְׁפּוֹט אוֹתָם עַל עִסְקֵי צָרְכֵיהֶם, הָיִיתִי הוֹלֵךְ עַל הַחֲמוֹר שֶׁלִּי, וְהָיָה לִי לִטּוֹל מִשֶּׁלָּהֶם. אֶת מִי רַצּוֹתִי - כָּל לְשׁוֹן מְרַצֶּה הַסָּמוּךְ לְעֹשֶׁק, לְשׁוֹן עָשׁוּק וְרָצוּץ הוּא, חוֹמֶס דַּלִּים וְרוֹצֵץ. וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ - כְּדֵי לְהַעֲלִים עֵינַי מִן הַמִּשְׁפָּט בִּשְׁבִיל הַמָּמוֹן. וְאָשִׁיב לָכֶם - כָּל מַה שֶּׁתֹּאמְרוּ.

(ד) וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ מְאוּמָה:
(ה) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְ־הוָֹה בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד:

וַיֹּאמֶר עֵד - בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת: 'עֵד', וְזֶה אֶחָד מִשִּׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁהוֹפִיעָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה, כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת מַכּוֹת (כג:ב).

(ו) {פ} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם יְ־הוָֹה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן - לִהְיוֹת נְכוֹנִים לִשְׁלִיחוּתוֹ, לְהוֹצִיא אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם.

(ז) וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְ־הוָֹה אֵת כָּל־צִדְקוֹת יְ־הוָֹה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם:

וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם - אֶתְוַכַּח עִמָּכֶם.

(ח) כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעֲקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְ־הוָֹה וַיִּשְׁלַח יְ־הוָֹה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיֹּשְׁבוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: (ט) וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְ־הוָֹה אֱ־לֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:
(י) וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְ־הוָֹה (ויאמר) [וַיֹּאמְרוּ] חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת־יְ־הוָֹה וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ

וְנַעַבְדֶךָּ: (יא) וַיִּשְׁלַח יְ־הוָה אֶת־יְרֻבַּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בֶּטַח:

יְרֻבַּעַל - זֶה גִּדְעוֹן. בְּדָן - זֶה שִׁמְשׁוֹן, שֶׁמִּשִּׁבְטוֹ דָּן בָּא. וְאֶת יִפְתָּח - הֲרֵי שְׁלֹשָׁה קַלֵּי עוֹלָם, עִם שְׁלֹשָׁה חֲמוּרֵי עוֹלָם, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל, לוֹמַר לְךָ, הַקַּל בְּדוֹרוֹ, כֶּחָמוּר בְּדוֹרוֹ, כָּל בֵּית דִּין הַמִּתְמַנֶּה עַל הַדּוֹר, צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו כְּאִלּוּ הוּא אַבִּיר שֶׁבָּאַבִּירִים.

(יב) וַתִּרְאוּ כִּי־נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַי־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם מַלְכְּכֶם: (יג) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם אֲשֶׁר שְׁאִלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְ־הוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ: (יד) אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְ־הוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תַמְרוּ אֶת־פִּי יְ־הוָה וִהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָלַךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם:

וִהְיִתֶם גַּם אַתֶּם - וְתִתְקַיְּמוּ לְאֹרֶךְ יָמִים גַּם אַתֶּם גַּם הַמֶּלֶךְ.

(טו) וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְ־הוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְ־הוָה וְהָיְתָה יַד־ יְ־הוָה בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם:

וְהָיְתָה יַד ה' בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם - כְּלוֹמַר וְהָיְתָה בָּכֶם אַחַר שֶׁהָיְתָה בַּאֲבוֹתֵיכֶם, וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (יבמות סג ב): בָּכֶם וּבַאֲבוֹתֵיכֶם, חִטּוּטֵי שִׁכְבֵי, וְהִיא מַכַּת בְּזָיוֹן עַל הַמֵּתִים.

(טז) גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְ־הוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם:

הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ וְגוֹ' - וּכְשֵׁם שֶׁעַל יְדֵי תְּפִלָּתִי אֲנִי יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הָעִתִּים, כָּךְ אִם פָּגְעָה בָּכֶם מִלְחָמָה, הָיָה כֹּחַ בִּתְפִלָּתִי לַעֲמֹד עַל הָאוֹיֵב, וְלֹא הֱיִיתֶם צְרִיכִים לִשְׁאֹל מֶלֶךְ בְּחַיַּי, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי זָקֵן.

(יז) הֲלוֹא קְצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְ־הוָה וְיִתֵּן קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְ־הוָה לִשְׁאֹול לָכֶם מֶלֶךְ:

הֲלֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם - וְהַגְּשָׁמִים סִימָן קָלָלָה, וְקָשָׁה בְּעֵינַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָבִיא פְּרָעָנוּת חִנָּם, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ בִּי כֹּחַ, וְאֶקְרָא אֶל ה' וְיִתֵּן קוֹלוֹת וּמָטָר. וּדְעוּ וּרְאוּ - כִּי לֹא הֱיִיתֶם צְרִיכִים לִשְׁאֹל מֶלֶךְ לְזַלְזֵל בִּי.

(יח) {ס} וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְ־הוָה וַיִּתֵּן יְ־הוָה קֹלֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְ־הוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל: (יט) וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הִתְפַּלֵּל בְּעַד־עֲבָדֶיךָ אֶל־יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ וְאַל־

נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ: (כ) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבַבְכֶם: (כא) וְלֹא תָסוּרוּ כִּי | אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה: (כב) כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם:

בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל - אֲשֶׁר יָצָא שְׁמוֹ עֲלֵיכֶם שֶׁהוּא מוֹשִׁיעֲכֶם, וּלְמַעַן לֹא יִתְמַעֵט שֵׁם גְּדֻלּוֹ. הוֹאִיל ה' - נִשְׁבַּע, כְּמוֹ (שמואל־א יד:כד): "וַיֹּאֶל שָׁאוּל אֶת הָעָם".

(כג) גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי מֵחֲטֹא לַי־הוָה מֵחֲדֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה:

גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי - מֵאַחַר שֶׁתַּעֲשׂוּ אַתֶּם אֶת שֶׁלָּכֶם לָשׁוּב אֶל ה', גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי מִחֲדֹל מֵהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם.

(כד) אַךְ | יְרֵאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבַבְכֶם כִּי רְאוּ אֵת אֲשֶׁר־הִגְדִּיל עִמָּכֶם: (כה) וְאִם־הָרֵעַ תָּרֵעוּ גַּם־אַתֶּם גַּם־מַלְכְּכֶם תִּסָּפּוּ:

יום רביעי // א׳ כסלו // ב׳ דראש חדש הגאולה

חג הגאולה לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

חג הגאולה להרה"ק רבי אהרן הלוי מסראטשעלע זי"ע

חומש - רביעי פרשת תולדת

(פרק כ"ו) (כג) וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע:

וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן בְּאֵר שָׁבַע:

(כד) וַיֵּרָא אֵלָיו יְ־הוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱ־לֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ בַּעֲבוּר אַבְרָהָם עַבְדִּי:

וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהֵהּ דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ לָא תִדְחַל אֲרֵי בְסַעְדָּךְ מֵימְרִי וַאֲבָרֵכִנָּךְ וְאַסְגֵּי יָת בְּנָךְ בְּדִיל אַבְרָהָם עַבְדִּי:

(כה) וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְ־הוָה וַיֵּט־שָׁם אָהֳלוֹ וַיִּכְרוּ־שָׁם עַבְדֵי־יִצְחָק בְּאֵר:

וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא וְצַלִּי בִּשְׁמָא דַיְיָ וּפְרַס תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ וּכְרוֹ תַמָּן עַבְדֵי יִצְחָק בֵּירָא:

(כו) וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵהוּ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ:

וַאֲבִימֶלֶךְ אֲזַל לְוָתֵיהּ מִגְּרָר וְסִעַת מְרַחֲמוֹהִי וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ:

וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵהוּ - כְּתַרְגּוּמוֹ וְסִיעַת מֵרַחֲמוֹהִי, סִיעַת מֵאוֹהֲבָיו. וְיֵשׁ פּוֹתְרִין מֵרֵעֵהוּ מִ׳ מִיסוֹד הַתֵּבָה, כְּמוֹ שְׁלֹשִׁים מֵרֵעִים דְּשִׁמְשׁוֹן, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה תֵּבַת וַאֲחֻזַּת דְּבוּקָה; אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְדַבֵּר עַל הַמַּלְכוּת כֵּן, סִיעַת אוֹהֲבָיו, שֶׁאִם כֵּן, כָּל סִיעַת אוֹהֲבָיו הוֹלִיךְ עִמּוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא סִיעָה אַחַת שֶׁל אוֹהֲבִים - לָכֵן יֵשׁ לְפָתְרוֹ בַּלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן; וְאַל תִּתְמַהּ עַל תֵּי"ו שֶׁל אֲחֻזַּת וְאַע"פ שֶׁאֵין תֵּבָה סְמוּכָה, יֵשׁ דְּגִמְתָהּ בַּמִּקְרָא עֲזָרַת מִצָּר (תהילים ס׳), וּשְׁכֶרַת וְלֹא מְיָין (ישעיהו נ"א). אחזת - לְשׁוֹן קְבִיצָה וַאֲגֻדָּה שֶׁנֶּאֱחָזִין יַחַד.

(כז) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וַתְּשַׁלְּחוּנִי מֵאִתְּכֶם:

וַאֲמַר לְהוֹן יִצְחָק מָה דֵּין אֲתֵיתוּן לְוָתִי וְאַתּוּן סָנֵיתוּן יָתִי וְשַׁלַּחְתּוּנִי מִלְוָתְכוֹן:

(כח) וַיֹּאמְרוּ רָאוֹ רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְ־הוָה | עִמָּךְ וַנֹּאמֶר תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְרִית עִמָּךְ:

וַאֲמָרוּ מָחֲזָא חֲזֵינָא אֲרֵי הֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדָּךְ וַאֲמַרְנָא תִתְקַיֵּם כְּעַן מוֹמָתָא דְהֲוָה בֵּין אֲבָהָתָנָא בֵּינָנָא וּבֵינָךְ וְנִגְזַר קְיָם עִמָּךְ:

רָאוֹ רָאִינוּ - רָאִינוּ בְּאָבִיךָ, רָאִינוּ בְךָ. תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ וגו' - הָאָלָה אֲשֶׁר בֵּינוֹתֵינוּ מִימֵי אָבִיךָ תְּהִי גַּם עַתָּה בינינו וביניך.

(כט) אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נְגַעֲנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טּוֹב וַנְּשַׁלֵּחֲךָ בְּשָׁלוֹם אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְ־הוָה:

אִם תַּעְבֵּד עִמָּנָא בִּישָׁא כְּמָא דִּי לָא אַנְזִיקְנָךְ וּכְמָא דִּי עֲבַדְנָא עִמָּךְ לְחוֹד טַב וַנְּשַׁלְחִנָּךְ בִּשְׁלָם אַתְּ כְּעַן בְּרִיכָא דַיְיָ:

לֹא נְגַעֲנוּךָ - כְּשֶׁאָמַרְנוּ לֵךְ לְךָ מֵעִמָּנוּ. אַתָּה - גַּם אַתָּה עֲשֵׂה לָנוּ כְּמוֹ כֵן.

לבאר בארות

יצחק אבינו חופר בארות. למעשה, זהו הדבר העיקרי שהתורה מספרת שהוא עשה. יותר מזה, מתוך הבארות שיש להן שם מיוחד בתורה, הרוב קשורות ליצחק.

מה עניין הבארות של יצחק? תחילה נשים לב להבדל בין בור לבאר: הבור הוא חפירה באדמה, יכול להתמלא מים, כמו מי גשמים, ויכול להיות ללא מים (כמו הבור של יוסף הצדיק שהיו בו רק נחשים ועקרבים). ואילו הבאר מגלה את מי-התהום הטמונים בתוך האדמה, "באר מים חיים".

המלה **בור** קשורה לפועל **ברר**, לברר. זו העבודה של אברהם אבינו שמגיע לכל מקום ומביא את אור האמונה. המציאות עצמה נראית יבשה, כמו בור ריק, ואברהם בא ומשקה מים של אמונה. מברר שרק ה' הוא אלקים אמת לעומת הבלי האלילים.

אבל הפעולה של יצחק היא אחרת. הוא חופר לעומק בתוך המציאות, מגלה שהמים נמצאים בתוכה. לא צריך לבוא ולספר לאנשים על הקב"ה, כאילו מבחוץ, אלא ללמד להאזין לקול הפנימי שבתוכנו שמספר לנו על ה', כמו המים במעבה האדמה. **הבאר** היא היכולת **לבאר**, לפרש את המציאות עצמה ולהראות שהכל הוא ה'.

תהלים - פרקים כ', א'-ט'

תניא - קונטרס אחרון

ומ"ש בפ' פקודי גו רקיע תתאה ובפ' ויקהל משמע דדוקא אי איהי מלה כדקא יאות סלקין עמה עד אוירא דרקיע דלעילא כו'. לק"מ דרקיע תתאה מאינון רקיעי' דמדברי גו עלמא שבפ' פקודי הן דמלכות דעשי' ודפ' ויקהל הן דז"א דעשי' כמ"ש בע"ח שער השמות פ"ג גבי ז"א דעשייה ע"ש. והא דמשמע לכאורה בפ' פקודי דגם תפלה פסולה עולה עד היכל הראשון שממנו נדחית למטה והוא בז"א דבריאה. לק"מ שהרי אפי' כל העוונות ממש קלות וחמורות

עולות לשם אפי׳ עד היכל הד׳ כמ״ש דרנ״ב ע״א אלא ודאי שאין מהות העליות שוות ואין ערוך ודמיון ביניהם אלא בשיתוף השם בלבד וד״ל. ובזה יובן ג״כ מש״ש דרמ״ז שבהיכל הב׳ [אולי צ״ל אזדמן הממונה. ואולי צ״ל קיימין הלבושים] ממונה על הלבושים שמלבישים הנשמה ממעשה המצות אף שהן בג״ע התחתון דעשי׳ כמש״ש דר״י. והנה תפלה פסולה עדיפא מתורה שלא לשמה ממש שהיא תחת השמש והתפלה היא גו רקיע כו׳. אבל תורה סתם שאינה שלא לשמה רק מאהבה מסותרת טבעי׳ לא גרעא מהבל פיהן של תינוקות של בית רבן דסליק לעילא מפני שהוא הבל שאין בו חטא וסליק לעילא אף אם הוא שלא לשמה ממש מיראת הרצועה שביד הסופר וע״ש דרנ״ה ע״ב שהמלאכים הם מעלים ההבל של תינוקות שב״ר עד האצי׳:

לוח היום־יום

א׳ כסלו ב׳ דראש חודש

ראש חודש

בא ר׳ יקותיאל ליעפלער (דעם אלטען רבי׳ס א חסיד) איז געווען צייטען, וואס ער האט געדאוונט שחרית מנחה און מעריב איינע נאך די אנדערע, עס איז ניט געווען קיין זמן מפסיק זיין.

תרגום: אצל ר׳ יקותיאל מליעפלי (חסידו של אדמו״ר הזקן) היו זמנים, שהיה מתפלל שחרית מנחה וערבית, בזה אחר זה, לא היה זמן להפסיק ביניהם.

נ״ך יומי - שמואל־א פרק י״ג

(א) בֶּן־שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ וּשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל:

בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז״ל (יומא כב ב): כְּבֶן שָׁנָה, שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם חֵטְא. וְיֵשׁ לִפְתּוֹר: בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ, בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהוּמְלַךְ בָּהּ, וְהוּא מָלַךְ שְׁתֵּי שָׁנִים עַל יִשְׂרָאֵל, וּבַשָּׁנָה רִאשׁוֹנָה, מִיָּד: "וַיִּבְחַר לוֹ שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים".

(ב) וַיִּבְחַר־לוֹ שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ עִם־שָׁאוּל אַלְפַּיִם בְּמִכְמָשׂ וּבְהַר בֵּית־אֵל וְאֶלֶף הָיוּ עִם־יְוֹנָתָן בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְיֶתֶר הָעָם שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו: (ג) וַיַּךְ יוֹנָתָן אֶת נְצִיב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר בְּגֶבַע וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים וְשָׁאוּל תָּקַע בַּשּׁוֹפָר בְּכָל־הָאָרֶץ לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ הָעִבְרִים:

אֶת נְצִיב פְּלִשְׁתִּים - סַרְדִּיוֹט שָׁהָיָה לָהֶם עַל יִשְׂרָאֵל, וְהוֹשִׁיבוּהוּ בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן.
יִשְׁמְעוּ הָעִבְרִים - שֶׁמַּרַדְנוּ בַּפְּלִשְׁתִּים, וְיִשְׁמְרוּ מֵהֶם.

(ד) וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל אֶת־נְצִיב פְּלִשְׁתִּים וְגַם־נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּצָּעֲקוּ הָעָם אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל:

וְגַם נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל - נִבְאַשׁ רֵיחָם בַּפְּלִשְׁתִּים, לְשׁוֹן 'שִׁנְאָה'. אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל - הוּא שֶׁאָמַר לוֹ שְׁמוּאֵל (שמואל־א י:ח) "וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל".

(ה) וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסְפוּ ׀ לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁשֶּׁת אַלְפִים פָּרָשִׁים וְעָם כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְמִכְמָשׂ קִדְמַת בֵּית אָוֶן:

קִדְמַת בֵּית אָוֶן - בְּמִזְרַח בֵּית אָוֶן.

(ו) וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי צַר־לוֹ כִּי נִגַּשׂ הָעָם וַיִּתְחַבְּאוּ הָעָם בַּמְּעָרוֹת וּבַחֲוָחִים וּבַסְּלָעִים וּבַצְּרָחִים וּבַבֹּרוֹת:

וּבַחֲוָחִים - מְקוֹם קְבוּצַת חוֹחִים, שפנ"י בלע"ז. וּבַצְּרָחִים - פליישי"ץ בלע"ז. וּבַבֹּרוֹת - גֻּמּוֹת.

(ז) וְעִבְרִים עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל עוֹדֶנּוּ בַגִּלְגָּל וְכָל־הָעָם חָרְדוּ אַחֲרָיו:

עָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ גָּד - לִבְרֹחַ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים, שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים הָיוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה. חָרְדוּ אַחֲרָיו - מִהֲרוּ לָלֶכֶת אַחֲרָיו.

(ח) (וייחל) [וַיּוֹחֶל ו] שִׁבְעַת יָמִים לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שְׁמוּאֵל וְלֹא־בָא שְׁמוּאֵל הַגִּלְגָּל וַיָּפֶץ הָעָם מֵעָלָיו:

וַיּוֹחֶל - הִמְתִּין. לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שְׁמוּאֵל - הֲרֵי זֶה מִקְרָא חָסֵר תֵּבָה אַחַת, 'לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוּאֵל' אוֹ 'לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר לִשְׁמוּאֵל', וְדוּגְמָא לוֹ (שמואל־ב ד:ב): "וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׂרֵי גְדוּדִים הָיוּ בֶן שָׁאוּל", הָיָה לוֹ לִכְתֹּב 'לְבֶן שָׁאוּל', אַף כָּאן 'אֲשֶׁר לִשְׁמוּאֵל', שֶׁאָמַר לוֹ (שמואל־א י:ח) "שִׁבְעַת יָמִים תּוֹחֵל עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ".

(ט) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַגִּשׁוּ אֵלַי הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיַּעַל הָעֹלָה:

הַגִּשׁוּ אֵלַי הָעֹלָה - זָר מֻתָּר לְהַקְרִיב בַּבָּמָה.

(י) וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל בָּא וַיֵּצֵא שָׁאוּל לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ: (יא) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל מֶה עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כִּי־רָאִיתִי כִּי־נָפַץ הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה לֹא־בָאתָ לְמוֹעֵד הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפִים מִכְמָשׂ:

מֶה עָשִׂיתָ - הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ "הִנֵּנִי יוֹרֵד אֵלֶיךָ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה", אֲנִי אַעֲלֶה אוֹתָהּ, וְלֹא אַתָּה. לְמוֹעֵד הַיָּמִים - בִּתְחִלַּת הַיּוֹם.

(יב) וְאֹמַר עַתָּה יֵרְדוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָּל וּפְנֵי יְ־הוָה לֹא חִלִּיתִי וָאֶתְאַפֵּק וָאַעֲלֶה הָעֹלָה:

וָאֶתְאַפֵּק - נִתְחַזַּקְתִּי עַל רְצוֹנִי, שֶׁהָיָה לִבִּי אוֹמֵר לְהַמְתִּין לְךָ, עַל כָּרְחִי הֶעֱמַדְתִּי אֶת לִבִּי וָאַעֲלֶה הָעֹלָה.

(יג) {ס} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל נִסְכַּלְתָּ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוַת יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ אֲשֶׁר צִוָּךְ כִּי עַתָּה הֵכִין יְ־הוָה אֶת־מַמְלַכְתְּךָ אֶל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם:

כִּי עַתָּה - לִפְנֵי עֲשׂוֹתְךָ זֹאת. הֵכִין ה' אֶת מַמְלַכְתְּךָ עַד עוֹלָם - שֶׁכְּשֶׁפּוֹסְקִין לוֹ גְּדֻלָּה לְאָדָם, פּוֹסְקִין לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו (מגילה יג ב).

(יד) וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא־תָקוּם בִּקֵּשׁ יְ־הוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ וַיְצַוֵּהוּ יְ־הוָה לְנָגִיד עַל־עַמּוֹ כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֵת אֲשֶׁר־צִוְּךָ יְ־הוָה:

וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא תָקוּם - שֶׁכֵּן אָמַר מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה (דברים יז:כ): "לְבִלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים וְגוֹ'", הָא אִם סָר, לֹא יַאֲרִיךְ יָמִים, וְאִם תֹּאמַר לֹא עַל מִצְוַת נָבִיא נֶאֱמַר, אֶלָּא עַל מִצְוַת הַתּוֹרָה, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר (שם): "לִשְׁמֹר אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת", וְאַחַר כָּךְ: "לְבִלְתִּי רוּם לְבָבוֹ וּלְבִלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה", אֲפִלּוּ מִמִּצְוַת נָבִיא.

(טו) {ס} וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיַּעַל מִן־הַגִּלְגָּל גִּבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּפְקֹד שָׁאוּל אֶת־הָעָם הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ:

הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ - כִּי הָעָם נָפוֹצוּ מֵעָלָיו, וְאֵלּוּ נִשְׁתַּיְּרוּ.

(טז) וְשָׁאוּל וְיוֹנָתָן בְּנוֹ וְהָעָם הַנִּמְצָא עִמָּם יֹשְׁבִים בְּגֶבַע בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בְמִכְמָשׂ: (יז) וַיֵּצֵא הַמַּשְׁחִית מִמַּחֲנֵה פְלִשְׁתִּים שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה אֶל־דֶּרֶךְ עָפְרָה אֶל־אֶרֶץ שׁוּעָל: (יח) וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ בֵּית חֹרוֹן וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ הַגְּבוּל הַנִּשְׁקָף עַל־גֵּי הַצְּבֹעִים הַמִּדְבָּרָה:

גֵּי הַצְּבֹעִים - שֶׁמְּצוּיִין בּוֹ הַצְּבוֹעִים, הוּא שֶׁשָּׁנִינוּ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַצָּבוּעַ. וְתִרְגֵּם יוֹנָתָן: "אַפְעַיָּא". וְכֵן פֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בבא קמא טז א): צָבוּעַ זֶה אַפְעֶה, מִין שֶׁרֶץ רַע וּמַזִּיק.

(יט) {ס} וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא בְּכֹל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי־[אָמְרוּ] (אמר) פְּלִשְׁתִּים פֶּן יַעֲשׂוּ הָעִבְרִים חֶרֶב אוֹ חֲנִית:

וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא - לֹא הָיָה מָצוּי בִּתְחִלַּת מַלְכוּת שָׁאוּל, כִּי הַפְּלִשְׁתִּים הַמּוֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל, הֶעֱבִירוּ כָּל חָרָשֵׁי בַּרְזֶל מִיִּשְׂרָאֵל, פֶּן יַעֲשׂוּ כְּלֵי זַיִן לְהִלָּחֵם.

(כ) וַיֵּרְדוּ כָל־יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים לְלַטּוֹשׁ אִישׁ אֶת־מַחֲרַשְׁתּוֹ וְאֶת־אִתּוֹ וְאֶת־קַרְדֻּמּוֹ וְאֶת מַחֲרֵשָׁתוֹ:

וַיֵּרְדוּ כָל יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים - וּכְשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְחָרְשֵׁי בַּרְזֶל לְלַטּוֹשׁ אִתִּים וְקַרְדֻּמּוֹת וּמַחֲרֵשׁוֹת, הָיוּ זְקוּקִים לֵירֵד אֶל אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. מַחֲרַשְׁתּוֹ - שו"ק בלע"ז. אִתּוֹ - קולטר"א בלע"ז. קַרְדֻּמּוֹ - בשגו"ר בלע"ז. מַחֲרֵשָׁתוֹ - פישוייר"א בלע"ז.

(כא) וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשֹׁת וְלָאִתִּים וְלִשְׁלֹשׁ קֶלְשׁוֹן וּלְהַקְרְדֻּמִּים וּלְהַצִּיב הַדָּרְבֶן:

וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשׁוֹת - וְהָיְתָה לָהֶם לְאוֹתָם שֶׁהָיָה לָהֶם טוֹרַח לָרֶדֶת אֶל הַפְּלִשְׁתִּים לְלַטּוֹשׁ, הָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לימ"א בלע"ז, שֶׁיֵּשׁ לָהּ הַפְצַר פִּיּוֹת, כְּלוֹמַר פִּיּוֹת וְחַדּוּדִים הַרְבֵּה, הָיְתָה לָהֶם לְחַדֵּד הַמַּחֲרֵשֶׁת וְהָאִתִּים. וְלִשְׁלֹשׁ קֶלְשׁוֹן - מַזְלֵג עָשׂוּי כְּמִין עָתֵר, שֶׁקּוֹרִין פורקד"א, וְלוֹ שָׁלוֹשׁ שִׁנַּיִם. וּלְהַצִּיב הַדָּרְבָן - לְחַדְּדוֹ בְּרֹאשׁוֹ לְנוֹעֲצוֹ וּלְהַצִּיבוֹ בְּתוֹךְ הַמַּרְדֵּעַ.

(כב) וְהָיָה בְּיוֹם מִלְחֶמֶת וְלֹא נִמְצָא חֶרֶב וַחֲנִית בְּיַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־יוֹנָתָן וַתִּמָּצֵא לְשָׁאוּל וּלְיוֹנָתָן בְּנוֹ:

וַתִּמָּצֵא לְשָׁאוּל - עַל יְדֵי נֵס.

(כג) וַיֵּצֵא מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֶל־מַעֲבַר מִכְמָשׂ:

מַצַּב פְּלִשְׁתִּים - דֶּרֶךְ אַנְשֵׁי צָבָא לַעֲשׂוֹת מֵהֶם מַצָּב וּמַשְׁחִית, הֵם הַפּוֹשְׁטִים וְרָצִים אַחַר הַשָּׁלָל אֶל הָעִיר, שֶׁקּוֹרִין צנב"ל בלע"ז. מַצַּב - הֵם נְצִיבִים לִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִן הָעִיר מַשְׁחִיתִים בָּהֶם. אֶל מַעֲבַר מִכְמָשׂ - הַפְּלִשְׁתִּים הָיוּ חוֹנִים בְּמִכְמָשׂ, וּמִכְמָשׂ בָּהָר, וְיִשְׂרָאֵל בְּעִיר שֶׁשְּׁמָהּ גֶּבַע וְגֶבַע הָיְתָה בְּרֹאשׁ הָהָר, וּשְׁנֵי הָרִים הָיוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהַגַּיְא בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמוּר בָּעִנְיָן. וּמַצַּב פְּלִשְׁתִּים נִגַּשׁ אֶל עֵבֶר מִכְמָשׂ שֶׁלִּצַּד גֶּבַע, אֶל הַגַּיְא שֶׁבֵּינֵיהֶם.

לימוד יומי מרבותינו נשיאנו לימי חודש כסלו

הבעל שם טוב

האותיות של המאמרות מחיות את העולם בכל רגע

על הפסוק: "לעולם השם דברך ניצב בשמים" (תהלים קיט, פט), פירש: "דברך"- קאי על אחד מעשרה מאמרות, והוא מאמר "יהי רקיע בתוך המים וגו'" (בראשית א, ו), הנה תיבות אלו ניצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים להחיותם, כי בלעדי האותיות של המאמרות, אין להם קיום כלל. (תניא שער היחוד והאמונה עו, ב)

המגיד ממעזריטש

הפיכת הערב והחושך לעריבות ומתיקות

על דברי המשנה: "מאימתי קורין את שמע בערבין" (ברכות ב,א), ביאר: "מאימתי"- מלשון אימה ופחד, דהיינו מאימת השם, "קוראין את שמע"- האימה מהשם קוראתוממשיכה את בחינת "שמע ישראל". "בערבין"- מלשון ערב, ומלשון "עריבות", דהיינו שעל ידי היראה, ניתן להפוך את בחינת הערב, לעריבות ומתיקות. (ספר השיחות תש"ד ע' 66 ואילך)

אדמו"ר הזקן

היכן שורה הקדוש ברוך הוא

אין הקדוש ב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתברך- בין בפועל ממש כמלאכים העליונים, בין בכוח ככל איש ישראל למטה, שבכוחו להיות בטל ממש להשם יתברך, במסירת נפשו להשם. (תניא ליקוטי אמרים י,ב)

אדמו"ר האמצעי

כיצד לנצל מפגש בין ידידים ברחוב

האדמו"ר האמצעי דרש מחסידיו, כששנים מהם נפגשים יחדיו ברחוב, יש להם לדבר ביניהם על (מושגים נעלים בחסידות כ)עתיק ואריך. (בית רבי ח"ב ע' פיא)

אדמו"ר הצמח צדק

למה אחרי שריפה מתעשרים

בנוגע למאמר קדושי עליון: "אחרי שריפה מתעשרים", הטעם לזה, כיון שבסדר השתלשלות של הספירות, אחרי מדת הדיןמגיע מדת הרחמים, שגדולה אפילו יותר ממדת החסד. (דרך מצוותיך ע' 228)

אדמו"ר המהר"ש

ככל שבטלים יותר להשם, נהיים יותר כלים אליו יתברך

כל מה שבטל יותר- הרי הוא יותר כלי לאלוקות, וכמו שרואים באדם שמחולק לשלשה, "ראש", "גוף" ו"רגל", הראש הוא הכי קטן, ולכן יש בו הכוחות הכי נעלים, שהם ארבעת החושים. לעומתו הגוף גדול יותר, ויש בו רק חוש אחד, חוש המישוש. והרגל שהוא הכי גדול, יש בו רק את כוח ההילוך. (ספר המאמרים תר"ל ע' שמ"ז)

אדמו"ר הרש"ב

המקווה מבטלת את הדרגה הקודמת כדי להתעלות יותר

בכל עליה ממדרגה למדרגה וכמו מחול אל הקודש, וכן מקדושת יום טוב לקדושת שבת, צריכים טבילה במקווה, כיון שהטבילה היא הביטול ממהות הראשון, והתכללות במדרגה העליונה. (ספר המאמרים התרס"ו ע' שפ"ז)

אדמו"ר הריי"צ

כיצד עושים משכן להשם

על הפסוק: "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" (במדבר כד,ה), ביאר: "אהל"- הואדירת עראי, ו"משכן"- הוא דירת קבע. וזהו ההפרש בין מדריגת יעקב למדרגת ישראל, "ישראל"- הוא שם המעלה, ולכן הוא בדוגמת המשכן, שהוא בנין קבע. ואילו "יעקב"- שהוא בחינת עקב, הוא בדרגת אהל- דירת עראי. והם שני סוגי עבודה: בחינת "יעקב"- הם בעלי העסקים, שעיקר עסקם הוא בענייני העולם. ובחינת "ישראל"- הם יושבי אוהל (המתעסקים בעיקר בלימוד התורה). (ספר המאמרים קונטרסים ח"א עי נ')

כ"ק אדמו"ר

כשם שאדם דן את חברו, כך דנים אותו מלמעלה

בנוגע ללשון המשנה: "ואתה עתיד ליתן דין וחשבון" (אבות פ"ג משנה ח'), ביאר: מה שנאמר "דין" לפני "חשבון", למרות שהסדר הוא שקודם עושים חשבון, ורק אחר כך מגיע הדין, זהו מפני שלפי הדין שאדם דן את חברו, כך הקדוש ברוך הוא עורך חשבון עם האדם. (ליקוטי שיחות ח"ד ע' 1207)

מו"ר הרב שליט"א

חרדים וחסידים

כתוב שלפני ביאת המשיח "יראי חטא ימאסו". הדור שלנו מחפש חיים של אהבה, ולכן מואסים ביראים-החרדים כי נראה לכאורה שהחיים שלהם מונעים רק מתוך יראה. לכן עלינו להיות חסידים - לחיות מתוך אהבת ה', אהבת ישראל ואפילו אהבת הטבע. (על פי שיעור ט' באב ה'תשפ"א)

יום חמישי // ב׳ כסלו

חומש - המישי פרשת תולדת

(פרק כ״ו) (ל) וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְיָא וַאֲכָלוּ וּשְׁתִיאוּ:

(לא) וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם:

וְאַקְדִימוּ בְצַפְרָא וְקַיִימוּ גְּבַר לְאָחוּהִי וְשַׁלְחִנוּן יִצְחָק וַאֲזָלוּ מִלְוָתֵיהּ בְּשְׁלָם:

(לב) וַיְהִי | בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם:

וַהֲוָה בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲתוֹ עַבְדֵי יִצְחָק וְחַוִיאוּ לֵיהּ עַל עֵיסַק בֵּירָא דִי חָפָרוּ וַאֲמָרוּ לֵיהּ אַשְׁכַּחְנָא מַיָּא:

(לג) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שָׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

וּקְרָא יָתַהּ שִׁבְעָה עַל כֵּן שְׁמָא דְקַרְתָּא בְּאֵרָא דְשָׁבַע (נ״א בְּאֵר שָׁבַע) עַד יוֹמָא הָדֵין:

שִׁבְעָה - עַל שֵׁם הַבְּרִית.

(לד) {ס} וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי:

וַהֲוָה עֵשָׂו בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין וּנְסִיב אִתְּתָא יָת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי חִתָּאָה וְיָת בָּשְׂמַת בַּת אֵילוֹן חִתָּאָה:

בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה - עֵשָׂו הָיָה נִמְשָׁל לַחֲזִיר, שֶׁנֶּאֱמַר יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר (תהילים פ׳), הַחֲזִיר הַזֶּה כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב, פּוֹשֵׁט טְלָפָיו, לוֹמַר רְאוּ שֶׁאֲנִי טָהוֹר; כָּךְ אֵלּוּ גּוֹזְלִים וְחוֹמְסִים וּמַרְאִים עַצְמָם כְּשֵׁרִים; כָּל מ׳ שָׁנָה הָיָה עֵשָׂו צָד נָשִׁים מִתַּחַת בַּעֲלֵיהֶן וּמְעַנֶּה אוֹתָם, כְּשֶׁהָיָה בֶּן מ׳ אָמַר אַבָּא בֶּן מ׳ שָׁנָה נָשָׂא אִשָּׁה, אַף אֲנִי כֵּן.

(לה) וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה:

וַהֲוָאָה מְסָרְבָן וּמְרַגְּזָן עַל מֵימַר יִצְחָק וְרִבְקָה:

מֹרַת רוּחַ - לְשׁוֹן הַמְרָאוֹת רוּחַ, כְּמוֹ מַמְרִים הֱיִיתֶם, כָּל מַעֲשֵׂיהֶן הָיוּ לְהַכְעִיס וּלְעַצְּבוֹן. לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה - שֶׁהָיוּ עוֹבְדוֹת עָ״זָ (בראשית רבה).

(פרק כ״ז) (א) {ס} וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו | בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי:

וַהֲוָה כַּד סִיב יִצְחָק וְכָהַיָא עֵינוֹהִי מִלְמֶחֱזֵי וּקְרָא יָת עֵשָׂו בְּרֵיהּ רַבָּא וַאֲמַר לֵיהּ בְּרִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא אָנָא:

וַתִּכְהֶיןָ - בַּעֲשָׁנָן שֶׁל אֵלּוּ. דָּ"אַ כְּשֶׁנֶּעֱקַד עַ"גַּ הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה אָבִיו רוֹצֶה לְשָׁחֳטוֹ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְהָיוּ בוֹכִים, וְיָרְדוּ דִּמְעוֹתֵיהֶם וְנָפְלוּ עַל עֵינָיו, לְפִיכָךְ כָּהוּ עֵינָיו. דָּ"אַ כְּדֵי שֶׁיִּיטֹל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרָכוֹת.

(ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי:

וַאֲמַר הָא כְּעַן סֵיבִית לֵית אֲנָא יָדַע יוֹמָא דְּאֵימוּת:

לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי - אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אִם מַגִּיעַ אָדָם לְפֶרֶק אֲבוֹתָיו יִדְאַג חָמֵשׁ שָׁנִים לִפְנֵיהֶן וְחָמֵשׁ לְאַחַר כֵּן; וְיִצְחָק הָיָה בֶּן קכ"ג, אָמַר שֶׁמָּא לְפֶרֶק אִמִּי אֲנִי מַגִּיעַ וְהִיא מֵתָה בַּת קכ"ז וַהֲרֵינִי בֶן ה' שָׁנִים סָמוּךְ לְפִרְקָהּ; לְפִיכָךְ לֹא יִדעתי יום מותי, שֶׁמָּא לְפֶרֶק אִמִּי, שֶׁמָּא לְפֶרֶק אַבָּא.

(ג) וְעַתָּה שָׂא־נָא כֵלֶיךָ תֶּלְיְךָ וְקַשְׁתֶּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי (צידה) [צָיִד]:

וּכְעַן סַב כְּעַן זֵינָךְ סַיְפָךְ וְקַשְׁתָּךְ וּפוֹק לְחַקְלָא וְצוּד לִי צֵידָא:

שָׂא נָא - לְשׁוֹן הַשְׁתָּזָה, כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ אֵין מַשְׁחִיזִין אֶת הַסַּכִּין, אֲבָל מַשִּׂיאָהּ עַל גַּבֵּי חֲבֶרְתָּהּ (ביצה כ"ח), חַדֵּד סַכִּינְךָ וּשְׁחֹט יָפֶה, שֶׁלֹּא תַאֲכִילֵנִי נְבֵלָה (בראשית רבה). תֶּלְיְךָ - חַרְבְּךָ שֶׁדָּרָךְ לְתְלוֹתָהּ. וְצוּדָה לִי - מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מִן הַגָּזֵל.

(ד) וַעֲשֵׂה־לִּי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהָבִיאָה לִי וְאֹכֵלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת:

וְעֲבֵיד לִי תַּבְשִׁילִין כְּמָא דְּרַחֵימִית וְאָעֵל לִי וְאֵיכוֹל בְּדִיל דִּי תְּבָרֵכְנָךְ נַפְשִׁי עַד לָא אֵימוּת:

(ה) וְרִבְקָה שֹׁמַעַת בְּדַבֵּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד לְהָבִיא:

וְרִבְקָה שְׁמַעַת כַּד מַלִּיל יִצְחָק לְוָת עֵשָׂו בְּרֵיהּ וַאֲזַל עֵשָׂו לְחַקְלָא לְמִיצַד צֵידָא לְאַיְתָאָה:

לָצוּד צַיִד לְהָבִיא - מַהוּ לְהָבִיא? אִם לֹא יִמְצָא צַיִד יָבִיא מִן הַגָּזֵל.

(ו) וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָהּ לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל־עֵשָׂו אָחִיךָ לֵאמֹר:

וְרִבְקָה אֲמָרַת לְוָת יַעֲקֹב בְּרַהּ לְמֵימָר הָא שְׁמָעִית מִן אֲבוּךְ מְמַלֵּל עִם עֵשָׂו אֲחוּךְ לְמֵימָר:

(ז) הָבִיאָה לִּי צַיִד וַעֲשֵׂה־לִּי מַטְעַמִּים וְאֹכֵלָה וַאֲבָרֶכְכָה לִפְנֵי יְ־הוָה לִפְנֵי מוֹתִי:

אֱתִי לִי צֵידָא וְעֲבֵיד לִי תַּבְשִׁילִין וְאֵיכוֹל וַאֲבָרֵכִנָּךְ קֳדָם יְיָ קֳדָם מוֹתִי:

לִפְנֵי ה' - בִּרְשׁוּתוֹ, שֶׁיַּסְכִּים עַל יָדִי.

(ח) וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֹתָךְ:

וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל מִנִּי לְמָא דִּי אֲנָא מְפַקֵּד יָתָךְ׃

(ט) לֶךְ־נָא אֶל־הַצֹּאן וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים טֹבִים וְאֶֽעֱשֶׂה אֹתָם מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהֵב׃

אִזֵיל כְּעַן לְוָת עָנָא וְסַב לִי מִתַּמָּן תְּרִין גַּדְיֵי (בַּר) עִזִּין טָבָן וְאֶעְבֵּד יָתְהוֹן תַּבְשִׁילִין לְאָבוּךְ כְּמָא דִּי רְחֵם׃

וְקַח לִי - מִשֶּׁלִּי הֵם וְאֵינָם גָּזֵל, שֶׁכָּךְ כָּתַב לָהּ יִצְחָק בִּכְתֻבָּתָהּ לִטֹּל שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים בְּכָל יוֹם (בראשית רבה). שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים - וְכִי שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים הָיָה מַאֲכָל שֶׁל יִצְחָק? אֶלָּא הָאֶחָד הִקְרִיב לְפִסְחוֹ וְהָאֶחָד עָשָׂה מַטְעַמִּים; בְּפִרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. כַּאֲשֶׁר אָהֵב - כִּי טַעַם הַגְּדִי כְּטַעַם הַצְּבִי.

(י) וְהֵבֵאתָ לְאָבִיךָ וְאָכָל בַּעֲבֻר אֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ לִפְנֵי מוֹתוֹ׃

וְתֵיתֵי (נ״א וְתָעֵל) לְאָבוּךְ וְיֵכוֹל בְּדִיל דִּיבָרְכִנָּךְ קֳדָם מוֹתֵיהּ׃

(יא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק׃

וַאֲמַר יַעֲקֹב לְרִבְקָה אִמֵּיהּ הָא עֵשָׂו אָחִי גְּבַר שַׂעֲרָן וַאֲנָא גְּבַר שְׁעִיעַ׃

אִישׁ שָׂעִיר - בַּעַל שֵׂעָר.

(יב) אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי עָלַי קְלָלָה וְלֹא בְרָכָה׃

מָאִים יְמֻשֵּׁנִי אַבָּא וְאֶהֵי בְּעֵינוֹהִי כִּמְתָלָעֵב וְאֶהֵי מַיְתֵי (נ״א וָאֶהֵי מַיְתֵי) עֲלַי לְוָטִין וְלָא בִרְכָן׃

יְמֻשֵּׁנִי - כְּמוֹ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּוָהֳרַיִם.

(יג) וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אַךְ שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֵךְ קַח־לִי׃

וַאֲמָרַת לֵיהּ אִמֵּיהּ עֲלַי אִתְאֲמַר בִּנְבוּאָה דְּלָא יֵיתוֹן לְוָטַיָּא עֲלָךְ בְּרִי בְּרַם קַבֵּל מִנִּי וְאִזֵיל סַב לִי׃

(יד) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אָבִיו׃

וַאֲזַל וּנְסִיב וְאַיְתִי לְאִמֵּיהּ וַעֲבָדַת אִמֵּיהּ תַּבְשִׁילִין כְּמָא דִּרְחֵם אֲבוּהִי׃

(טו) וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת וַתַּלְבֵּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן׃

וּנְסִיבַת רִבְקָה יָת לְבוּשֵׁי עֵשָׂו בְּרַהּ רַבָּא דְּכְיָתָא דִּי עִמַּהּ בְּבֵיתָא וְאַלְבִּישַׁת יָת יַעֲקֹב בְּרַהּ זְעֵירָא׃

הַחֲמֻדֹת - הַנְּקִיּוֹת, כְּתַרְגּוּמוֹ דְּכְיָתָא, דָּ״אַ שֶׁחָמַד אוֹתָן מִן נִמְרוֹד. אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת - וַהֲלֹא כַּמָּה נָשִׁים הָיוּ לוֹ, וְהוּא מַפְקִיד אֵצֶל אִמּוֹ? אֶלָּא שֶׁהָיָה בָקִי בְּמַעֲשֵׂיהֶן וְחוֹשְׁדָן.

(טז) וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו׃

וְיָת מַשְׁכֵי גַּדְיֵי בַּר עִזֵּי אַלְבִּישַׁת עַל יְדוֹהִי וְעַל שְׁעִיעוּת צַוָּרֵיהּ׃

(יז) וַתִּתֵּן אֶת־הַמַּטְעַמִּים וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ׃

וִיהַבַת יָת תַּבְשִׁילַיָּא וְיָת לַחְמָא דִּי עֲבָדַת בִּידָא דְיַעֲקֹב בְּרַהּ׃

(יח) וַיָּבֹא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי מִי אַתָּה בְּנִי׃

וְעַל לְוָת אֲבוּהִי וַאֲמַר אַבָּא וַאֲמַר הָא אֲנָא מָן אַתְּ בְּרִי׃

(יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ׃

וַאֲמַר יַעֲקֹב לַאֲבוּהִי אֲנָא עֵשָׂו בּוּכְרָךְ עֲבָדִית כְּמָא דִי מַלֵּילְתָּא עִמִּי (נ״א לִי) קוּם כְּעַן אִסְתַּחַר וֶאֱכוֹל מִצֵּידִי בְּדִיל דִּי תְּבָרֲכִנַּנִי נַפְשָׁךְ׃

אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכוֹרֶךָ - אָנֹכִי הַמֵּבִיא לְךָ וְעֵשָׂו הוּא בְּכוֹרֶךָ. עָשִׂיתִי - כַּמָּה דְּבָרִים כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי. שְׁבָה - לְשׁוֹן מֵסֵב עַל הַשֻּׁלְחָן, לְכָךְ מְתֻרְגָּם אִסְתָּחַר.

(כ) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־בְּנוֹ מַה־זֶּה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ לְפָנָי׃

וַאֲמַר יִצְחָק לִבְרֵיהּ מָה דֵּין אוֹחֵיתָא לְאַשְׁכָּחָא בְּרִי וַאֲמַר אֲרֵי זַמִּין יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָי׃

(כא) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם־לֹא׃

וַאֲמַר יִצְחָק לְיַעֲקֹב קְרֵיב כְּעַן וֶאֱמַשְׁנָךְ בְּרִי הַאַתְּ דֵּין בְּרִי עֵשָׂו אִם לָא׃

גְּשָׁה נָּא וַאֲמֻשְׁךָ - אָמַר יִצְחָק בְּלִבּוֹ אֵין דֶּרֶךְ עֵשָׂו לִהְיוֹת שֵׁם שָׁמַיִם שָׁגוּר בְּפִיו, וְזֶה אָמַר כִּי הִקְרָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ.

(כב) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו׃

וּקְרֵיב יַעֲקֹב לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי וּמְשֵׁיהּ וַאֲמַר קָלָא קָלָא דְיַעֲקֹב וִידַיָּא יְדוֹהִי דְעֵשָׂו׃

קוֹל יַעֲקֹב - שֶׁמְּדַבֵּר בִּלְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים קוּם נָא, אֲבָל עֵשָׂו קִנְטוּרְיָא דִּבֵּר יָקָם אָבִי.

(כג) וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִרֹת וַיְבָרְכֵהוּ׃

וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַעִיהּ אֲרֵי הֲוָאָה יְדוֹהִי כִּידֵי עֵשָׂו אֲחוּהִי שְׂעִרָן (נ״א שַׂעֲרָנִין) וּבָרֲכֵיהּ׃

(כד) וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי׃

וַאֲמַר אַתְּ דֵּין בְּרִי עֵשָׂו וַאֲמַר הָא אֲנָא׃

וַיֹּאמֶר אָנִי - לֹא אָמַר אֲנִי עֵשָׂו אֶלָּא אָנִי.

(כה) וַיֹּאמֶר הַגִּישָׁה לִי וְאֹכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ׃

וַאֲמַר קָרֵיב קֳדָמַי וְאֵיכוֹל מִצֵּידָא דִבְרִי בְּדִיל דִּי תְּבָרְכִנָּךְ נַפְשִׁי וְקָרֵיב לֵיהּ וַאֲכַל וְאַיְתִי (נ״א וְאָעַל) לֵיהּ חַמְרָא וּשְׁתִי׃

(כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וּשְׁקָה־לִּי בְנִי׃

וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי קְרֵיב כְּעַן וּנְשַׁק לִי (נ"א וְשַׁק לִי) בְּרִי:

(כז) וַיִּגַּשׁ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְ־הוָה:

וּקְרֵב וּנְשַׁק לֵיהּ וַאֲרַח יָת רֵיחָא דִּלְבוּשׁוֹהִי וּבָרְכֵיהּ וַאֲמַר הָוֹו (נ"א חֲזֵי) רֵיחָא דִּבְרִי כְּרֵיחָא דְּחַקְלָא דִּי בָרֲכֵיהּ יְיָ:

וַיָּרַח וגו' - וַהֲלֹא אֵין רֵיחַ רַע יוֹתֵר מִשֶּׁטֶף הָעִזִּים? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁנִּכְנְסָה עִמּוֹ רֵיחַ גַּן עֵדֶן; כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה' - שֶׁנָּתַן בּוֹ רֵיחַ טוֹב וְזֶהוּ שְׂדֵה תַּפּוּחִים, כָּךְ דָּרְשׁוּ רַז"ל.

אהבת אֵם

יעקב אבינו מצליח לקבל-לגנוב את הברכות מיצחק אבינו במקום עשו אחיו. אבל יעקב הוא רק שליח של רבקה אמנו, היא היוזמת והיא לוקחת את האחריות "עלי קללתך בני". למעשה, בסיפור הזה יש מאבק בין שני צדדים: יצחק ועשו מצד אחד, רבקה ויעקב מצד שני - והצד השני מנצח בגדול.

בעומק, המאבק הוא בין שתי אהבות: יצחק אוהב את עשו ורבקה אוהבת את יעקב, והנה אהבת רבקה ליעקב מנצחת. מדוע באמת אהבת רבקה גדולה מאהבת יצחק?

קראנו בתורה "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב". ליצחק יש סיבה טובה מאד לאהוב את עשו: "ציד בפיו" - עשו מכבד אותו ומביא לו מטעמים, או כמו שמוסבר בקבלה שיצחק רואה את הניצוצות הקדושים הנמצאים בתוך עשו, ניצוצות שהתגלו בהמשך הדורות בדמות גֵרי-צדק גדולים שבאו מעשו. אבל "רבקה אוהבת את יעקב" - פשוט אוהבת, לא צריך סיבה.

במלים אחרות: אהבת יצחק לעשו היא, במדה מסוימת, "אהבה התלויה בדבר". אבל אהבת רבקה ליעקב היא "אהבה שאינה תלויה בדבר", רק אהבה טהורה של אם לבנה, ולכן היא המנצחת.

תהלים - פרקים י'-י"ז

תניא - קונטרס אחרון

להבין מ"ש בפע"ח דבזמן הזה עיקר הבירור ע"י התפלה דוקא אף שתלמוד תורה למעלה מהתפלה. הענין הוא שע"י תו"מ מוסיפין אור באצי' כו'. פי' אור א"ס ב"ה בכלים דאצי' ע"י ת"ת בפנימית דהיינו המשכות המוחין ובקיום המצות בחיצונית הכלים שהם בחי' נה"י שבי"ס ז"א שבאצי' רק שמתלבשים בבי"ע בתורה ומצות הגשמיים שבעוה"ז. אבל התפלה היא המשכת אור א"ס ב"ה

לבי"ע דוקא לא בדרך התלבשות בלבד רק האור ממש לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה. משא"כ בתו"מ שאין שינוי בקלף התפילין ע"י הנחתן בראש ובזרוע וגם במצות שעשייתן הוא גמר מצותן השינוי הוא ע"י אדם ולא בידי שמים כבתפלה שהיא המשכת החיות מא"ס ב"ה שהוא לבדו כל יכול והלכך כדי להמשיך אור א"ס ב"ה למטה א"א בלי העלאת מ"ן מלמטה דוקא. משא"כ לת"ת שבאצי' המיוחדת בלא"ה במאציל ב"ה והעלאת מ"ן במוחו ולבו של אדם היא בחי' רשפי אש בלי גבול ונק' מאדך כדי לעורר בחי' א"ס והיינו ע"י גבורות דס"ג שהן הן הרפ"ח ניצוצין כו' ולכן נק' התפלה חיי שעה היא מלכות היורדת בבי"ע ותורה חיי עולם הוא ז"א כי רמ"ח פקודין הן מתחלקין בי' כלים דע"ס דז"א כו'.

לוח היום־יום

ב' כסלו

אבי אדוני זקני מורי ורבי ביאר פעם במאמר, הא ד"רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי", כי הרי התפלה צריכה להיות בחיות, ועל-ידי שנותנים צדקה לעני קודם התפלה ומחיים אותו, ניתוסף חיות הרבה בתפלה. ונענע בידו ממטה למעלה לרמז שהרבוי בהפלאה. וכמה פעמים קודם התפלה היה אבי אדמו"ר מחזר אחרי עני ליתן לו לאכול.

נ"ך יומי - שמואל־א פרק י"ד

(א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַלָּזֶה וְלְאָבִיו לֹא הִגִּיד:

מֵעֵבֶר הַלָּז - כָּל "הַלָּז" וְ"לָזֶה" שֶׁבַּמִּקְרָא אֵינוֹ לְשׁוֹן "הַזֶּה", אֶלָּא לְשׁוֹן דָּבָר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וְהוּא מַרְאֵהוּ בְּאֶצְבַּע, וּבְלַעַ"ז אֵינוֹ לְשׁוֹן ציש"ט בְּלַעַ"ז, אֶלָּא ציי"ל בְּלַעַ"ז. מֵעֵבֶר הַלָּז - גֵּי שְׁנֵי הֶהָרִים.

(ב) וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בִּקְצֵה הַגִּבְעָה תַּחַת הָרִמּוֹן אֲשֶׁר בְּמִגְרוֹן וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ:

בִּקְצֵה הַגִּבְעָה - בְּסוֹף הַגִּבְעָה.

(ג) וַאֲחִיָּה בֶן־אֲחִיטוּב אֲחִי אִיכָבוֹד | בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־עֵלִי כֹּהֵן | יְ־הוָה בְּשִׁלֹה נֹשֵׂא אֵפוֹד וְהָעָם לֹא יָדַע כִּי הָלַךְ יוֹנָתָן:

נֹשֵׂא אֵפוֹד - אוּרִים וְתֻמִּים.

(ד) וּבֵין הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר עַל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים שֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁם הָאֶחָד בּוֹצֵץ וְשֵׁם הָאֶחָד סְנֵה:

וּבֵין הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר - כֵּן הָיָה עָשׂוּי, שֵׁן הַסֶּלַע הָיָה מֵהָעֵבֶר מִזֶּה לְבֵין הַמַּעְבְּרוֹת מִזֶּה, וְשֵׁן הַסֶּלַע לְבֵין הַמַּעְבְּרוֹת מִזֶּה הַגַּיְא הוּא קָרוּי בֵּין הַמַּעְבְּרוֹת, וְהָיָה לוֹ סֶלַע מִכָּאן, וְסֶלַע מִכָּאן, זֶה בְּעֶבְרוֹ מִזֶּה, וְזֶה בְּעֶבְרוֹ מִזֶּה, וְהַגַּיְא בֵּין שְׁנֵי הָעֲבָרִים, אוֹתוֹ הַגַּיְא בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר. שֵׁן הַסֶּלַע - שֵׁם שֵׁן הָאֶחָד 'בּוֹצֵץ', וְשֵׁם הַשֵּׁנִי 'סְנֵה'.

(ה) הַשֵּׁן הָאֶחָד מָצוּק מִצָּפוֹן מוּל מִכְמָשׂ וְהָאֶחָד מִנֶּגֶב מוּל גָּבַע:

מָצוּק מִצָּפוֹן - מִשֶּׁפַע וְעוֹלֶה מִצַּד צָפוֹן אֶל מִכְמָשׂ. מוּל גָּבַע - שֶׁמִּמֶּנָּה יָצָא יְהוֹנָתָן.

(ו) {ס} וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־הַנַּעַר | נֹשְׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה אוּלַי יַעֲשֶׂה יְ־הוָה לָנוּ כִּי אֵין לַי־הוָה מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט: (ז) וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשְׂא כֵלָיו עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ נְטֵה לָךְ הִנְנִי עִמְּךָ כִּלְבָבֶךָ: (ח) {ס} וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִנֶּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל־הָאֲנָשִׁים וְנִגְלֵינוּ אֲלֵיהֶם: (ט) אִם־כֹּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ דֹּמּוּ עַד־הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם וְעָמַדְנוּ תַחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם:

דֹּמּוּ - הַמְתִּינוּ, כְּמוֹ "שָׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם" (יהושע י:יב); וְכֵן "דּוֹם לַה'" (תהלים לז:ז), אִם כֹּה יֹאמְרוּ: דּוֹמוּ וְנַעֲלֶה אֲלֵיכֶם, שְׁעָתָם מַצְלַחַת וְלִבָּם רָם עֲלֵיהֶם.

(י) וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ עֲלֵה עָלֵינוּ וְעָלִינוּ כִּי־נְתָנָם יְ־הוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת:

וְאִם כֹּה יֹאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ - פַּחַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּלִבָּם, וִירֵאִים לָזוּז מִמְּקוֹמָם.

(יא) וַיִּגָּלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ־שָׁם: (יב) וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּבָה אֶת־יוֹנָתָן | וְאֶת־נֹשְׂא כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר {פ} וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן אֶל־נֹשְׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרַי כִּי־נְתָנָם יְ־הוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל:

וַיַּעֲנוּ - לְשׁוֹן הָרָמַת קוֹל.

(יג) וַיַּעַל יוֹנָתָן עַל־יָדָיו וְעַל־רַגְלָיו וְנֹשְׂא כֵלָיו אַחֲרָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו מְמוֹתֵת אַחֲרָיו:

עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו - כְּלוֹמַר בְּכָל כֹּחַ וּמְרוּצָה.

(יד) וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר הִכָּה יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו כְּעֶשְׂרִים אִישׁ כְּבַחֲצִי מַעֲנָה צֶמֶד שָׂדֶה:

כְּבַחֲצִי מַעֲנָה צֶמֶד שָׂדֶה - בְּתוֹךְ שִׁיעוּר מִדַּת קַרְקַע, מְלֹא חֲצִי מַעֲנָה שֶׁל מַחֲרֵשַׁת צֶמֶד בָּקָר הַחוֹרֶשֶׁת בַּשָּׂדֶה. מַעֲנָה - הוּא תֶּלֶם הַמַּחֲרֵשָׁה, שֶׁקּוֹרִין ריי"א בְּלַעַ"ז, וּגְבוּרָה גְדוֹלָה הִיא זוֹ, שֶׁהָיוּ קְרוֹבִים זֶה לָזֶה, וּנְכוֹנִים לַעֲזוֹר זֶה אֶת זֶה.

(טו) וַתְּהִי חֲרָדָה בַמַּחֲנֶה בַשָּׂדֶה וּבְכָל־הָעָם הַמַּצָּב וְהַמַּשְׁחִית חָרְדוּ גַּם־הֵמָּה וַתִּרְגַּז הָאָרֶץ וַתְּהִי לְחֶרְדַּת אֱ־לֹהִים: (טז) וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְהִנֵּה הֶהָמוֹן נָמוֹג וַיֵּלֶךְ וַהֲלֹם:

הַצֹּפִים לְשָׁאוּל - הַצֹּפִים אֲשֶׁר הָיוּ לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן, צוֹפִים אישקאגט"ש בְּלַעַ"ז. וְהִנֵּה הֶהָמוֹן - שֶׁל פְּלִשְׁתִּים, נָמוֹג מִמְּקוֹמוֹ וַיֵּלֶךְ, וְקָרַב הֲלוֹם לְצַד יִשְׂרָאֵל. נָמוֹג - כְּמוֹ "נָע וָנָד" (בראשית ד:יב).

(יז) {פ} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פִּקְדוּ־נָא וּרְאוּ מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו:

פִּקְדוּ - לְשׁוֹן פְּקִידָה, כְּמוֹ "וַתִּפְקְדֶנּוּ לִבְקָרִים" (איוב ז:יח).

(יח) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱ־לֹהִים כִּי־הָיָה אֲרוֹן הָאֱ־לֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים - אוּרִים וְתֻמִּים. כִּי הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא - הַמִּקְרָא חָסֵר תֵּיבָה אַחַת, כִּי הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים שָׁם בַּיּוֹם הַהוּא.

(יט) וַיְהִי עַד דִּבֶּר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן וְהֶהָמוֹן אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וָרָב {פ} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן אֱסֹף יָדֶךָ: (כ) וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד: (כא) וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּם בַּמַּחֲנֶה סָבִיב וְגַם־הֵמָּה לִהְיוֹת עִם־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עִם־שָׁאוּל וְיוֹנָתָן:

וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים - בְּעֶזְרָתָם, מֵחֲמַת יִרְאָה מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם, וְהַיּוֹם נֶהֶפְכוּ גַּם הֵמָּה עִם חַבְרֵיהֶם, לִהְיוֹת בְּעֶזְרַת אֲחֵיהֶם.

(כב) וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַר־אֶפְרַיִם שָׁמְעוּ כִּי־נָסוּ פְלִשְׁתִּים וַיַּדְבְּקוּ גַם־הֵמָּה אַחֲרֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה: (כג) וַיּוֹשַׁע יְ־הוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה עָבְרָה אֶת־בֵּית אָוֶן: (כד) וְאִישׁ־

יִשְׂרָאֵל נִגַּשׁ בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאֶל שָׁאוּל אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם עַד־הָעֶרֶב וְנִקַּמְתִּי מֵאֹיְבָי וְלֹא־טָעַם כָּל־הָעָם לָחֶם:

נִגַּשׁ בַּיּוֹם הַהוּא - הָיוּ אָצִים וּנְגוּשִׁים לְהִלָּחֵם בַּפְּלִשְׁתִּים. וַיֹּאֶל - לְשׁוֹן אָלָה. אֲשֶׁר יֹאכַל לֶחֶם - כָּל מַאֲכָל בְּמַשְׁמַע, כְּמוֹ "נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ" (ירמיהו יא:יט).

(כה) {ס} וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ בַיָּעַר וַיְהִי דְבַשׁ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה:

וַיְהִי דְבַשׁ - דְּבַשׁ קָנִים גָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

(כו) וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַיַּעַר וְהִנֵּה הֹלֵךְ דְּבָשׁ וְאֵין־מַשִּׂיג יָדוֹ אֶל־פִּיו כִּי־יָרֵא הָעָם אֶת־הַשְּׁבֻעָה:

וְהִנֵּה הֹלֵךְ דְּבָשׁ - שֶׁהָיָה נוֹטֵף מִן הַקָּנִים.

(כז) וְיוֹנָתָן לֹא־שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת־הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת־קְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־פִּיו (ותראנה) [וַתָּאֹרְנָה] עֵינָיו:

בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ - בִּקְנֵה הַדְּבַשׁ, כְּמוֹ "וַתָּשֶׂם בַּסּוּף" (שמות ב:ג), דִּמְתַרְגְּמִינָן: "וְשַׁוִּיתֵיהּ בְּיַעְרָא". וְ"סוּף" הֵם קָנִים שֶׁל אֲגַם, וְכֵן "אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי" (שיר השירים ה:א). וּבְלָשׁוֹן יִשְׁמְעֵאל קוֹרִין לְאוֹתוֹ דְּבַשׁ סוקר"א בְּלַעַ"ז, מִפִּי רַבִּי נָתָן הַיִּשְׁמְעֵאלִי.

(כח) וַיַּעַן אִישׁ מֵהָעָם וַיֹּאמֶר הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אָבִיךָ אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם הַיּוֹם וַיָּעַף הָעָם: (כט) וַיֹּאמֶר יְוֹנָתָן עָכַר אָבִי אֶת־הָאָרֶץ רְאוּ־נָא כִּי־אָרוּ עֵינַי כִּי טָעַמְתִּי מְעַט דְּבַשׁ הַזֶּה:

עָכַר אָבִי אֶת הָאָרֶץ - בִּלְבֵּל אֶת דַּעְתָּם וְאֶת יְשׁוּעָתָם, כְּמַיִם עֲכוּרִים.

(ל) אַף כִּי לוּא אָכֹל אָכַל הַיּוֹם הָעָם מִשְׁלַל אֹיְבָיו אֲשֶׁר מָצָא כִּי עַתָּה לֹא־רָבְתָה מַכָּה בַּפְּלִשְׁתִּים:

כִּי עַתָּה לֹא רָבְתָה מַכָּה - בִּתְמִיהָה.

(לא) וַיַּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא בַּפְּלִשְׁתִּים מִמִּכְמָשׂ אַיָּלֹנָה וַיָּעַף הָעָם מְאֹד: (לב) (ויעש) [וַיַּעַט] הָעָם אֶל־[הַשָּׁלָל] (שלל) וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ־אָרְצָה וַיֹּאכַל הָעָם עַל־הַדָּם:

וַיַּעַשׂ הָעָם - כְּמוֹ וַיַּעַט הָעָם, לְשׁוֹן עַיִט (בראשית טו:יא). **צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר** - אוֹמֵר אֲנִי: זֶה "אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ" (ויקרא כב:כח), וּלְכָךְ קְרָאָם חוֹטְאִים. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ בִּשְׁחִיטַת קָדָשִׁים, שֶׁהָיוּ מַקְדִּישִׁים אוֹתָם שְׁלָמִים, וְאוֹכְלִים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּם, הוּא שֶׁאָמַר: וַיֹּאכַל הָעָם עַל הַדָּם, אוֹכְלִים קָדָשִׁים וַעֲדַיִן דָּם בַּמִּזְרָק.

(לג) וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לַי־הֹוָה לֶאֱכֹל עַל־הַדָּם וַיֹּאמֶר בְּגַדְתֶּם גֹּלּוּ־אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן גְּדוֹלָה:

גֹּלּוּ אֵלַי - לְשׁוֹן גַּלְּלוּ. **הַיּוֹם** - מִבְּעוֹד יוֹם, וּלְמַטָּה (פסוק לד) נֶאֱמַר: "וַיַּגִּישׁוּ אִישׁ שׁוֹרוֹ בְּיָדוֹ הַלַּיְלָה", רַבּוֹתֵינוּ נֶחְלְקוּ בַּדָּבָר בְּסוֹף מַסֶּכֶת זְבָחִים, יֵשׁ מֵהֶן פֵּרְשׁוּ: כָּאן בְּחֻלִּין כָּאן בְּקָדָשִׁים. וְיֵשׁ מֵהֶן פֵּרְשׁוּ: כָּאן בְּקָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לִקָּרֵב בְּבָמַת נוֹב גְּדוֹלָה, כָּאן בְּקָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לִקָּרֵב בְּבָמָה קְטַנָּה, לִמֵּד עַל עוֹלַת יָחִיד שֶׁכְּשֵׁרָה לִשָּׁחֵט בַּלַּיְלָה. **אֶבֶן גְּדוֹלָה** - עֲשָׂאָהּ בָּמָה, לִזְרוֹק עָלֶיהָ דָּם וְהֶקְטֵר חֲלָבִים.

(לד) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שְׂיֵהוּ וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא־תֶחֶטְאוּ לַי־הֹוָה לֶאֱכֹל אֶל־הַדָּם וַיַּגִּשׁוּ כָל־הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחֲטוּ־שָׁם:

פֻּצוּ בָעָם - הַכְרִיזוּ בִּמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה, וְיִהְיוּ הַמַּכְרִיזִים נְפוֹצִים בָּעָם. **וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה** - כָּאן, בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה. דָּבָר אַחֵר: סַכִּין בָּדַק לָהֶם. **הַלַּיְלָה** - בְּהֵמוֹת שֶׁל חֻלִּין נִשְׁחֲטוּ בַּלַּיְלָה, כָּךְ מְפֹרָשׁ בִּזְבָחִים (שם).

(לה) וַיִּבֶן שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לַי־הֹוָה אֹתוֹ הֵחֵל לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַי־הֹוָה:

אֹתוֹ הֵחֵל - אוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחַ, רִאשׁוֹן לַמִּזְבְּחוֹת שֶׁבָּנָה שָׁאוּל.

(לו) {פ} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים | לַיְלָה וְנָבֹזָה בָהֶם | עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וְלֹא־נַשְׁאֵר בָּהֶם אִישׁ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה {ס} וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן נִקְרְבָה הֲלֹם אֶל־הָאֱ־לֹהִים: (לז) וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בֵּא־לֹהִים הַאֵרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָנָהוּ בַּיּוֹם הַהוּא: (לח) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל גֹּשׁוּ הֲלֹם כֹּל פִּנּוֹת הָעָם וּדְעוּ וּרְאוּ בַּמָּה הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם:

פִּנּוֹת הָעָם - שָׂרֵי הָעָם, אֶבֶן הַפִּנָּה הִיא הַחֲשׁוּבָה.

(לט) כִּי חַי־יְ־הֹוָה הַמּוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־יֶשְׁנוֹ בְּיוֹנָתָן בְּנִי כִּי מוֹת יָמוּת וְאֵין עֹנֵהוּ מִכָּל־הָעָם: (מ) וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֵבֶר אֶחָד וַאֲנִי וְיוֹנָתָן בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־שָׁאוּל הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה:

לְעֵבֶר אֶחָד - לְהַפִּיל גּוֹרָל בֵּין כָּלְכֶם וּבֵינֵינוּ.

(מא) {ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָבָה תָמִים וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן וְשָׁאוּל וְהָעָם יָצָאוּ:

הָבָה תָמִים - תֵּן גּוֹרָל אֱמֶת. וְהָעָם יָצָאוּ - נִקְיִים מִן הַגּוֹרָל.

(מב) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַפִּילוּ בֵּינִי וּבֵין יוֹנָתָן בְּנִי וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן: (מג) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן הַגִּידָה לִּי מֶה עָשִׂיתָה וַיַּגֶּד־לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר טָעֹם טָעַמְתִּי בִקְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי מְעַט דְּבַשׁ הִנְנִי אָמוּת: (מד) {ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף כִּי־מוֹת תָּמוּת יוֹנָתָן: (מה) וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן | יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־מֵת:

וַיִּפְדּוּ הָעָם - הִתִּירוּ לוֹ לְשָׁאוּל שְׁבוּעָתוֹ.

(מו) {ס} וַיַּעַל שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים הָלְכוּ לִמְקוֹמָם: (מז) וְשָׁאוּל לָכַד הַמְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב | בְּכָל־אֹיְבָיו בְּמוֹאָב | וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי צוֹבָה וּבַפְּלִשְׁתִּים וּבְכֹל אֲשֶׁר־יִפְנֶה יַרְשִׁיעַ: (מח) וַיַּעַשׂ חַיִל וַיַּךְ אֶת־עֲמָלֵק וַיַּצֵּל אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד שֹׁסֵהוּ:

וַיַּעַשׂ חַיִל - וַיֶּאֱסֹף חַיִל.

(מט) {פ} וַיִּהְיוּ בְּנֵי שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּישׁוּעַ וְשֵׁם שְׁתֵּי בְנֹתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרַב וְשֵׁם הַקְּטַנָּה מִיכַל: (נ) וְשֵׁם אֵשֶׁת שָׁאוּל אֲחִינֹעַם בַּת־אֲחִימַעַץ וְשֵׁם שַׂר־צְבָאוֹ אַבְנֵר בֶּן־נֵר דּוֹד שָׁאוּל:

אַבְנֵר בֶּן נֵר - וְנֵר הָיָה דּוֹד שָׁאוּל, אָחִיו שֶׁל קִישׁ, וּשְׁנֵיהֶם בְּנֵי אֲבִיאֵל, וְגַם אֲבִיאֵל נִקְרָא נֵר, בְּדִבְרֵי הַיָּמִים (א ח:לג), שֶׁהָיָה מַדְלִיק נֵרוֹת לָרַבִּים בַּמְּבוֹאוֹת הָאֲפֵלִים (ויקרא רבה ט:ב).

(נא) וְקִישׁ אֲבִי־שָׁאוּל וְנֵר אֲבִי־אַבְנֵר בֶּן־אֲבִיאֵל: (נב) {ס} וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שָׁאוּל וְרָאָה שָׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־חַיִל וַיַּאַסְפֵהוּ אֵלָיו:

וְרָאָה שָׁאוּל - לְשׁוֹן הֹוֶה, כְּשֶׁהָיָה שָׁאוּל רוֹאֶה אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל, הָיָה אוֹסְפוֹ אֵלָיו.

לימוד יומי מרבותינו נשיאנו לימי חודש כסלו

הבעל שם טוב

שתי אהבות נדרשות מאתנו, ואחת תלויה בחברתה

ישנם שתי אהבות: א) "אהבת השם"- כמו שכתוב "ואהבת את השם אלוקיך" (דברים ו,ה). ב) "אהבת ישראל"- כמו שכתוב "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), ושתי אהבות אלו הולכות ביחד, ש"ואהבת לרעך כמוך" הוא פירוש וביאור ל"ואהבת את השם אלוקיך", כשאוהבים יהודי, אוהבים את השם, כיון שיש בתוך היהודי חלק אלוקה ממעל, וכשאוהבים את הפנימיות של היהודי, ממילא אוהבים את הקב"ה. (היום יום י"ב מנחם־אב)

המגיד ממעזריטש

תפקידנו להאיר את עצמנו בתורה ומצוות

על הפסוק: "וספרתם לכם" (ויקרא כג,טו), ביאר: "וספרתם"- מלשון ספירות ובהירות, דהיינו שיש לאדם להאיר את ה"לכם", כל אחד צריך להאיר את עצמו באור התורה והמצוות. (היום יום י' אייר)

אדמו"ר הזקן

המחשה קשה לעובר עבירה

אחד שנכשל בעבירה, הרי זה כמשל מי שאוחז בראשו של המלך (ובנמשל הכוונה לנשמת כל אחד מישראל, הנמצאת בכל יהודי) ומורידו למטה, וטומן פניו בתוך בית הכיסא מלא צואה, שאין לך עלבון גדול מזה. (תניא ליקוטי אמרים לא, א)

אדמו"ר האמצעי

הכרח ההתבוננות באחדות השם

מי שלא מניח תפילין חלילה- נחשב לפושע ישראל בגופו, ומי שלא מתבונן באחדות השם (שהעולם מאוחד עם הקדוש ברוך הוא), נחשב לפושע ישראל בנשמתו. (הקדמה לאמרי בינה)

אדמו"ר הצמח צדק

למה יש לקבל על עצמנו אהבת ישראל לפני התפילה

מה שאומרים לפני התפילה "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך" על פי מנהג האריז"ל, מפני שזוהי ההקדמה הנדרשת לתפילה שהיא במקום הקרבן (ברכות כו,ב), וכיון שבעל מום אסור לו להקריב קרבן, לכן יש לאדם להתאחד עם הגוף הכללי של כלל ישראל, ועל ידי זה יהיה תמים ושלם, ואזי תתקבל תפילתו לפני אדון כל. (דרך מצוותיך מצוות אהבת ישראל)

אדמו"ר המהר"ש

מה שיותר הכרחי לקיום האדם ניתן להשיגו בנקל יותר

כל מה שהכרחי יותר לאדם, יותר קל להשיגו, בדוגמת האוויר, שבלעדיה אי אפשר לחיות אפילו זמן קצר, ולכן אין צריך לקנות אויר. מה שאין כן מים יש לשאוב, וכמו כן ניתן לחיות זמן קצר בלי מים. לאידך מזון יש לנו לקנות, ואפשר לחיות יותר זמן ללא מזון, כיון שהוא פחות הכרחי ממים. וכן הבגדים קשה עוד יותר להשיג ממזון, וגם בית יותר קשה להשיג מלבוש, כיון שהוא פחות הכרחי לקיום האדם. (ספר המאמרים תרל"ו ח"ב ע' שפ"ב)

אדמו"ר הרש"ב

כמה טעמים לבריאת העולם

בנוגע לטעם בריאת העולם- יש בזה כמה טעמים שניתנו לזה. והטעם המופיע בחסידות, שהכוונה היא כדי להמשיך גילוי עצמות אור אין סוף בעולם, שאין זה מצד טעם והכרח שכלי, אלא זה בא מצד התאווה שהשם יתברך נתאווה להיות לו יתברך דירה בתחתונים, ועל תאווה אין שואלים שאלות. (סה"מ תרס"ו ע' ז')

אדמו"ר הריי"צ

עבודת השם בעיקבתא דמשיחא

עבודת כל ישראל בגלות האחרון- "עיקבתא דמשיחא", לעורר את נקודת היהדות אשר נמצא טמון בלב כל איש ישראל, ובכוח עזוז נקודת הלב, נוכל לעמוד נגד כל מונע ומעכב מעבודת השם. (ספר המאמרים קונטרסים ח"א ע' 98)

כ"ק אדמו"ר

שכרו של מי שמכבד את התורה

על מאמר המשנה "כל המכבד את התורה, גופו מכובד על הבריות" (אבות פ"ד משנה ו'), ביאר: שהכוונה בזה היא שמשתדל שהתורה תהיה מכובדת גם בעיני אומות העולם, ולכן ממשיך ואומר שהשכר לזה הוא שגופו מכובד על הבריות, ביטוי השייך לאומות העולם, וזהו שאומר גופו מכובד על הבריות, כיון שאין לאומות העולם שייכות לנשמתו. (ביאורים לפרקי אבות על המשנה)

מו"ר הרב שליט"א

ללכת לישון ולהביא את המשיח

בשינה עושים הרבה דברים, ואחד מהם הוא הבאת המשיח. זו כוונה כללית, שכדאי לחשוב כל ערב בק"ש על המטה: כל היום עבדתי קשה (הלואי), למדתי תורה וקיימתי מצוות, והכל היה "להביא לימות המשיח" - הכל צריך להיות חדור בשאיפה למשיח, כמו שהרבי מליובאוויטש מלמד - אבל בינתים זה לא עבד... משיח לא בא. מה אני יכול לעשות? ללכת לישון, וכאשר אקום הכל כבר יהיה לאחר מעשה.

יום ששי // ג' בסלו

חומש - ששי פרשת תולדת

(פרק כ"ז) (כח) וְיִתֶּן־לְךָ֙ הָאֱ־לֹהִ֔ים מִטַּ֖ל הַשָּׁמַ֑יִם וּמִשְׁמַנֵּ֣י הָאָ֔רֶץ וְרֹ֥ב דָּגָ֖ן וְתִירֹֽשׁ׃

וְיִתֶּן לָךְ יְיָ מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא וּמִטּוּבָא דְּאַרְעָא וּסְגִיאוּת (נ"א וְסַגִּיאוּת) עִיבּוּר וַחֲמָר׃

וְיִתֶּן לְךָ - יִתֵּן וַיַּחֲזֹר וְיִתֵּן (בראשית רבה). וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ מוּסָב לְעִנְיָן הָרִאשׁוֹן: רְאֵה רֵיחַ בְּנִי שָׂנָתַן לוֹ הַקָּבָ"ה כְּרֵיחַ שָׂדֶה וְגוֹ' וְעוֹד יִתֵּן לְךָ מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. מִטַּל הַשָּׁמַיִם - כְּמַשְׁמָעוֹ; וּמִדְרָשֵׁי אַגָּדָה יֵשׁ לְהַרְבֵּה פָּנִים. הָאֱלֹהִים - מַהוּ הָאֱלֹהִים? בַּדִּין; אִם רָאוּי לְךָ יִתֵּן לְךָ וְאִם לָאו לֹא יִתֵּן לְךָ, אֲבָל לְעֵשָׂו אָמַר מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ, בֵּין צַדִּיק בֵּין רָשָׁע יִתֵּן לְךָ; וּמִמֶּנּוּ לָמַד שְׁלֹמֹה, כְּשֶׁעָשָׂה הַבַּיִת סִדֵּר תְּפִלָּתוֹ. יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בַּעַל אֱמוּנָה וּמַצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין לֹא יִקְרָא עָלֶיךָ תִּגָּר, לְפִיכָךְ וְנָתַתָּ לָאִישׁ בְּכָל דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת לְבָבוֹ (מלכים א, ח'), אֲבָל נָכְרִי מְחֻסַּר אֱמָנָה, לְפִיכָךְ אָמַר אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי (שם), בֵּין רָאוּי בֵּין שֶׁאֵינוֹ רָאוּי תֵּן לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרָא עָלֶיךָ תִּגָּר.

(כט) יַֽעַבְדֽוּךָ עַמִּ֔ים (וישתחו) [וְיִשְׁתַּחֲו֥וּ] לְךָ֖ לְאֻמִּ֑ים הֱוֵ֤ה גְבִיר֙ לְאַחֶ֔יךָ וְיִשְׁתַּחֲו֥וּ לְךָ֖ בְּנֵ֣י אִמֶּ֑ךָ אֹרְרֶ֙יךָ֙ אָר֔וּר וּמְבָרְכֶ֖יךָ בָּרֽוּךְ׃

יִפְלְחֻנָךְ עַמְמִין וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן לָךְ מַלְכָוָן הֱוֵי רַב לְאַחָיִךְ וְיִסְגְּדוּן לָךְ בְּנֵי אִמָּךְ מְלַטְּטָיִךְ יְהוֹן לִיטִין וּמְבָרַכָיִךְ יְהוֹן בְּרִיכִין׃

בְּנֵי אִמֶּךָ - וַיַּעֲקֹב אָמַר לִיהוּדָה בְּנֵי אָבִיךָ, לְפִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים מִכַּמָּה אִמָּהוֹת, וְכָאן, שֶׁלֹּא נָשָׂא אֶלָּא אִשָּׁה אַחַת, אוֹמֵר בְּנֵי אִמֶּךָ (בראשית רבה). אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ - וּבִבְלְעָם הוּא אוֹמֵר מְבָרְכֶיךָ בָרוּךְ וְאֹרְרֶיךָ אָרוּר? הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּתָם יִסּוּרִים וְסוֹפָן שַׁלְוָה וְאוֹרְרֵיהֶם וּמְצַעֲרֵיהֶם קוֹדְמִים לִמְבָרְכֵיהֶם, לְפִיכָךְ יִצְחָק הִקְדִּים קִלְלַת אוֹרְרִים לִבְרַכַת מְבָרְכִים; הָרְשָׁעִים תְּחִלָּתָן שַׁלְוָה וְסוֹפָן יִסּוּרִין, לְפִיכָךְ בִּלְעָם הִקְדִּים בְּרָכָה לִקְלָלָה (בראשית רבה).

(ל) וַיְהִי֩ כַּאֲשֶׁ֨ר כִּלָּ֜ה יִצְחָ֗ק לְבָרֵךְ֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב וַיְהִי֙ אַ֣ךְ יָצֹ֔א יָצֹ֥א יַעֲקֹ֖ב מֵאֵ֣ת פְּנֵ֑י יִצְחָק֙ אָבִ֔יו וְעֵשָׂ֥ו אָחִ֖יו בָּ֥א מִצֵּידֽוֹ׃

וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי יִצְחָק לְבָרָכָא יָת יַעֲקֹב וַהֲוָה בְּרַם מִפַּק נְפַק יַעֲקֹב מִלְוַת אַפֵּי יִצְחָק אֲבוּהִי וְעֵשָׂו אֲחוּהִי אֲתָא (נ"א עַל) מִצֵּידֵיהּ׃

יָצֹא יָצָא - זֶה יוֹצֵא וְזֶה בָּא.

(לא) וַיַּ֤עַשׂ גַּם־הוּא֙ מַטְעַמִּ֔ים וַיָּבֵ֖א לְאָבִ֑יו וַיֹּ֣אמֶר לְאָבִ֗יו יָקֻם֙ אָבִ֣י וְיֹאכַ֔ל מִצֵּ֖יד בְּנ֑וֹ בַּעֲב֕וּר תְּבָרְכַ֖נִי נַפְשֶֽׁךָ׃

וַעֲבַד אַף הוּא תַּבְשִׁילִין וְאָעִיל לְוָת אֲבוּהִי וַאֲמַר לַאֲבוּהִי יָקוּם אַבָּא וְיֵכוֹל מְצֵידָא דִּבְרִיהּ בְּדִיל דִּי תְבָרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ׃

(לב) וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אֶתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃

וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי מָן אָתְּ וַאֲמַר אֲנָא בְּרָךְ בּוּכְרָךְ עֵשָׂו׃

(לג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃

וּתְוָה יִצְחָק תְּוָהָא רַבָּא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר מָן הוּא דֵּיכִי דְּצַד צֵידָא וְאָעֵיל לִי וַאֲכָלִית מִכֹּלָּא עַד לָא תֵּיעוֹל וּבָרֵכְתֵּיהּ אַף בְּרִיךְ יְהֵי׃

וַיֶּחֱרַד - כְּתַרְגּוּמוֹ וּתְוַהּ, לְשׁוֹן תְּמִיהָה. וּמִדָּרְשׁוֹ רָאָה גֵּיהִנֹּם פְּתוּחָה מִתַּחְתָּיו. מִי אֵפוֹא - לָשׁוֹן לְעַצְמוֹ מְשַׁמֵּשׁ עִם כַּמָּה דְּבָרִים; אֵיפֹה - אַיֵּה פֹּה, מִי הוּא וְאֵיפֹה הוּא הַצָּד צַיִד? וָאֹכַל מִכֹּל - מִכָּל טְעָמִים שֶׁבִּקַּשְׁתִּי לִטְעֹם, טָעַמְתִּי בּוֹ (בראשית רבה). גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה - שֶׁלֹּא תֹּאמַר אִלּוּלֵי שֶׁרְמָה יַעֲקֹב לְאָבִיו לֹא נָטַל אֶת הַבְּרָכוֹת, לְכָךְ הִסְפִּים וּבֵרְכוֹ מִדַּעְתּוֹ (בראשית רבה).

(לד) כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃

כַּד שְׁמַע עֵשָׂו יָת פִּתְגָמֵי אֲבוּהִי וּצְוַח צְוָחָא רַבָּא וּמְרִירָא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר לַאֲבוּהִי בָּרֵכְנִי אַף אֲנָא (נ״א לִי) אַבָּא׃

(לה) וַיֹּאמֶר בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃

וַאֲמַר עַל אָחוּךְ בְּחָכְמְתָא וְקַבִּיל בִּרְכְתָךְ׃

בְּמִרְמָה - בְּחָכְמָה.

(לו) וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אָצַלְתָּ לִי בְּרָכָה׃

וַאֲמַר יָאוּת קְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְחַכְמַנִי דְּנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין יָת בְּכִירוּתִי נְסִיב וְהָא כְּעַן קַבִּיל בִּרְכְתִי וַאֲמַר הֲלָא שְׁבַקְתָּ לִי בִּרְכָתָא׃

הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - לְשׁוֹן תֵּמַהּ הוּא, כְּמוֹ הֲכִי אָחִי אַתָּה, שָׁמָא לְכָךְ נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב עַל שֵׁם סוֹפוֹ שֶׁהוּא עָתִיד לְעָקְבֵנִי? תַּנְחוּמָא. לָמָּה חָרַד יִצְחָק? אָמַר שֶׁמָּא עָוֹן יֵשׁ בִּי שֶׁבֵּרַכְתִּי קָטָן לִפְנֵי גָּדוֹל וְשִׁנִּיתִי סֵדֶר הַיַּחַס, הִתְחִיל עֵשָׂו מְצָעֵק וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם, אָמַר לוֹ אָבִיו מֶה עָשָׂה לְךָ? אָמַר לוֹ אֶת בְּכֹרָתִי לָקָח, אָמַר בְּכָךְ הָיִיתִי מֵצֵר וְחָרֵד שֶׁמָּא עָבַרְתִּי עַל שׁוּרַת הַדִּין, עַכְשָׁו לַבְּכוֹר בֵּרַכְתִּי, גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה. וַיַּעְקְבֵנִי - כְּתַרְגּוּמוֹ וּכְמַנִי - אֲרָבַנִי; וְאָרַב - וּכְמַן. וְיֵשׁ מְתַרְגְּמִין וְחַכְמַנִי, נִתְחַכֵּם לִי. אָצַלְתָּ - לְשׁוֹן הַפְרָשָׁה כְּמוֹ וַיָּאצֶל.

(לז) וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי׃

וַאֲתֵיב יִצְחָק וַאֲמַר לְעֵשָׂו הָא רַב שַׁוִּיתִיהּ לָךְ (נ"א עִלָּוָךְ) וְיָת כָּל אֲחוֹהִי יְהָבִית לֵיהּ לְעַבְדִין וְעִיבּוּר וַחֲמָר סְעַדְתֵּיהּ וְלָךְ הָכָא מָה אֶעְבִּיד בְּרִי:

הֵן גְּבִיר - בְּרָכָה זוֹ שְׁבִיעִית הִיא, וְהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ רִאשׁוֹנָה? אֶלָּא אָמַר לוֹ מַה תּוֹעֶלֶת לְךָ בַּבְּרָכָה? אִם תִּקָּנֶה נְכָסִים, שֶׁלּוֹ הֵם, שֶׁהֲרֵי גְּבִיר שַׂמְתִּיו לָךְ, וּמַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ. וּלְכָה אפא מָה אֶעֱשֶׂה - אַיֵּה אֵיפֹא אֲבַקֵּשׁ מַה לַּעֲשׂוֹת לְךָ.

(לח) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הַבְרָכָה אַחַת הִוא־לְךָ֙ אָבִ֔י בָּרְכֵ֥נִי גַם־אֲנִ֖י אָבִ֑י וַיִּשָּׂ֥א עֵשָׂ֛ו קֹל֖וֹ וַיֵּֽבְךְּ׃

וַאֲמַר עֵשָׂו לַאֲבוּהִי הֲבִרְכְתָא חָדָא הִיא לָךְ אַבָּא בָּרֵךְ לִי אַף אֲנָא אַבָּא וַאֲרִים עֵשָׂו קָלֵיהּ וּבְכָא:

הַבְּרָכָה אַחַת - הֵ"א זוֹ מְשַׁמֶּשֶׁת לְשׁוֹן תְּמִיהָה, כְּמוֹ הַבְּמַחֲנִים? הַשְּׁמֵנָה הִיא? הַכְּמוֹת נָבָל?

(לט) וַיַּ֥עַן יִצְחָ֖ק אָבִ֑יו וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו הִנֵּ֤ה מִשְׁמַנֵּי֙ הָאָ֣רֶץ יִהְיֶ֔ה מוֹשָׁבֶ֔ךָ וּמִטַּ֥ל הַשָּׁמַ֖יִם מֵעָֽל׃

וַאֲתֵיב יִצְחָק אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא מִטּוּבָא דְאַרְעָא יְהֵא מוֹתְבָךְ וּמִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְעֵלָּא:

מִשְׁמַנֵּי ארץ וגו' - זוֹ אִיטַלְיֹאָה שֶׁל יָוָן.

(מ) וְעַל־חַרְבְּךָ֖ תִּחְיֶ֑ה וְאֶת־אָחִ֙יךָ֙ תַּעֲבֹ֔ד וְהָיָה֙ כַּאֲשֶׁ֣ר תָּרִ֔יד וּפָרַקְתָּ֥ עֻלּ֖וֹ מֵעַ֥ל צַוָּארֶֽךָ׃

וְעַל חַרְבָּךְ תֵּיחֵי וְיָת אָחוּךְ תִּפְלַח וִיהֵי כַּד יַעֲבְרוּן בְּנוֹהִי עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא וְתַעְדֵי נִירֵיהּ מֵעַל צַוָּרָךְ:

וְעַל חַרְבְּךָ - כְּמוֹ בְּחַרְבְּךָ, יֵשׁ עַל בִּמְקוֹם בְּ', כְּמוֹ עֲמַדְתֶּם עַל חַרְבְּכֶם - בְּחַרְבְּכֶם; עַל צִבְאֹתָם - בְּצִבְאֹתָם. תָּרִיד - לְשׁוֹן צַעַר כְּמוֹ אָרִיד בְּשִׂיחִי, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיַּעַבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַתּוֹרָה וְיִהְיֶה לְךָ פְּתִחוֹן פֶּה לְהִצְטַעֵר עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁנָּטַל, ופרקת עלו וגומר.

(מא) וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב עַל־הַבְּרָכָ֕ה אֲשֶׁ֥ר בֵּרְכ֖וֹ אָבִ֑יו וַיֹּ֣אמֶר עֵשָׂ֗ו בְּלִבּוֹ֙ יִקְרְבוּ֙ יְמֵ֣י אֵבֶ֔ל אָבִ֖י וְאַהַרְגָ֥ה אֶת־יַעֲקֹ֖ב אָחִֽי׃

וּנְטַר עֵשָׂו דְּבָבוּ לְיַעֲקֹב עַל בִּרְכָתָא דִי בָרְכֵיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר עֵשָׂו בְּלִבֵּיהּ יִקְרְבוּן יוֹמֵי אֲבֵלִי דְאַבָּא וְאֶקְטוֹל יָת יַעֲקֹב אָחִי:

יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי - כְּמִשְׁמָעוֹ, שֶׁלֹּא אֲצַעֵר אֶת אַבָּא, וּמִדְרְשֵׁי אַגָּדָה לְכַמָּה פָּנִים יֵשׁ.

(מב) וַיֻּגַּ֞ד לְרִבְקָ֗ה אֶת־דִּבְרֵי֙ עֵשָׂ֣ו בְּנָ֔הּ הַגָּדֹ֖ל וַתִּשְׁלַ֑ח וַתִּקְרָ֞א לְיַעֲקֹ֤ב בְּנָהּ֙ הַקָּטֹ֔ן וַתֹּ֥אמֶר אֵלָ֖יו הִנֵּ֣ה עֵשָׂ֤ו אָחִ֙יךָ֙ מִתְנַחֵ֣ם לְךָ֔ לְהָרְגֶֽךָ׃

וְאִתְחַוָּה לְרִבְקָה יָת פִּתְגָּמֵי עֵשָׂו בְּרַהּ רַבָּא וּשְׁלָחַת וּקְרַת לְיַעֲקֹב בְּרַהּ זְעִירָא וַאֲמָרַת לֵיהּ הָא עֵשָׂו אָחוּךְ כְּמִן לָךְ לְמִקְטְלָךְ:

וַיַּגֶּד לְרִבְקָה - בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ הֻגַּד לָהּ מַה שֶּׁעָשָׂו מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ. מִתְנַחֵם לְךָ - נִחָם עַל הָאֲחָוָה לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת לְהִתְנַכֵּר לְךָ וּלְהָרְגְךָ. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה כְּבָר אַתָּה מֵת בְּעֵינָיו וְשָׂטָה עָלֶיךָ כּוֹס שֶׁל תַּנְחוּמִים. וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ לְשׁוֹן תַּנְחוּמִים, מִתְנַחֵם הוּא עַל הַבְּרָכוֹת בַּהֲרִיגָתְךָ.

(מג) וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה:

וּכְעַן בְּרִי קַבֶּל מֵנִּי וְקוּם אֲזֵיל לָךְ לְוַת לָבָן אָחִי לְחָרָן:

(מד) וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ:

וְתֵתֵיב עִמֵּיהּ יוֹמִין זְעִירִין עַד דִּיתוּב רוּגְזָא דְּאָחוּךָ:

אֲחָדִים - מְעָטִים.

(מה) עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד:

עַד דִּיתוּב רוּגְזָא דְּאָחוּךָ מִנָּךְ וְיִתְנְשֵׁי יָת דִּי עֲבַדְתָּ לֵיהּ וְאֶשְׁלַח וְאֶדְבְּרִנָּךְ מִתַּמָּן לְמָה אֶתְכַּל אַף תַּרְוֵיכוֹן יוֹמָא חָד:

לָמָּה אֶשְׁכַּל - אֶהְיֶה שַׁכּוּלָה מִשְּׁנֵיכֶם. הַקּוֹבֵר אֶת בָּנָיו קָרוּי שַׁכּוּל, וְכֵן בְּיַעֲקֹב אָמַר כַּאֲשֶׁר שָׁכַלְתִּי שָׁכָלְתִּי. גַּם שְׁנֵיכֶם - אִם יָקוּם עָלֶיךָ וְאַתָּה תַּהַרְגֶנּוּ יַעַמְדוּ בָּנָיו וְיַהַרְגוּךָ; וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִזְרְקָה בָהּ וְנִתְנַבְּאָה שָׁבְיוֹם א׳ יָמוּתוּ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּפֶרֶק הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ.

(מו) וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים:

וַאֲמָרַת רִבְקָה לְיִצְחָק עָקִית בְּחַיַּי מִן קֳדָם בְּנַת חִתָּאָה אִם נְסִיב יַעֲקֹב אִתְּתָא מִבְּנַת חִתָּאָה כְּאִלֵּין מִבְּנַת אַרְעָא לְמָה לִי חַיִּים:

קַצְתִּי בְחַיַּי - מָאַסְתִּי בְחַיַּי.

(פרק כ״ח) (א) וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן:

וּקְרָא יִצְחָק לְיַעֲקֹב וּבָרִיךְ יָתֵיהּ וּפַקְּדֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנַת כְּנָעַן:

(ב) קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ:

קוּם אֲזֵיל לְפַדַּן אֲרָם לְבֵית בְּתוּאֵל אֲבוּהָא דְאִמָּךְ וְסַב לָךְ מִתַּמָּן אִתְּתָא מִבְּנַת לָבָן אֲחוּהָא דְאִמָּךְ:

פַּדֶּנָה - כְּמוֹ לְפַדָּן. בֵּיתָה בְתוּאֵל - לְבֵית בְּתוּאֵל, כָּל תֵּבָה שֶׁצְּרִיכָה לָמֶ״ד בְּתְחִלָּתָהּ הֵטִיל לָהּ ה״א בְּסוֹפָהּ (יבמות י״ג).

(ג) וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים:

וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים:

וְאֵל שַׁדַּי - מִי שֶׁדַּי בִּבְרָכוֹתָיו לַמְּתֻבָּרְכִין מִפִּיו, יברך אותך.

(ד) וְיִתֶּן־לְךָ֙ אֶת־בִּרְכַ֣ת אַבְרָהָ֔ם לְךָ֖ וּלְזַרְעֲךָ֣ אִתָּ֑ךְ לְרִשְׁתְּךָ֙ אֶת־אֶ֣רֶץ מְגֻרֶ֔יךָ אֲשֶׁר־נָתַ֥ן אֱלֹהִ֖ים לְאַבְרָהָֽם:

וְיִתֶּן לָךְ יָת בִּרְכָתָא דְּאַבְרָהָם לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לְמֵירְתָךְ יָת אַרַע תּוֹתָבוּתָךְ דִּי יְהַב יְיָ לְאַבְרָהָם:

אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם - שֶׁאָמַר לוֹ וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ יִהְיוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת אֲמוּרוֹת בְּשִׁבִילְךָ - מִמְּךָ יֵצֵא אוֹתוֹ הַגּוֹי וְאוֹתוֹ הַזֶּרַע הַמְבֹרָךְ.

ויתן לך

יצחק מברך את יעקב "וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ". למה נאמר "ויתן לך" עם וא"ו החיבור? והרי זהו משפט ועניין חדש!

לכן מפרש רש"י "יתן ויחזור ויתן". כלומר, ברכה שאינה פוסקת לעולם - יתן ויחזור ויתן ויחזור ויתן... עד אין סוף.

גם אנחנו צריכים ללכת בדרכו של הקב"ה ולאמץ את המדה הזו: אין סוף לנתינה של צדקה וחסד, לתת ושוב לתת. ככל שאנחנו נתנהג בדרך זו, כך הקב"ה יתן לנו, ויחזור ויתן, שפע ברכה עד בלי די.

יום שישי של פרשת תולדות חל השנה בתאריך כ"ח חשון. זהו היום ה-58 מתחילת השנה, בגימטריא חן. מושג החֵן בתורה מתבטא בשלמות של סימטריה, בדיוק כמו בהופעה הראשונה של חן בתורה: "ונח מצא חן בעיני ה'" - אם מביטים בנח מהסוף להתחלה מוצאים בו את המלה חן.

גם המלה "ויתן" אצלנו רומזת לסוד החן. נכתוב חן במילוי האותיות חית נון, ונגלה שאותיות המילוי עצמן הן ויתן, כאשר אותיות המילוי של נון מקיפות את אותיות המילוי של חית. משהו חינני, תמיד מוצא חן, מעורר נתינה שאינה פוסקת. יתן ויחזור ויתן.

תהלים - פרקים י"ה-כ"ב

תניא - קונטרס אחרון

והנה במ"א כתב שרמ"ח מ"ע הן בה' חסדים ושס"ה ל"ת בה"ג וכו' ובמ"א כתב שהן תרי"ג ארחין נמשכין מחד ארחא כו' שהוא לבנונית וכו'. אך הענין שכל המצות לתקן רמ"ח אברי ז"א ע"י המשכת אור א"ס ב"ה במוחין הכלולין בה"ח וה"ג ומקור המוחין הוא לבנונית כו' הוא הענג וחפץ העליון להמשיך האור למטה לרמ"ח אברין דז"א ומתחלקת ההמשכה לתרי"ג המשכות פרטיות לפי בחי' ערך המצות כגון בצדקה וגמ"ח נמשך אור א"ס ב"ה לחיצוני' הכלי

דחסד דז"א ובקיום הדינין בחיצונית גבורה וברחמים כו'. ודרך ומעבר ההמשכה הוא ע"י פנימי' הכלים ומוחותיהן שהן דו"ר שכליים או טבעיים שהן בחי' מוחין דקטנות וגדלות ולזה ביקש משה רבינו ע"ה מאד לקיים המצות מעשיות התלויות בארץ שהן תכלית ההשתלשלות להמשיך אור א"ס ב"ה לברר הכלים דז"א דבי"ע שבהן הן הרפ"ח ניצוצין ע"י תו"מ מעשיות שבבי"ע דוקא.

לוח היום־יום

ג' כסלו

מההפרש בין הנהגת הבעל שם טוב להנהגת המגיד, כי הבעל שם טוב היה עסוק בנסיעות שונות, והמגיד ישב בביתו. עוד זאת בימי נשיאות המגיד, כבר היה מפורסם ענין החסידות גם במרחקים, על ידי נסיעות החבריא קדישא, ורבים מבעלי בתים בינונים נתקשרו לתורת החסידות והיו נוסעים למעזריטש.

נ"ך יומי – שמואל־א פרק ט"ו

(א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל אֹתִי שָׁלַח יְ־הוָה לִמְשָׁחֲךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דִּבְרֵי יְ־הוָה:

וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דִּבְרֵי ה' - פַּעַם אַחַת נִסְכַּלְתָּ, עַתָּה הִזָּהֵר בְּעַצְמְךָ.

(ב) {ס} כֹּה אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂם לוֹ בַּדָּרֶךְ בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרָיִם: (ג) עַתָּה לֵךְ וְהִכִּיתָה אֶת־עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלֹא תַחְמֹל עָלָיו וְהֵמַתָּה מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה מֵעֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד־שֶׂה מִגָּמָל וְעַד־חֲמוֹר:

מִשּׁוֹר וְעַד שֶׂה - שֶׁהָיוּ בַּעֲלֵי כְּשָׁפִים, וּמְשַׁנִּין עַצְמָן וְדוֹמִין לִבְהֵמָה.

(ד) {ס} וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אֶת־אִישׁ יְהוּדָה:

וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל - לְשׁוֹן הַכְרָזָה, כְּמוֹ (שמואל־א יד:כ): "וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל". וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים - אָמַר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁיִּקַּח טָלֶה מִצֹּאנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, וְאַחַר כָּךְ מָנָה אֶת הַטְּלָאִים, לְפִי שֶׁאָסוּר לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּם (בראשית לב:יב): "לֹא יִסָּפֵר מֵרֹב".

(ה) וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד־עִיר עֲמָלֵק וַיָּרֶב בַּנָּחַל:

וַיָּרֶב בַּנָּחַל - וַיִּלָּחֵם בַּנַּחַל וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (יומא כב ב): עַל עִסְקֵי נַחַל רָב וְדָן אֶת עַצְמוֹ, וּמָה בִּשְׁבִיל נֶפֶשׁ אַחַת אָמְרָה תּוֹרָה עֲרוֹף עֶגְלָה בַּנַּחַל, בִּשְׁבִיל כָּל הַנְּפָשׁוֹת הָאֵלּוּ לֹא כָּל שֶׁכֵּן, אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה.

(ו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סְרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן־אֹסִפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד עִם־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיָּסַר קֵינִי מִתּוֹךְ עֲמָלֵק:

אֶל הַקֵּינִי - בְּנֵי יִתְרוֹ, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין בְּמִדְבַּר יְהוּדָה בְּנֶגֶב עֲרָד, שֶׁהָלְכוּ אֵצֶל יַעְבֵּץ לִלְמוֹד תּוֹרָה, וַעֲרָד הוּא עֲמָלֵק, הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד, עֲמָלֵק הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא:א): "יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב", וַ"עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב" (במדבר יג:כט). עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - שֶׁנֶּהֱנוּ מִסְּעוּדָתוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל, וַהֲרֵי מַעֲלֶה עָלָיו כְּאִלּוּ עָשָׂה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(ז) וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת־עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה בּוֹאֲךָ שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרָיִם: (ח) וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ־עֲמָלֵק חַי וְאֶת־כָּל־הָעָם הֶחֱרִים לְפִי־חָרֶב: (ט) וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגָג וְעַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים וְעַל־כָּל־הַטּוֹב וְלֹא אָבוּ הַהֲרִימָם וְכָל־הַמְּלָאכָה נִמְבְּזָה וְנָמֵס אֹתָהּ הֶחֱרִימוּ:

וְהַמִּשְׁנִים - אֵין לוֹ דִּמְיוֹן, וְהֵם הַבְּרִיאִים וְאוֹמֵר אֲנִי: לְשׁוֹן 'מִשְׁנִים', כְּמוֹ (בראשית מג:יב): "כֶּסֶף מִשְׁנֶה", עַל שֵׁם שֶׁהוּא כָּפוּל בְּבָשָׂר וּבְשׁוּמָן, וְכֵן (שופטים ו:כה): "וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים". נִמְבְּזָה וְנָמֵס - כְּמוֹ נִבְזֶה, וְהַמֵּ"ם טְפֵלָה בּוֹ.

(י) {פ} וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: (יא) נִחַמְתִּי כִּי־הִמְלַכְתִּי אֶת־שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת־דְּבָרַי לֹא הֵקִים וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־יְהוָה כָּל־הַלָּיְלָה:

נִחַמְתִּי - מַחֲשָׁבָה עָלְתָה בְּלִבִּי עַל מַלְכוּת שָׁאוּל שֶׁהִמְלַכְתִּי.

(יב) וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל לִקְרַאת שָׁאוּל בַּבֹּקֶר וַיֻּגַּד לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שָׁאוּל הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל:

מַצִּיב לוֹ יָד - בּוֹנֶה לוֹ מִזְבֵּחַ הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאֵלְיָהוּ (מלכים א יח:ל): "וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס". וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם: "וְהָא מְתַקֵּן לֵיהּ תַּמָּן אֲתַר לְמַלְגָּא בֵּיהּ בִּיזְתָא".

(יג) וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל בָּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הֲקִימֹתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה: (יד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל־הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ: (טו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת־הַיּוֹתֶר הֶחֱרַמְנוּ: (טז) {פ} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־

שְׁאוּל הֶרֶף וְאַגִּידָה לְךָ אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְ־הוָה אֵלַי הַלָּיְלָה (ויאמרו) [וַיֹּאמֶר] לוֹ דַּבֵּר׃

הֶרֶף - כְּתַרְגּוּמוֹ: "אוֹרִיךְ", פֵּירוּשׁ הַמְתֵּן.

(יז) {ס} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם־קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְ־הוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃

רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה - תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "שִׁבְטָא דִּבְנָיְמִין עֲבַר בְּיַמָּא בְּרֵישׁ כָּל עַמָּא", כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח:כח): "בִּנְיָמִין צָעִיר רֹדֵם".

(יח) וַיִּשְׁלָחֲךָ יְ־הוָה בְּדָרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד כַּלּוֹתָם אֹתָם׃

עַד כַּלּוֹתָם אוֹתָם - הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ יְכַלּוּ אוֹתָם.

(יט) וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְ־הוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְ־הוָה׃

וַתַּעַט - כְּמוֹ וַתָּעָף, לְשׁוֹן עַיִט (בראשית טו:יא).

(כ) {ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְ־הוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְ־הוָה וָאָבִיא אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת־עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי׃ (כא) וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַי־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל׃

רֵאשִׁית הַחֵרֶם - מֵיטַב הַחֵרֶם, וְכֵן (דברים יח:ד): "רֵאשִׁית דְּגָנְךָ", כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח:ל): "בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ". וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם: "קֻדָּם דְּיַחְרְמוּן".

(כב) {ס} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לַי־הוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְ־הוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים׃

הִנֵּה שְׁמֹעַ - בְּקוֹלוֹ, טוֹב מִזֶּבַח. לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים - זֶה מוּסָב עַל הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב, וּלְהַקְשִׁיב, מֵחֵלֶב אֵילִים.

(כג) כִּי חַטַּאת־קֶסֶם מְרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצֵר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְ־הוָה וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ׃

כִּי חַטַּאת קֶסֶם מְרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצַר - וּכְעִנְּשׁ שֶׁל אָוֶן וּתְרָפִים, כֵּן עִנְּשׁ שֶׁל הַפְצַר וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם: "אֲרֵי כְחוֹב גַּבְרַיָּא וְכוּ' וּכְחוֹבֵי עַמָּא דְּטָעוּ בָּתַר טָעוּתָא, כֵּן חוֹבַת כָּל אֱנָשׁ דְּפָצַר וּמוֹסִיף וְכוּ'". הַפְצַר - לְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת, וְכֵן (בראשית לג:יא): "וַיִּפְצַר בּוֹ", הִרְבָּה עָלָיו דְּבָרִים.

(כד) {ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי יָרֵאתִי אֶת־הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם:

יָרֵאתִי אֶת הָעָם - דּוֹאֵג הָאֲדוֹמִי, שֶׁהָיָה חָשׁוּב כֻּלָּם.

(כה) וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַי־הוָה: (כו) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: (כז) {ס} וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף־מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע:

וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף מְעִילוֹ - לְפִי פְּשׁוּטוֹ מַשְׁמָעוֹ, שֶׁכְּשֶׁפָּנָה שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת מֵאֲחֲרֵי שָׁאוּל, אָחַז שָׁאוּל בִּכְנַף שֶׁל שְׁמוּאֵל, לְפִי שֶׁהָיָה שָׁאוּל מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיָּשׁוּב עַד שֶׁיִּשְׁתַּחֲוֶה בַּגִּלְגָּל שֶׁהָיָה שָׁם אֹהֶל מוֹעֵד. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה (שוחר טוב) חוֹלְקִים אֲמוֹרָאִים, יֵשׁ אוֹמְרִים: מְעִילוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל קָרַע שָׁאוּל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מְעִילוֹ שֶׁל שָׁאוּל קָרַע שְׁמוּאֵל, וּמָסַר לוֹ סִימָן זֶה, מִי שֶׁיִּכְרוֹת כְּנַף מְעִילוֹ, הוּא יִמְלוֹךְ תַּחְתָּיו, וְהוּא שֶׁאָמַר לוֹ שָׁאוּל לְדָוִד בַּיּוֹם שֶׁכָּרַת אֶת הַמְּעִיל (שמואל־א כד:כ): "יָדַעְתִּי כִּי מָלוֹךְ תִּמְלוֹךְ".

(כח) {ס} וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת־מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וּנְתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ: (כט) {ס} וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם:

וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר - וְאִם תֹּאמַר אָשׁוּב מֵעָוֹנִי לְפָנָיו, לֹא יוֹעִיל עוֹד לְטוֹל אֶת הַמְּלוּכָה מִמִּי שֶׁנִּתְּנָה לוֹ, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נִצְחוֹנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לֹא יְשַׁקֵּר מִלִּתֵּן הַטּוֹבָה לָזֶה שֶׁאָמַר לִתֵּן.

(ל) וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי נָא נֶגֶד זִקְנֵי־עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַי־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ: (לא) וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁאוּל לַי־הוָה: (לב) {ס} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר אֲגָג אָכֵן סָר מַר־הַמָּוֶת:

אֲגַג מַעֲדַנּוֹת - יוֹנָתָן תִּרְגֵּם: "אֲגַג מְפַנְּקָא". אָכֵן סָר מַר הַמָּוֶת - בֶּאֱמֶת יָדַעְתִּי כִּי סָר וְקָרֵב עָלַי מְרִירַת הַמָּוֶת.

(לג) {ס} וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן־תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ וַיְשַׁסַּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגַג לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל:

כַּאֲשֶׁר שִׁכְלָה נָשִׁים חַרְבָּךְ - לְהוֹשִׁיבָם אַלְמָנוֹת מִבַּעֲלֵיהֶם, שֶׁהֱיִיתֶם חוֹתְכִים זַנְבֵי בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְשַׁסֵּף - חִתְּכוֹ לְאַרְבַּע, וְאֵין לַתֵּיבָה זוֹ דִּמְיוֹן. וְתַרְגּוּם וַיְשַׁסֵּף, "וּפָשַׁח". וּבַגְּמָרָא שָׁלָנוּ יֵשׁ הֲוָה מְפַשַּׁח וְיָהִיב לָן אֲלוּתָא, כְּלוֹמַר בּוֹקֵעַ.

(לד) {ס} וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וְשָׁאוּל עָלָה אָל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׁאוּל:
(לה) וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׁאוּל עַד־יוֹם מוֹתוֹ כִּי־הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַי־הוָה נִחָם כִּי־הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל:

לימוד יומי מרבותינו נשיאנו לימי חודש כסלו

הבעל שם טוב

ללמוד ולהתפלל בחיות

על הפסוק: "בא אל התיבה" (בראשית ז, א) פירש: יש לבוא ולהיכנס לתיבות התורה והתפילה, דהיינו שיש להתפלל וללמוד בחיות. (ליקוטי שיחות ח"א ע' 6)

המגיד ממעזריטש

לאהבת השם מגיעים רק על ידי התבוננות

על הפסוק "ואהבת את ה' אלוקיך" (דברים ו,ה), הקשה איך שייך ציווי על אהבה, וביאר: ש"ואהבת" הוא בלשון הבטחה, שסופו להגיע לידי אהבה, וזה בא על ידי ההתבוננות ש"הוי' אלוקיך", פירוש ש"הוי'" שלמעלה מהטבע, הוא "אלוקיך"- כחך וחיותך. (ספר המאמרים תש"א ע' 116)

אדמו"ר הזקן

מה הדבר שהכי מסייע לאדם בעבודת השם

על ידי שהאדם כופה את עצמו במחשבה דיבור או מעשה (נגד רצון יצרו הרע) על ידי זה נמשכת עליו קדושה עליונה לסייעו סיוע רב ועצום לעבודתו יתברך. (תניא ליקוטי אמרים לד,ב)

אדמו"ר האמצעי

טובים השנים מן האחד

כשאחד מדבר עם זולתו בענייני עבודת ה'- ישנם שני נפש האלוקית נגד נפש הטבעית אחת (נתבאר בספר התוועדויות בלשון הקודש תשמ"ו ח"ב עמוד 599. וראה גם ליקוטי שיחות ח"ב עמוד 642 ועוד) (היום יום עמוד כ' טבת)

אדמו"ר הצמח צדק

חשיבות קיום מעשה המצוות בריבוי פעמים

על דברי המשנה: "הכל לפי רוב המעשה" (אבות פ"ג משנה ט"ו), ביאר: ההדגשה היא רוב המעשה, ולא גודל המעשה, הכוונה בזה היא במה שכופל ומתמיד בעשיית הטוב, דאינו דומה המחלק מאה זהובים לצדקה במאה פעמים, לנותן אותם בבת אחת, כיוון שהנותן במאה פעמים יש לו רוב המעשה. (אור התורה עניינים ע' מ"א)

אדמו"ר המהר"ש

המשקיע עצמו יותר מדי בפרנסתו פעמים זה יכול להזיק

מי שמשקיע עצמו בפרנסה יותר מכפי הצורך- פעמים לא זו בלבד שלא מועיל, אלא גם מזיק. כמשל ההולך עם לבוש שגדול מכפי מידתו שיכול להיכשל בו. ועל דרך

זה מי ששקוע יותר מכפי הצורך בלבושי הפרנסה, יכול להיכשל על ידי זה. (המשך מים רבים תרל"ו)

אדמו"ר הרש"ב

האדם צריך ללכת ולהגיע לגלות את עצם נשמתו

על הפסוק "לך לך" (בראשית יב,א), פירש: "לך"- האדם צריך ללכת, "לך"- אל עצמיותו. דהיינו לעצמיות נשמתו, ועל דרך מה שכתוב: "קומי לך רעיתי ולכי לך" (שיר השירים ב, י), שהרי לא כל הנשמה מלובשת בגוף (ולכן האדם צריך ללכת ולהגיע לגלות את עצם נשמתו), ויש לו להתקשר עם עצם נשמתו. (ספר המאמרים תרס"ו ע' ס"ז)

אדמו"ר הריי"צ

כוח המסירות נפש ישנו בדורנו יותר מדורות קודמים

למרות שבדורות האחרונים נמצאים בדרגה פחותה- עם כל זה כוח המסירות נפש ישנו עתה יותר מדורות הראשונים, ועל דרך משל שיותר קל להכניס הרגל למים רותחים, מאשר להכניס את הראש. ועל דרך זה דורנו- בחינת רגל, לגבי דורות הראשונים- בחינת ראש. (ספר המאמרים קונטרסים ח"ג ע' קב"א)

כ"ק אדמו"ר

יראת שמים מקיימת את התורה

על מאמר המשנה "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" (אבות פ"ג מ"ט), פירש "יראת חטאו"- הכוונה לעבודת התפילה, שצריכה להיות קודמת ללימוד התורה- חכמתו. ואזי היא מתקיימת. (משיחת שבת פרשת תבא תשכ"ח)

מו"ר הרב שליט"א

עפר זריז ומנצח

רק העפר הוא עצלן. אבל יש גם עפר של קדושה (יקוד אש), העפר המנצח של אברהם אבינו, עפר זריז ביותר (לא העפר של שב ואל תעשה עברה, שגם הוא בסדר כנ"ל, אלא עפר פעיל בזריזות רבה, כעפר האילים של שיר השירים)! והוא העפר של נחום איש גם זו, אוצר בלום היקר מזהב ומפז כו'. המלך מבזבז את כל אוצרותיו כדי להשיג עפר זה ולנצח מלחמותיו וד"ל.

שבת קדש // ד׳ כסלו // ש״פ תולדת

חומש - שביעי פרשת תולדת

(פרק כ״ח) (ה) וַיִּשְׁלַ֥ח יִצְחָ֖ק אֶת־יַעֲקֹ֑ב וַיֵּ֣לֶךְ פַּדֶּ֣נָה אֲרָ֔ם אֶל־לָבָ֛ן בֶּן־בְּתוּאֵ֥ל הָאֲרַמִּ֖י אֲחִ֣י רִבְקָ֑ה אֵ֥ם יַעֲקֹ֖ב וְעֵשָֽׂו׃

וּשְׁלַח יִצְחָק יָת יַעֲקֹב וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם לְוָת לָבָן בַּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה אֲחוּהָא דְרִבְקָה אִמֵּיהּ דְיַעֲקֹב וְעֵשָׂו׃

אֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו - אֵינִי יוֹדֵעַ מַה מְּלַמְּדֵנוּ.

(ו) וַיַּ֣רְא עֵשָׂ֗ו כִּֽי־בֵרַ֤ךְ יִצְחָק֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב וְשִׁלַּ֥ח אֹת֛וֹ פַּדֶּ֥נָה אֲרָ֖ם לָקַ֣חַת־לֹ֣ו מִשָּׁ֑ם אִשָּׁ֕ה בְּבָרְכֹ֥ו אֹתֹ֖ו וַיְצַ֣ו עָלָ֔יו לֵאמֹ֖ר לֹא־תִקַּ֥ח אִשָּׁ֖ה מִבְּנ֥וֹת כְּנָֽעַן׃

וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בָרִיךְ יִצְחָק יָת יַעֲקֹב וְשַׁלַּח יָתֵיהּ לְפַדַּן אֲרָם לְמִסַּב לֵיהּ מִתַּמָּן אִתְּתָא כַּד בָּרִיךְ יָתֵיהּ וּפַקִּיד עֲלוֹהִי לְמֵימַר לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנַת כְּנָעַן׃

(ז) וַיִּשְׁמַ֥ע יַעֲקֹ֖ב אֶל־אָבִ֑יו וְאֶל־אִמֹּ֔ו וַיֵּ֣לֶךְ פַּדֶּ֔נָה אֲרָֽם׃

וְקַבִּיל יַעֲקֹב מִן אֲבוּהִי וּמִן אִמֵּיהּ וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם׃

וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב - מְחֻבָּר לָעִנְיָן שֶׁל מַעְלָה, וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי בֵרַךְ יִצְחָק וְגוֹ׳ וְכִי שִׁלַּח אוֹתוֹ פַּדֶּנָה אֲרָם, וְכִי שָׁמַע יַעֲקֹב אֶל אָבִיו וְהָלַךְ פַּדֶּנָה אֲרָם, וְכִי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנַעַן, וְהָלַךְ גַּם הוּא אֶל יִשְׁמָעֵאל.

(ח) וַיַּ֣רְא עֵשָׂ֔ו כִּ֥י רָעֹ֖ות בְּנ֣וֹת כְּנָ֑עַן בְּעֵינֵ֖י יִצְחָ֥ק אָבִֽיו׃

וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בִישָׁא בְּנַת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אֲבוּהִי׃

(ט) וַיֵּ֣לֶךְ עֵשָׂ֗ו אֶל־יִשְׁמָעֵאל֙ וַיִּקַּ֣ח אֶת־מָחֲלַ֔ת | בַּת־יִשְׁמָעֵ֖אל בֶּן־אַבְרָהָ֑ם אֲחֹ֥ות נְבָיֹ֛ות עַל־נָשָׁ֖יו לֹ֥ו לְאִשָּֽׁה׃

וַאֲזַל עֵשָׂו לְוָת יִשְׁמָעֵאל וּנְסִיב יָת מַחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם אֲחָתֵיהּ דִּנְבָיוֹת עַל נְשׁוֹהִי לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃

אֲחוֹת נְבָיוֹת - מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר בַּת יִשְׁמָעֵאל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא אֲחוֹת נְבָיוֹת? אֶלָּא לָמַדְנוּ שֶׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל מִשֶּׁיִּעָדָהּ לְעֵשָׂו קֹדֶם נִשּׂוּאֶיהָ וְהִשִּׂיאָהּ נְבָיוֹת אָחִיהָ, וְלָמַדְנוּ שֶׁהָיָה יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק בֶּן ס״ג שָׁנִים, שֶׁהֲרֵי יִשְׁמָעֵאל בֶּן ע״ד שָׁנִים הָיָה כְּשֶׁנּוֹלַד יַעֲקֹב, י״ד שָׁנָה הָיָה גָּדוֹל יִשְׁמָעֵאל מִיִּצְחָק, וְיִצְחָק בֶּן ס׳ שָׁנָה בְּלֶדֶת אוֹתָם הֲרֵי ע״ד, וּשְׁנוֹתָיו הָיוּ קל״ז, שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל וְגוֹ׳, נִמְצָא יַעֲקֹב כְּשֶׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן ס״ג שָׁנִים הָיָה, וְלָמַדְנוּ מִכָּאן שֶׁנִּטְמַן בְּבֵית עֵבֶר י״ד שָׁנָה וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ לְחָרָן, שֶׁהֲרֵי לֹא שָׁהָה בְּבֵית לָבָן לִפְנֵי לֶדֶתוֹ שֶׁל יוֹסֵף אֶלָּא י״ד שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ, וּשְׂכַר הַצֹּאן מִשֶּׁנּוֹלַד יוֹסֵף הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגוֹ׳; וְיוֹסֵף בֶּן ל׳ שָׁנָה הָיָה כְּשֶׁמָּלַךְ, וּמִשָּׁם עַד שֶׁיָּרַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם ט׳

שָׁנִים, ז׳ שֶׁל שָׁבָע וּב׳ שֶׁל רָעָב, וְיַעֲקֹב אָמַר לְפַרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה - צֵא וַחֲשֹׁב י״ד שֶׁלִּפְנֵי לֵדַת יוֹסֵף וּשְׁלֹשִׁים שֶׁל יוֹסֵף וְתֵשַׁע מִשֶּׁמָּלַךְ עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב, הֲרֵי נ״ג, וּכְשֶׁפֵּרֵשׁ מֵאָבִיו הָיָה בֶּן ס״ג, הֲרֵי קי״ו, וְהוּא אוֹמֵר שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה, הֲרֵי חֲסֵרִים י״ד שָׁנִים, הָא לָמַדְתָּ שֶׁאַחַר שֶׁקִּבֵּל הַבְּרָכוֹת נִטְמַן בְּבֵית עֵבֶר י״ד שָׁנִים, אֲבָל לֹא נֶעֱנַשׁ בִּזְכוּת הַתּוֹרָה; שֶׁהֲרֵי לֹא פֵּרֵשׁ יוֹסֵף מֵאָבִיו אֶלָּא כ״ב שָׁנָה, דְּהַיְנוּ מִי״ז עַד ל״ט, כְּנֶגֶד כ״ב שֶׁפֵּרֵשׁ יַעֲקֹב מֵאָבִיו וְלֹא כִּבְּדוֹ, וְהֵם כ׳ שָׁנִים בְּבֵית לָבָן וּשְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁשָּׁהָה בַּדֶּרֶךְ, כְּדִכְתִיב וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת, וּפֵר׳ רַז״ל מִזֶּה הַפָּסוּק שֶׁשָּׁהָה י״ח חֲדָשִׁים בַּדֶּרֶךְ - דְּבַיִת הֲוָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְסֻכֹּת הֲווּ בִּימוֹת הַחַמָּה - וּלְחֶשְׁבּוֹן הַפְּסוּקִים שֶׁחָשַׁבְנוּ לְעֵיל מִשֶּׁפֵּרֵשׁ מֵאָבִיו עַד שֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם שֶׁהָיָה בֶּן ק״ל שָׁנִים, שֶׁשָּׁם אָנוּ מוֹצְאִים עוֹד י״ד שָׁנִים - אֶלָּא וַדַּאי נִטְמַן בְּבֵית עֵבֶר בַּהֲלִיכָתוֹ לְבֵית לָבָן לִלְמֹד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ, וּבִשְׁבִיל זְכוּת הַתּוֹרָה לֹא נֶעֱנַשׁ עֲלֵיהֶם וְלֹא פֵּרֵשׁ יוֹסֵף מִמֶּנּוּ אֶלָּא כ״ב שָׁנָה - מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה - עַ״כַּ בְּרַשׁ״י יָשָׁן. עַל נָשָׂיו - הוֹסִיף רִשְׁעָה עַל רִשְׁעָתוֹ, שֶׁלֹּא גֵּרֵשׁ אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. (סִיּוּם) חָסַלְתְּ פָּרָשַׁת תּוֹלְדֹת.

תהלים - פרקים כ׳, כ״ג-כ״ה

תניא - קונטרס אחרון

והנה לקיום מצוה שא״א לעשות ע״י אחרים מבטלין ת״ת ואפי׳ מעשה מרכבה וכש״כ תפלה שהיא בחי׳ מוחין ודו״ר שכליים והטעם כנ״ל. ועוד זאת שבאמת מאד גדלה וגבהה מעלת המצות מעשיות וכן לימודם על מעלת המוחין שהן דו״ר שכליים כי הגם דכתיב ולדבקה בו ע״י מדותיו מ״מ איננו דבק אפי׳ במדות העליונות אלא במציאותן ולא במהותן וכמ״ש ואנכי עפר ואפר וכש״כ באור א״ס ב״ה דלית מחשבה תפיסא בי׳ באורו והתפשטות החיות ממנו ית׳ כ״א במציאותו שהוא שמחיה את כולם ולא במהותו אפי׳ לעליונים כמ״ש קדוש ק׳ ק׳ ה׳ צבאות כו׳ לבד עלולים הנאצלים משיגים כ״א בעילתו כפי הסדר שבע״ח בהתלבשות הפרצופים אבל לא בנבראים אפי׳ בנשמות דאצי׳ כמ״ש במשה רבינו ע״ה וראית את אחורי כו׳.

לוח היום־יום

ד׳ כסלו

למים אחרונים נוטלים קצה האצבעות, ואחר כך מעבירים אותם, כשהם לחים עדיין, על השפתים.

נ"ך יומי - שמואל-א פרק ט"ז

(א) וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֵךְ אֶשְׁלָחֲךָ אֶל־יִשַׁי בֵּית־הַלַּחְמִי כִּי־רָאִיתִי בְבָנָיו לִי מֶלֶךְ:

בֵּית הַלַּחְמִי - בְּבֵית לֶחֶם, וְכֵן דָּרְךָ כָּל דָּבָר שֶׁשְּׁמוֹ בִּשְׁתֵּי תֵיבוֹת, כְּמוֹ: בֵּית לֶחֶם, בֵּית שֶׁמֶשׁ, בֵּית אֵל, קִרְיַת אַרְבַּע, אִם בָּא לְהָטִיל בּוֹ ה"א, מֵטִיל בֵּין שְׁתֵּי הַתֵּיבוֹת, כְּגוֹן: קִרְיַת הָאַרְבַּע, בֵּית הָאֵלִי, בֵּית הַלַּחְמִי.

(ב) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי וַיֹּאמֶר יְ־הוָה עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ לַי־הוָה בָּאתִי: (ג) וְקָרָאתָ לְיִשַׁי בַּזֶּבַח וְאָנֹכִי אוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וּמָשַׁחְתָּ לִי אֵת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ: (ד) וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְ־הוָה וַיָּבֹא בֵּית לָחֶם וַיֶּחֶרְדּוּ זִקְנֵי הָעִיר לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר שָׁלֹם בּוֹאֶךָ:

וַיֶּחֶרְדוּ - מִהֲרוּ לָצֵאת לִקְרָאתוֹ.

(ה) וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם לִזְבֹּחַ לַי־הוָה בָּאתִי הִתְקַדְּשׁוּ וּבָאתֶם אִתִּי בַּזֶּבַח וַיְקַדֵּשׁ אֶת־יִשַׁי וְאֶת־בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח: (ו) וַיְהִי בְבוֹאָם וַיַּרְא אֶת־אֱלִיאָב וַיֹּאמֶר אַךְ נֶגֶד יְ־הוָה מְשִׁיחוֹ:

וַיֹּאמֶר אַךְ נֶגֶד ה' מְשִׁיחוֹ - וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, אַךְ אֱמֶת הוּא זֶה.

(ז) {ס} וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי | לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם וַי־הוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב:

אַל תַּבֵּט אֶל מַרְאֵהוּ - אֶל יוֹפִי תָּאֳרוֹ. כִּי מְאַסְתִּיהוּ - לְפִי שֶׁכַּעְסָן הוּא, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל-א יז:כח): "וַיִּחַר אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד". כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם - אַף עַל פִּי שֶׁקָּרָאתָ לְעַצְמְךָ רוֹאֶה, שֶׁאָמַרְתָּ לְשָׁאוּל (שמואל-א ט:יט): "אָנֹכִי הָרוֹאֶה", כָּאן אֲנִי מוֹדִיעֲךָ שֶׁאֵינְךָ רוֹאֶה.

(ח) וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְ־הוָה: (ט) וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שַׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְ־הוָה:

וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שַׁמָּה - הוּא שַׁמְעָא.

(י) וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שִׁבְעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי לֹא־בָחַר יְ־הוָה בָּאֵלֶּה: (יא) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי הַתַּמּוּ הַנְּעָרִים

וַיֹּאמֶר עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי שִׁלְחָה וְקָחֶנּוּ כִּי לֹא־נָסֹב עַד־בֹּאוֹ פֹּה:

שָׁאַר הַקָּטָן - נִשְׁאַר הַקָּטָן. לֹא נָסֹב - לֹא נֵשֵׁב לֶאֱכוֹל, כָּל מוֹשַׁב סְעוּדָה קְרוּיָה הֲסִבָּה.

(יב) וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם־יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי {פ} וַיֹּאמֶר יְ־הוָה קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי־זֶה הוּא: (יג) וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו וַתִּצְלַח רוּחַ־יְ־הוָה אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הָרָמָתָה:

וַתִּצְלַח רוּחַ ה' - רוּחַ גְּבוּרָה.

(יד) וְרוּחַ יְ־הוָה סָרָה מֵעִם שָׁאוּל וּבִעַתַּתּוּ רוּחַ־רָעָה מֵאֵת יְ־הוָה: (טו) וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאוּל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּחַ־אֱ־לֹהִים רָעָה מְבַעַתֶּךָּ: (טז) יֹאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ יְבַקְשׁוּ אִישׁ יֹדֵעַ מְנַגֵּן בַּכִּנּוֹר וְהָיָה בְּהְיוֹת עָלֶיךָ רוּחַ־אֱ־לֹהִים רָעָה וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ:

עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ - הִנֵּה עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ מִצְוֹתֶיךָ.

(יז) {פ} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־עֲבָדָיו רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב לְנַגֵּן וַהֲבִיאוֹתֶם אֵלָי: (יח) וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֵּן לְיִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נַגֵּן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וַי־הוָה עִמּוֹ:

אֶחָד מֵהַנְּעָרִים - מְיֻחָד שֶׁבָּהֶם, דּוֹאֵג הָאֲדוֹמִי. יוֹדֵעַ נַגֵּן - כָּל עַצְמוֹ נִתְכַּוֵּן לְהַכְנִיס עַיִן רָעָה שֶׁל שָׁאוּל בְּדָוִד, שֶׁיִּתְקַנֵּא בּוֹ.

(יט) וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל־יִשַׁי וַיֹּאמֶר שִׁלְחָה אֵלַי אֶת־דָּוִד בִּנְךָ אֲשֶׁר בַּצֹּאן: (כ) וַיִּקַּח יִשַׁי חֲמוֹר לֶחֶם וְנֹאד יַיִן וּגְדִי עִזִּים אֶחָד וַיִּשְׁלַח בְּיַד־דָּוִד בְּנוֹ אֶל־שָׁאוּל: (כא) וַיָּבֹא דָוִד אֶל־שָׁאוּל וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד וַיְהִי־לוֹ נֹשֵׂא כֵלִים: (כב) וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶל־יִשַׁי לֵאמֹר יַעֲמָד־נָא דָוִד לְפָנַי כִּי־מָצָא חֵן בְּעֵינָי: (כג) וְהָיָה בִּהְיוֹת רוּחַ־אֱ־לֹהִים אֶל־שָׁאוּל וְלָקַח דָּוִד אֶת־הַכִּנּוֹר וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְרָוַח לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה:

לימוד יומי מרבותינו נשיאנו לימי חודש כסלו

הבעל שם טוב

האדם צריך לקבל את כל ענייני העולם באופן שווה

על הפסוק "שיויתי ה' לנגדי תמיד" (תהילים טז,ח), פירש: "שיויתי"- מלשון השתוות, והיינו שבכל מאורע שיש בעולם צריך להיות אצל האדם הכל בשווה. הן אם משבחים או מבזים אותו, אין לו להתפעל מכל זה, כיוון שהכל בא מאתו יתברך. (צוואת הריב"ש אות ב')

המגיד ממעזריטש

התשובה צריכה להיות באופן שנרגיש את ה-למעלה מהטבע בטבע

על הפסוק: "ושבת עד הוי' אלוקיך" (דברים ו,ה), ביאר: שעבודת התשובה צריך להיות עד אשר "הוי'"- שהיא הבחינה שלמעלה מהעולמות, יהיה בבחינת "אלוקיך"- אלוקים בגימטריא הטבע, שהאדם ירגיש את ה-למעלה מהטבע בטבע. (קונטרס תורת החסידות ע' 23)

אדמו"ר הזקן

בכל רגע השם מהווה אותנו מחדש, ולכן לא שייך להרגיש שרע לנו

על האדם להתבונן שהוא מתהווה בכל רגע ורגע ממש מחדש, ואיך יעלה על דעתו שרע לו ויש לו ייסורים, ובפרט שאין רע יורד מלמעלה. (תניא אגרת הקודש קטז, א)

אדמו"ר האמצעי

ריבוי התחכמויות לא עוזרות לפרנסה

כתיב "לא לחכמים לחם" (קהלת ט,יא), ובפסוק אחר כתיב "החכמה תחיה בעליה" (קהלת ז,יב), והביאור בזה: כשחכמתו היא כפי הצורך, והיינו שמשתמש בחכמתו לעשות כלי לפרנסה על פי הטבע, אזי "החכמה תחיה בעליה", מה שאין כן כשמתחכם בריבוי התחכמויות אזי "לא לחכמים לחם". (שערי תשובה שער התשובה אות ו')

אדמו"ר הצמח צדק

ההתעלות שיש על ידי לימוד התורה, באה רק בהקדמת עבודת התפילה

על מאמר רז"ל "כל האומר אין לי תורה, אפילו תורה אין לו" (יבמות קט, ב), ביאר: שאין נעשה התכללות וביטול הנפש להשם יתברך על ידי לימוד התורה, אם אין הקדמת העלאת מ"ן (מיין נוקבין- ביטוי השייך לאתערותא דלתתא) במסירות נפשו בתפילה. (אור התורה עניינים ע' רצ"א)

אדמו"ר המהר"ש

שלשה ימים שלפני השבת הם הכנה לשבת

שלשה ימים שלפני השבת הם ימי הכנה לשבת, ולכן יום רביעי נקרא לכו נרננה הקטן, וזוהי הסיבה שבשיר של יום רביעי בסופו אומרים את שלושת הפסוקים מ"לכו נרננה". (היום יום כ"ג כסלו)

אדמו"ר הרש"ב

בקשת רחמים על נפשו היא המסייעת להגבהת הנפש

על הפסוק: "כי עוונותי עברו ראשי, כמשא כבד יכבדו ממני" (תהילים לח,ה), פירש: "עון"- מלשון עיוות ועיקום. והיינו שמעוות ומעקם דרכו, על ידי שנמשך אחר תאוות ותענוגים גשמיים. ומה שכתוב "כמשא כבד יכבדו ממני"- הוא ענין טמטום המח והלב הנעשה על ידי התאוות גשמיים. והעצה לכל זה הוא על ידי כובד ראש דקדושה ש"אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש" (ברכות ל,ב), והוא עניין התעוררות רחמים על נשמתו שהתרחקה מאד, ועל ידי זה נעשה הגבהת הנפש. (ספר המאמרים תרס"יו ע' תפ"ו)

אדמו"ר הריי"צ

השם לא דורש יותר מכוחותינו

על דברי הגמרא "לפום גמלא שיחנא" (כתובות סג,א), מפרש רש"י: "לפי כוח הגמל יטעינוהו המשא"- על דרך זה הקב"ה מבקש מכל אחד לפי כוחו, למרות שקיום התורה ומצוות קשה ביותר, עם כל זה זהו לפי כוחו של כל אחד. (ספר המאמרים קונטרסים ח"ג ע' קבא)

כ"ק אדמו"ר

המחשבה הראשונה בתחילת היום משפיעה על כל היום

המחשבה דיבור ומעשה של האדם במשך היום, נשפעים מהמחשבה הראשונה של האדם בתחילת היום. ובדוגמת מה שאדם מחוייב בכבוד אחיו הגדול, מפני שיש לו מרוח אביו יותר משאר אחיו (כיון שהוא הראשון), כמו שכתוב בכתבי האר"י ז"ל (שעהמ"צ פ' יתרו. ליקוטי תורה מהאר"י ז"ל פ' וירא), על דרך זה המחשבה הראשונה של תחילת היום, היא המשפיעה על כל היום. (ספר המאמרים תשי"ד ד"ה לכה דודי)

מו"ר הרב שליט"א

מה זה חרדי

להיות חרדי זה לא להיות מפוחד. להיות חרדי זה להיות אכפתי (על דרך יראה לשון רגישות, כמבואר אצלנו בכ"ד). להיות חרדי זה להיות זריז (כפירוש רש"י בכ"ד). להיות חרדי זה להיות מרוכז (כתרגום יונתן בכ"ד).

פרשת תולדת לקריאה בצבור

(פרק כ״ה) (יט) {פרשת תולדות} וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם
הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק: (כ) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה
בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה: (כא) וַיֶּעְתַּר
יִצְחָק לַי־הוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְ־הוָה וַתַּהַר רִבְקָה
אִשְׁתּוֹ: (כב) וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ
לִדְרֹשׁ אֶת־יְ־הוָה: {לוי} (כג) וַיֹּאמֶר יְ־הוָה לָהּ שְׁנֵי (גיים) [גוֹיִם] בְּבִטְנֵךְ
וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר: (כד)
וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ: (כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ
כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו: (כו) וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת
בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם: {ישראל}
(כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם
יֹשֵׁב אֹהָלִים: (כח) וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־
יַעֲקֹב: (כט) וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף: (ל) וַיֹּאמֶר
עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן
קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם: (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי: (לב)
וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה: (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הִשָּׁבְעָה לִי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב: (לד) וְיַעֲקֹב נָתַן
לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה:
(פרק כ״ו) (א) {פ} וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי
אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה: (ב) וַיֵּרָא אֵלָיו
יְ־הוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרַיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: (ג) גּוּר
בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת
הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: (ד) וְהִרְבֵּיתִי
אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ
בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: (ה) עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי
מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי:

(ו) {שני} וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר: (ז) וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֹתִי
הִוא כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן־יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת
מַרְאֶה הִוא: (ח) וַיְהִי כִּי אָרְכוּ־לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ
פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ: (ט)
וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי

הוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ: (י) וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת־אִשְׁתֶּךָ וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם: (יא) וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר הַנֹּגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת: (יב) וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהֻוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְ־הוָה:

(יג) {שלישי} וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד: (יד) וַיְהִי־לוֹ מִקְנֵה־צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וַעֲבֻדָּה רַבָּה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים: (טו) וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיְמַלְאוּם עָפָר: (טז) וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: (יז) וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל־גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם: (יח) וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר | אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיְסַתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו: (יט) וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי־יִצְחָק בַּנָּחַל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים: (כ) וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ: (כא) וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שִׁטְנָה: (כב) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עַתָּה הִרְחִיב יְ־הוָה לָנוּ וּפָרִינוּ בָּאָרֶץ:

(כג) {רביעי} וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע: (כד) וַיֵּרָא אֵלָיו יְ־הוָה בַּלַּיְלָה הַהֻוא וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱ־לֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ בַּעֲבוּר אַבְרָהָם עַבְדִּי: (כה) וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְ־הוָה וַיֵּט־שָׁם אָהֳלוֹ וַיִּכְרוּ־שָׁם עַבְדֵי־יִצְחָק בְּאֵר: (כו) וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וַאֲחֻזַת מֵרֵעֵהוּ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ: (כז) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וַתְּשַׁלְּחוּנִי מֵאִתְּכֶם: (כח) וַיֹּאמְרוּ רָאוֹ רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְ־הוָה | עִמָּךְ וַנֹּאמֶר תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְרִית עִמָּךְ: (כט) אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נְגַעֲנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טוֹב וַנְּשַׁלֵּחֲךָ בְשָׁלוֹם אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְ־הוָה:

(ל) {חמישי} וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: (לא) וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם: (לב) וַיְהִי | בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם: (לג) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שָׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (לד) {ס} וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי: (לה) וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ

לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה: (פרק כ״ז) (א) {ס} וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת
וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו | בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי: (ב) וַיֹּאמֶר
הִנֵּה־נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי: (ג) וְעַתָּה שָׂא־נָא כֵלֶיךָ תֶּלְיְךָ וְקַשְׁתֶּךָ
וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִּי (צידה) [צָיִד]: (ד) וַעֲשֵׂה־לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי
וְהָבִיאָה לִּי וְאֹכֵלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת: (ה) וְרִבְקָה שֹׁמַעַת
בְּדַבֵּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד לְהָבִיא: (ו) וְרִבְקָה
אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָהּ לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל־עֵשָׂו אָחִיךָ
לֵאמֹר: (ז) הָבִיאָה לִּי צַיִד וַעֲשֵׂה־לִי מַטְעַמִּים וְאֹכֵלָה וַאֲבָרֶכְכָה לִפְנֵי
יְ־הֹוָה לִפְנֵי מוֹתִי: (ח) וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוָּה אֹתָךְ: (ט)
לֶךְ־נָא אֶל־הַצֹּאן וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים טֹבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם
מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהֵב: (י) וְהֵבֵאתָ לְאָבִיךָ וְאָכָל בַּעֲבֻר אֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ
לִפְנֵי מוֹתוֹ: (יא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִר
וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק: (יב) אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי
עָלַי קְלָלָה וְלֹא בְרָכָה: (יג) וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אַךְ שְׁמַע
בְּקֹלִי וְלֵךְ קַח־לִי: (יד) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר
אָהֵב אָבִיו: (טו) וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת אֲשֶׁר
אִתָּהּ בַּבָּיִת וַתַּלְבֵּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן: (טז) וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים
הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו: (יז) וַתִּתֵּן אֶת־הַמַּטְעַמִּים וְאֶת־
הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ: (יח) וַיָּבֹא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר
הִנֶּנִּי מִי אַתָּה בְּנִי: (יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ: (כ)
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־בְּנוֹ מַה־זֶּה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה יְ־הֹוָה
אֱ־לֹהֶיךָ לְפָנָי: (כא) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה
זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם־לֹא: (כב) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל
קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו: (כג) וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו
שְׂעִרֹת וַיְבָרְכֵהוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי: (כה) וַיֹּאמֶר
הַגִּשָׁה לִּי וְאֹכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ
יַיִן וַיֵּשְׁתְּ: (כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וּשְׁקָה־לִּי בְּנִי: (כז) וַיִּגַּשׁ
וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה
אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְ־הֹוָה:

(כח) {ששי} וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱ־לֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן
וְתִירֹשׁ: (כט) יַעַבְדוּךָ עַמִּים (וישתחו) [וְיִשְׁתַּחֲווּ] לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר

לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ׃ (ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו
וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ׃ (לא) וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר
לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד בְּנוֹ בַּעֲבֻר תְּבָרְכַנִי נַפְשֶׁךָ׃ (לב) וַיֹּאמֶר לוֹ
יִצְחָק אָבִיו מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִּנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃ (לג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה
גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם
תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃ (לד) כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק
צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃ (לה) וַיֹּאמֶר
בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃ (לו) וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי
זֶה פַּעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אָצַלְתָּ
לִּי בְּרָכָה׃ (לז) וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו
נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי׃ (לח)
וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הֲבְרָכָה אַחַת הִוא־לְךָ אָבִי בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי וַיִּשָּׂא
עֵשָׂו קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ (לט) וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה
מוֹשָׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל׃ (מ) וְעַל־חַרְבְּךָ תִּחְיֶה וְאֶת־אָחִיךָ תַּעֲבֹד
וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ׃ (מא) וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב
עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי
וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃ (מב) וַיֻּגַּד לְרִבְקָה אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל
וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם
לְךָ לְהָרְגֶךָ׃ (מג) וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה׃
(מד) וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ׃ (מה) עַד־
שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם
לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד׃ (מו) וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי
בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת
הָאָרֶץ לָמָּה לִּי חַיִּים׃ (פרק כ״ח) (א) וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ
וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן׃ (ב) קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם
בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ׃ (ג)
וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃ (ד) וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־
בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן
אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם׃

(ה) {שביעי} וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם אֶל־לָבָן בֶּן־בְּתוּאֵל
הָאֲרַמִּי אֲחִי רִבְקָה אֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו׃ (ו) וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי־בֵרַךְ יִצְחָק אֶת־

יַעֲקֹב וְשִׂלַּח אֹתוֹ פַּדֶּנָה אֲרָם לָקַחַת־לוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיְצַו עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: (ז) {מפטיר} וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם: (ח) וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו: (ט) וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת־מָחֲלַת | בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲחוֹת נְבָיוֹת עַל־נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה:

ק״ו פסוקים. על״ו סימן

הפטרת פרשת תולדת

(מלאכי א-ב)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

***

(א) מַשָּׂא דְּבַר־יְ־הוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכִי: (ב) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְ־הוָה וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה אֲהַבְתָּנוּ הֲלוֹא־אָח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב נְאֻם־יְ־הוָה וָאֹהַב אֶת־יַעֲקֹב: (ג) וְאֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי וָאָשִׂים אֶת־הָרָיו שְׁמָמָה וְאֶת־נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר: (ד) כִּי־תֹאמַר אֱדוֹם רֻשַּׁשְׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֳרָבוֹת כֹּה אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וַאֲנִי אֶהֱרוֹס וְקָרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר־זָעַם יְ־הוָה עַד־עוֹלָם: (ה) וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל יְ־הוָה מֵעַל לִגְבוּל יִשְׂרָאֵל: (ו) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם־אָב אֲנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר | יְ־הוָה צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה בָזִינוּ אֶת־שְׁמֶךָ: (ז) מַגִּישִׁים עַל־מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגֹאָל וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה גֵּאַלְנוּךָ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְ־הוָה נִבְזֶה הוּא: (ח) וְכִי־תַגִּישׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת: (ט) וְעַתָּה חַלּוּ־נָא פְּנֵי־אֵל וִיחָנֵּנוּ מִיֶּדְכֶם הָיְתָה זֹּאת הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת: (י) מִי גַם־בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם וְלֹא־תָאִירוּ מִזְבְּחִי חִנָּם אֵין־לִי חֵפֶץ בָּכֶם אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה לֹא־אֶרְצֶה מִיֶּדְכֶם: (יא) כִּי מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל־מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי־גָדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת: (יב) וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אוֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן אֲ־דֹנָי מְגֹאָל הוּא וְנִיבוֹ נִבְזֶה

אָכְלוּ: (יג) וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת
וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת־הַפִּסֵּחַ וְאֶת־הַחוֹלָה וַהֲבֵאתֶם אֶת־הַמִּנְחָה הַאָרְצֶה
אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְ־הוָה: (יד) {ס} וְאָרוּר נוֹכֵל וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר
וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא
בַגּוֹיִם: (א) וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים: (ב) אִם־לֹא תִשְׁמָעוּ
וְאִם־לֹא תָשִׂימוּ עַל־לֵב לָתֵת כָּבוֹד לִשְׁמִי אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי
בָכֶם אֶת־הַמְּאֵרָה וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אֲרוֹתִיהָ כִּי אֵינְכֶם שָׂמִים
עַל־לֵב: (ג) הִנְנִי גֹעֵר לָכֶם אֶת־הַזֶּרַע וְזֵרִיתִי פֶרֶשׁ עַל־פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ
חַגֵּיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֵלָיו: (ד) וִידַעְתֶּם כִּי שִׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת הַמִּצְוָה
הַזֹּאת לִהְיוֹת בְּרִיתִי אֶת־לֵוִי אָמַר יְ־הוָה צְבָאוֹת: (ה) בְּרִיתִי | הָיְתָה
אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם וָאֶתְּנֵם־לוֹ מוֹרָא וַיִּרְאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נִחַת הוּא: (ו)
תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעַוְלָה לֹא־נִמְצָא בִשְׂפָתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר
הָלַךְ אִתִּי וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן: (ז) כִּי־שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ־דַעַת וְתוֹרָה
יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְ־הוָה־צְבָאוֹת הוּא:

***

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן
אַתָּה הוּא יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב
רֵיקָם, כִּי אֵ־ל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן בְּכָל
דְּבָרָיו: רַחֵם עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׂמֵּחַ
בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ: שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ
בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ.
עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ
נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד: עַל הַתּוֹרָה
וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ
לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת, עַל הַכֹּל יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ
וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

פרק משנה לשבוע פרשת תולדת – חולין פרק י"ב

(א) שִׁלּוּחַ הַקֵּן, נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין. חֹמֶר בִּכְסּוּי הַדָּם מִשִּׁלּוּחַ הַקֵּן, שֶׁכִּסּוּי הַדָּם נוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף, בִּמְזֻמָּן וּבְשֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן. וְשִׁלּוּחַ הַקֵּן, אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּעוֹף, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן. אֵיזֶהוּ שֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן. כְּגוֹן אֲוִזִּין וְתַרְנְגוֹלִין שֶׁקִּנְּנוּ בְּפַרְדֵּס. אֲבָל אִם קִנְּנוּ בְּבַיִת, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, פָּטוּר מִשִּׁלּוּחַ:

שִׁלּוּחַ הַקֵּן. אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין. מַשְׁכַּחַת מֻקְדָּשִׁין דְּאִלּוּ הָיוּ חֻלִּין הָיוּ חַיָּבִים בְּשִׁלּוּחַ הַקֵּן, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ עוֹף וְהִקְדִּישׁוֹ כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת, וּבָרַח, וּמְצָאוֹ אַחַר כָּךְ רוֹבֵץ עַל הַקֵּן וְהִכִּירוֹ. אִי נַמִי, כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ גּוֹזָלוֹת שֶׁל שׁוֹבָכוֹ לַמִּזְבֵּחַ לְעוֹלַת נְדָבָה, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁגָּדְלוּ אוֹתָן גּוֹזָלוֹת בָּרְחוּ וְיָצְאוּ וְקִנְּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, דְּמֵעִקָּרָא כִּי אַקְדְּשִׁינְהוּ דִּידֵיהּ הֲווּ וְחָל הֶקְדֵּשׁ עֲלַיְיהוּ, וְהַשְׁתָּא דְּמָצָאן לָאו מְזֻמָּן הוּא, וְאִי הֲווּ חֻלִּין הֲווּ מְחַיְּבֵי: **וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן.** דִּכְתִיב כִּי יִקָּרֵא, פְּרָט לִמְזֻמָּן: **שֶׁקִּנְּנוּ בְּפַרְדֵּס.** שֶׁמָּרְדוּ וְיָצְאוּ מִן הַבַּיִת, וְאֵינָן חוֹזְרוֹת לַבַּיִת, וְנַעֲשׂוּ מִדְּבָרְיוֹת. וּפַרְדֵּס לָאו מְזֻמָּן הוּא מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלוֹת לִבְרֹחַ: **הַרְדְּסִיאוֹת.** שֶׁדַּרְכָּן לִגָּדֵל עִם בְּנֵי אָדָם. וְעַל שֵׁם הוֹרְדוֹס הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק בְּגִדּוּלָן נִקְרְאוּ הַרְדְּסִיאוֹת עַל שְׁמוֹ:

(ב) עוֹף טָמֵא, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר, וְטָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. קוֹרֵא זָכָר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין:

עוֹף טָמֵא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. דִּכְתִיב קַן צִפּוֹר, עוֹף מַשְׁמַע בֵּין טָהוֹר בֵּין טָמֵא, צִפּוֹר טָהוֹר וְלֹא טָמֵא: **עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר.** אַף עַל גַּב דְּמִינָא דְּאָפְרוֹחִים בַּר שִׁלּוּחַ הוּא, פָּטוּר. דְּקַן צִפּוֹר בָּעִינַן, שֶׁתְּהֵא הָאֵם הַמְקַנֶּנֶת טְהוֹרָה: **וְעוֹף טָהוֹר הָרוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא פָּטוּר.** דְּאָמַר קְרָא וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, לְךָ וְלֹא לִכְלָבֶיךָ: קוֹרֵא. בַּעֲרָבִי קוֹרִין לוֹ שונא"ר, וּבְלַעַ"ז פרדי"ז. וְדַרְכּוֹ שֶׁהַזָּכָר רוֹבֵץ עַל הַבֵּיצִים כְּמוֹ הַנְּקֵבָה, הִלְכָךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב לְשַׁלֵּחַ הַזָּכָר. אֲבָל בִּשְׁאָר עוֹפוֹת מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁזָּכָר פָּטוּר, דְּאֵם אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא אָב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

(ג) הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן, חַיָּב לְשַׁלֵּחַ. אֵין כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. אֵין שָׁם אֶלָּא אֶפְרוֹחַ אֶחָד אוֹ בֵּיצָה אַחַת, חַיָּב לְשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב), קַן, קֵן מִכָּל מָקוֹם. הָיוּ שָׁם אֶפְרוֹחִין מַפְרִיחִין אוֹ בֵּיצִים מוּזָרוֹת, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ,

שֶׁנֶּאֱמַר (שם), וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים, מָה אֶפְרוֹחִין בְּנֵי קְיָמָא, אַף בֵּיצִים בְּנֵי קְיָמָא, יָצְאוּ מְוּזָרוֹת. וּמָה הַבֵּיצִים צְרִיכִין לְאִמָּן, אַף הָאֶפְרוֹחִין צְרִיכִין לְאִמָּן, יָצְאוּ מַפְרִיחִין. שִׁלְחָהּ וְחָזְרָה, שִׁלְחָהּ וְחָזְרָה, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח. אָמַר, הֲרֵינִי נוֹטֵל אֶת הָאֵם וּמְשַׁלֵּחַ אֶת הַבָּנִים, חַיָּב לְשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. נָטַל הַבָּנִים וְהֶחֱזִירָן לַקֵּן וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה הָאֵם עֲלֵיהֶם, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ:

בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן חַיָּב לְשַׁלֵּחַ. דְּאָמַר קְרָא רוֹבֶצֶת, וְלֹא מְעוֹפֶפֶת. וּמִדְּכָתַב רוֹבֶצֶת וְלֹא כָּתַב יוֹשֶׁבֶת, שְׁמַע מִנַּהּ דְּאִם כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן חַיֶּבֶת: שֶׁנֶּאֱמַר שַׁלֵּחַ. לְעוֹלָם מַשְׁמַע: נָטַל אֶת הַבָּנִים וְכוּ'. דְּכֵיוָן דְּנָטַל אֶת הַבָּנִים הֲוֵי לֵיהּ קֵן מְזֻמָּן:

(ד) הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל, כָּל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ:

לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. אַף עַל גַּב דְּלָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו, הָכָא הַיְנוּ טַעֲמָא דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה שַׁלֵּחַ מֵעִקָּרָא מַשְׁמַע, וְהָכִי קָאָמַר קְרָא, לֹא תִקַּח הָאֵם, אֲבָל מַה יֵּשׁ עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁתִּמְצָא הַקֵּן, שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאֵין כָּאן נִתָּק לַעֲשֵׂה אֶלָּא עֲבֵרַת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ. אִם קַיֵּם עֲשֵׂה שֶׁבָּהּ. אֲבָל אִם לֹא קַיֵּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן הַלּוֹקֵחַ אֵם מֵעַל הַבָּנִים וּשְׁחָטָהּ אוֹ מֵתָה תַּחַת יָדוֹ, לוֹקֶה:

(ה) לֹא יִטֹּל אָדָם אֵם עַל הַבָּנִים, אֲפִלּוּ לְטַהֵר אֶת הַמְּצֹרָע. וּמָה אִם מִצְוָה קַלָּה שֶׁהִיא כְּאִסָּר, אָמְרָה תוֹרָה (דברים כב), לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, קַל וָחֹמֶר עַל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה:

מִצְוָה שֶׁהִיא כְּאִסָּר. שֶׁאֵין בָּהּ חֶסְרוֹן כִּיס אֶלָּא דָּבָר מֻעָט:

השיעור השבועי – פרשת תולדת

"ציד בפיו"

מעין גנים - 'נקודה חסידית' לפרשת תולדת

אהבה צדדית

עיקר פרשת תולדות הוא הניגוד בין יעקב ועשו, שיוצר משחק-עימות בין יצחק ורבקה – "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אֹהבת את יעקב". כמובן, הפלא – הגורם לרוב החיכוך וה'סיפור' בפרשה – הוא אהבת יצחק לעשו הרשע, אותה מנמקת התורה "כי ציד בפיו". נימוק לאהבה מופיע כאן לראשונה בתורה, וגם בהמשך התורה זו תופעה חריגה-יחסית.

להעמקה בענין יש להקדים תופעה יסודית של אהבה בתורה. שער אהב מופיע בתורה מב פעמים, אך ניתן לזהות תהליך מיוחד בו עוברת-נמסרת האהבה העצמית בארבעה שלבים (המכוונים כנגד אותיות י-ה-ו-ה):

האהבה הראשונה בתורה היא אהבת אברהם ליצחק (אהבה עצמית של אב לבן, בסוד ה-י שבשם, פרצוף אבא), כאשר ה' אומר לו "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק" (את אהבתו המתפשטת-לכל של אברהם, איש החסד והאהבה, ממקד ה' כאהבה עצמית לבנו-ממשיכו).

את האהבה העצמית שנמסרה לו, מוסר יצחק לרבקה אשתו (בהופעת האהבה השניה בתורה) – "ויבאה האהלה שרה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו" (מודגש בפסוק כי האהבה לרבקה היא כאהבת בן לאמו, בסוד ה עילאה שבשם, פרצוף אמא).

רבקה אמנו, בפסוק שלנו (הופעת האהבה השלישית בתורה), מוסרת את האהבה העצמית שקבלה ליעקב בנה – "ורבקה אֹהבת את יעקב" (זו אהבה לבן יעקב, המכוון כנגד התפארת – עיקר ה-ו שבשם).

יעקב אבינו מוסר את האהבה העצמית בפרשה הבאה לרחל – "ויאהב יעקב את רחל" (זו מסירת האהבה מה-ו, מדת יעקב, למלכות, ה תתאה, מדת רחל, כפשוט), ובכך מסתיים רצף האהבה המובהק הזה, משום שלא מצוין בפירוש את מי אהבה רחל.

ולסיכום:

י - אהבת אברהם ליצחק

ה - אהבת יצחק לרבקה

ו - אהבת רבקה ליעקב

ה - אהבת יעקב לרחל

בין האהבה השניה לשלישית מופיעה בתורה אהבת יצחק לעשו "כי ציד בפיו", ועוד שלש פעמים מוזכרת אהבת יצחק למטעמים. אחרי שיצחק אבינו 'מוסר' לרבקה את האהבה העצמית, נותרות אצלו אהבות נוספות, אך הן טפלות וצדדיות. מכאן מובן כיצד אוהב יצחק דווקא את עשו הרשע ומדוע האהבה נזקקת לנימוק – אין מדובר באהבה עצמית של אב לבנו-ממשיכו, "אהבה שאינה תלויה בדבר", אלא באהבה צדדית, "אהבה שהיא תלויה בדבר", "כי ציד בפיו" (בדומה לאהבת המטעמים ומתוך תלות בה).

רש"י מביא, לדרכו ב"פשוטו של מקרא", שני הסברים ל"כי ציד בפיו" – "פיו של יצחק" או "פיו של עשו": "כתרגומו ['ארי מצידיה הוי אכיל'], בפיו של יצחק. ומדרשו, בפיו של עשו, שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו". גם הסוד הפנימי, על יסוד דברי האריז"ל אודות אהבת יצחק לניצוצות הקדושים שהיו טמונים בעשו, מתפרש בחסידות בשני האופנים: "בפיו של עשו" (שהוא ה'שדה' בו יצחק יוצא לציד) – "בעשו היו ניצוצות כמו רבי מאיר ואונקלוס ושמעיה ואבטליון ועובדיה ומהם היה ציד בפיו והיה רוצה יצחק להוציא". או "בפיו של יצחק" – "כי צדיק התענוג שלו מעליות נצוצות שמעלה הנצוצות אשר נצודו בקליפות ובמה הוא מעלה אותם בתורה ובתפלה שלו שהיא בפה. וזהו כי ציד בפיו, בפיו שלו מוציא הנצוצות. וזהו ויאהב יצחק את עשו, כי בשורש עשו היה נצוצות אשר ניצודו שם, דהיינו נשמת שמעיה ואבטליון ונשמת רבי מאיר וכן כמה נצוצות עד ימות המשיח".

הודגש לעיל כי אהבת יצחק לעשו "כי ציד בפיו" היא אהבה 'צדדית'. עשו הוא דמות מובהקת של עולם התהו ("תהו ובהו" מתורגם כ" וריקניא"), הנוטה לקיצוניות צדיא של הצדדים (ושרשו באור שהצטמצם לצדדים בצמצום הראשון, לעומת קו היושר-האמצע של יעקב, איש התיקון, הבוקע לחלל הצמצום, בסוד "אז יבקע כשחר אורך"). לכן, את ארבעת פירושי ה"ציד בפיו" – ארבעה פירושים המצדיקים את אהבת יצחק לעשו הרשע – מתאים לפרש על ארבעה צדדים. והרמז המובהק – עשו בגימטריא ארבע פעמים צד.

לכאורה, שני פירושים כאן הם 'צדדים' של עשו ("פיו של עשו") ושנים 'צדדים' של יצחק ("פיו של יצחק"), אך אליבא דאמת כל מושג ה'צד' שייך לעשו. חלוקת המציאות לשני צדדים – סטרא אחרא ולעומתה סטרא דקדושה (הצד האפל והצד המואר) – מתחילה מהקליפה. מצד הקדושה, בשרש העליון, "אין עוד מלבדו" וכל המציאות היא שלמות אחת. רק כאשר עשו לוקח צד, מגדיר את עצמו כ"סטרא אחרא", הוא 'מכריח' את הקדושה לבחור את הצד השני. כך, רק כאשר גדלים הנערים ועשו פורש להיות "איש ידע ציד איש שדה" נדרש יעקב – היודע גם לצוד

ולרמות, בשעת הצורך, כפי שרואים בפרשתנו ובפרשות הבאות – להגדיר עצמו כ"איש תם יֹשב אהלים" (וגם אז, עשו פורש לשדות ולשטחים שבצדדי העיר, ויעקב מגדיר-גודר את עצמו במקום הישוב שבמרכז).

שמאל-אחור-ימין-קדם

צדדיה המובהקים של הסטרא אחרא הם צד האחור וצד שמאל (ובפרט קליפת עשו, שהרי "שרו של עשו" הוא סמאל), להם שייכים פירושי "פיו של עשו", בעוד צדדי הקדושה הם צד הפנים וצד ימין, להם שייכים פירושי "פיו של יצחק" (כאשר, בכל אופן, כל אחד מהצדדים קשור לניצוצות קדושים בשלהם אוהב יצחק את עשו ואותם יש להעלות):

הניצוצות הקדושים אותם צד יצחק "בפיו של עשו" שייכים לצד שמאל – הנשמות הגבוהות, מלאות גבורת החיים (והרצונות ה'שמאלניים', ששרשם בכוונות טובות...), אשר נפלו לקליפות ועל יצחק להגיע למקומן לגיירן או להחזירן בתשובה (צד זה ירש עשו מאמו, רבקה, שיצאה-עלתה מהקליפות בתוקף של תשובה – "והנה רבקה יֹצאת").

הרמאות ש"בפיו של עשו" (אותה ירש מסבא בתואל ודוד לבן) שייכת לצד האחור שלו – הכוונות הנסתרות המסתתרות מאחורי מלות הצדקות והלמדנות התמימות-לכאורה (וגם בהן יש ניצוץ מסוים, שהרי אין שקר שאין אמת בתחלתו).

לעומת דיבורי השקר של עשו, בצד האחור, נמצאים בצד הפנים – באופן המובהק ביותר – דיבורי התורה והתפלה "בפיו של יצחק", דיבורי אמת בכחם הוא מעלה ניצוצות מעשו תוך שהוא עסוק רק בקדושה, בעבודה "לפני הוי'", בלי שום מאמץ להכנס ללוע הארי של הקליפה.

בצד ימין נמצאים המטעמים "בפיו של יצחק" – הניצוצות שיצחק אינו צריך להכנס עבורם לצד שמאל, משום שהם מובאים בעצמם לפיו. עליהם אומר יצחק "ואֹכל מכל", הוא טועם בהם טעם גן עדן – טעם שכר המצוות, שבא מהימין – והם מעוררים אצלו אהבה וברכה (תכונות ימין מובהקות).

ולסיכום:
אחור - רמאות "בפיו של עשו" (דרש רש"י)
פנים - ציד בכח תורה ותפלה "בפיו של יצחק" (קדושת לוי)
שמאל - יצחק צד נשמות-ניצוצות "בפיו של עשו" (תורה אור)
ימין - מטעמי עשו "בפיו של יצחק" (פשט רש"י)

אכן, בסופו של דבר יעקב אבינו זוכה בברכות – בירור הניצוצות הקדושים שיש בצדדי-התהו חייב להתחולל באמצעות קו היושר של עולם התיקון, אך הדבר כרוך בכך שהאיכויות והעוצמות של ניצוצות התהו תתגלינה ביעקב ה'מרכזי'.

יצחק, האוהב את רבקה, אוהב גם את עשו בשל קוי הדמיון שירש מבית רבקה ("צדיקה בת רשע"), ובתור צדיק 'מבין' בקדושה גם מזהה את הניצוצות ה'יצחקיים' הטמונים בעשו ומקוה לראות גם בו את תנועת התשובה-העליה של אמו – "והנה רבקה יצאת", כנ"ל. אכן, רבקה, האוהבת את יצחק, אוהבת את יעקב הדומה לאביו ("צדיק בן צדיק"), ותמימות יצחק המאמין בטוב שבעשו רק מחזקת את אהבתה ל"יעקב איש תם". ב'מבינות' שלה בתחומי הקליפה היא יודעת שעשו אינו עשוי מהחומר שלה, ואין תקוה שיתקרב בעצמו לקדושה, ולאידך מזהה שגם ביעקב מסתתרות נקודות-נשמות שצריכות העלאה, וממילא שגם בו יכול יצחק למצוא את 'תאוותו'.

ואכן, בגנבת הברכות מתברר שדווקא יעקב מאחד בעצמו את כל הצדדים: מסוגל גם הוא לנהוג בערמת-חכמת צד האחור, ולרמות את אביו, ויחד עם זאת להשמיע את "הקל קול יעקב", קול תפלה וקול תורה, של צד הפנים. הוא גם הוא מביא מטעמים אהובים ליצחק (שנתבשלו באהבה על ידי אשתו) – מטעמי צד הימין – אך גם מעלה ריח חריף של ניצוצות החוזרים למעלה, "'וירח את ריח בגדיו', אל תקרי 'בגדיו' אלא 'בוגדיו'", נשמות בני ישראל שהלכו למחוזות השמאל הכי קשים ורחוקים, אך גם משם הם חוזרים אל ה' בתשובה מלאת עצמה.

שלמות התכללות ארבעת הצדדים ביעקב הצדיק (לו שייך לכאורה בעיקר צד ימין – בגימטריא צדיק – אך הוא כולל בעצמו צפון-דרום-ים-קדם) מגיעה לשלמותה בברכת ה' ליעקב בפרשה הבאה, תוך כדי בריחתו מעשו – "[והיה זרעך כעפר הארץ] ופרצת ימה וקדמה וצפֹנה ונגבה [ונברכו בך כל משפחֹת האדמה ובזרעך]". בפשוטה זו ברכת פריה ורביה, אך היא כוללת את ההבטחה שיעקב וזרעו (המתחלק לארבעה מחנות שכינה) יגיעו לכל ארבע רוחות הארץ ויבררו את הניצוצות שבצדדי תבל ובמשפחות שבהן. ובאמת הא בהא תליא: נטית יצחק לברך את עשו ו'להשקיע' בו היתה מתוך חשש שיעקב התם לא עתיד להעמיד דורות (כנטית משפחות יחסנים וצדיקים – הנוטות להשתדך בתוך עצמן – להתמעט ולהפסק במשך הדורות, ה"י) – הגילוי שגם בתוך יעקב טמונים דברים הטעונים בירור (שימשך דורות) מבטיח שיעמיד בנים, ועל כן ראוי לברכו, ואותו כשרון של העלאה, בירור והתפשטות יאפשר לו גם לברר את הניצוצות הטמונים בעשו ובעולם כולו.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת תולדת

יום ראשון, כ״ח חשון

רבנו יונה ב״ר אברהם גירונדי מחבר ספר ׳שערי תשובה׳ (ה׳כ״ד)

רבי אליעזר ליבר (הגדול) ב״ר אברהם, מייסד העיר ברדיטשוב (ה׳תקל״א)

לידת רבינו הרב יצחק פיוויש גינזבורג שליט״א יאריך ימים על ממלכתו (ה׳תש״ה)

יום שלישי, ל׳ חשון ראש חודש

רבי צבי הירש הכהן ב״ר יהודה ליב מרימינב (ה׳תר״ז)

רבי אליעזר יהודה ב״ר יעקב גדליה ולדנברג מחבר ספר ׳ציץ אליעזר׳ (ה׳תשס״ז)

יום רביעי, א׳ כסלו ראש חודש

חג הגאולה להרה״ק רבי אהרן הלוי מסראטשעלע זי״ע

רבי שלום שכנא ב״ר יוסף מלובלין רבם של המהרש״ל והרמ״א (ה׳שי״ט)

רבי ישראל שמואל יוסף ב״ר צבי הירש מקראקא הוסיף הרבה במסורת הש״ס ובעין משפט נר מצוה (ה׳תס״ד)

יום חמישי ב׳ כסלו

רבי עקיבא ב״ר שמחה בונם סופר-שרייבר מחבר ספר ׳דעת סופר׳ (ה׳תש״ך)

יום ששי, ג׳ כסלו

רבי אברהם יהושע העשיל טברסקי ב״ר יצחק מסקווירא (ה׳תרמ״ז)

רבי רפאל יצחק ב״ר יצחק ענתבי טבוש מגדולי פייטני ארם צובא מחבר הפייוט ׳עזרני א־ל חי׳ (ה׳תרע״ט)

שבת קדש, ד׳ כסלו, שבת תולדות

הרב יוסף ב״ר יחיאל מיכל מייא ממחברי ׳חידושי הגהות׳ על ארבע טורים (ה׳תקע״א)

רבי יעקב דוד ב״ר יצחק קאליש מאמשינוב (ה׳תרל״ח)

רבי רפאל כדיר ב״ר יעקב צבאן מגדולי רבני ג׳רבה (ה׳תשנ״ה)

הסיפור החסידי // רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא – ג' בסלו

הצדיק המבטיח

רבי אברהם יהושע העשיל נולד בשנת תקפ"ה לרבי יצחק (איציק'ל) מסקווירא, בן רבי מרדכי מטשערנוביל. בהגיעו לפרקו נשא את בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי, ממנה נולדו רבי יוסף מאיר ממאכנובקא, רבי משה דן מסקווירא, רבי יעקב מסקווירא-ליניץ, ובנותיו הרבניות דבורה ומלכה. לאחר פטירת אשתו נשא את בת ר' יוסף זילבערפארב מראוונא, חתן הרה"ק ר' שלמה מסאוואראן, ולזוג נולדו בת ובן: הרבנית שפרה, ורבי דוד יהודה ליב מקאזאטין. עוד בחיי אביו נתפרסם כפועל ישועות, ואף הבטיח ישועות ליהודים שאביו לא רצה להבטיח להם. עד כדי כך שלפעמים שלח אביו את העניינים הקשים לבנו. עם פטירת אביו (בי"ז ניסן תרמ"ה) נתמנה לממלא מקומו יחד עם אחיו רבי ישראל ורבי דוד'ל זצ"ל. שנה וחצי לאחר מכן נפטר, ביום ג' כסלו תרמ"ז, ונטמן באוהל אביו בסקווירא. מופלא היה הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא זיע"א, בקדושתו העליונה, בפרישותו ובצדקותו. מרבה היה בטבילות, אפילו פעמים מספר ביום אחד, ונודע באהבת ישראל הבוערת בקרבו. רבות עסק במעשי צדקה וחסד, ודאג לפרנסת אביונים ומסכנים. הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זצ"ל, שסיפר על כך, הוסיף וסיפר את העובדה הבאה:

***

"יהודי עמד לפני הגיום לצבא הרוסי. הוא הגיע אל רבי איציק'ל מסקווירא ובפיו הצעה: באפשרותו להפטר מחובת הגיום על ידי 300 רובל שוחד, אך לא אבה ליבו לזרוק סכום כזה לידי פקיד רוסי לכן מציע הוא לתת סכום זה לרבי, תמורת ברכה שיפטר מהגיום. הרה"ק סירב, והלך היהודי וסיפר על הצעתו בפני בנו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל. הוא, כששמע, הסכים לעיסקא: נטל את הכסף, והבטיחו שישתחרר מהצבא.

מנהג היה בבית הרה"ק מהר"י שכל ערב נכנסו אליו בצוותא בניו הקדושים. הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מיעט להשתתף, והיה ממשיך בתורתו ובעבודתו. בערבו של אותו יום הגיע אף הוא. כיון שנכנס, שחו האחים הקדושים ביניהם בלחש על ההבטחה שנתן. לאחר שביקש אביהם לדעת על מה התלחשו, שמע את המעשה, ופנה אליו וישאלהו: "כיצד יכולת ליטול את הכסף"? נענה הצדיק ואמר: "כיון שיהודי זה חייב בין כה להוציא ולתת סכום זה, וכיון שאף אני זקוק עתה לסכום דומה לפרנסת הצדיקים הנסתרים, מאמין אני שבזכות שנתן את הכסף לצדקה, יעזור לו השי"ת". למשמע דבריו קם אביו הקדוש, נשקו על ראשו אמר לו: "לדרגה כזו של אמונה — אני עדיין לא הגעתי!". ושוב היה מעשה: יהודי עמד לפני נסיעה לוינה כדי לדרוש ברופאים גדולים. טרם יציאתו לעיר הגדולה בא אל רבי יצחק מסקווירא כדי להפרד ולהתברך. לאחר מכן הלך להפרד גם מבנו הגדול, ששמע על מטרת נסיעתו ושאל: "בכמה הנך משער את עלות הנסיעה והטיפולים?" נקב הלה בסכום. נענה הרה"ק ראי"ה, שזקוק היה אז למעות

לצורך הכנסת כלה, ואמר לו: "תן לי את כל הסכום הזה — ותתרפא!" לשאלת אביו הקדוש מדוע נטל את הכסף, השיב: "וכי למה עליו להוציא את הכסף עבור רופאים? שיתן לי את כל הסכום עבור הכנסת כלה עניה — ויתרפא!".

חסידים הראשונים היו מספרים, כי מלבד כשהיה עוסק בתורה ובתפילה - לא נשמע קולו. שתקן מופלג היה. היו שקשרו את הדבר עם מעשה שהיה: יהודי שלא זכה להפקד בפרי בטן נכנס פעמים רבות אל אביו זצ"ל לבקש את ברכתו, אך רבי יצחק היה דוחהו כל פעם. פעם אחת, בעת שחזר ובא, פגש את בנו הרה"ק רבי אברהם יהושע זצ"ל, וביודעו תוקף גודל קדושתו, שפך לפניו את מר לבו וביקש שיבטיחו ישועה. לאחר הפצרות מרובות נעתר לו והבטיחו, ואכן, כחלוף שנה נפקד האיש בבן זכר. אך לאחר שעזב היהודי את המקום, הגיע רבי יצחק ולשאלתו, סיפר הראי"ה זצ"ל על ההבטחה שנתן. הקפיד אביו והעיר לו: "עדיף לדבר פחות". מני אז - כך סיפרו חסידים - אחז בפלך השתיקה.

מאידך, מסופר, נתן לו אביו הק' כח וסמיכה עוד בחייו ואמר לו: ידך כידי, ופיך כפי! ואכן, שמו הלך לפניו עוד בחיי אביו כ'פועל ישועות', ורבים פנו אליו. למען טובת הנצרכים לקח על עצמו פעמים רבות להיות בבחינת 'צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים', והסכים לגזור ולהבטיח אף נגד הטבע. נכדו הרה"ק ר' יוחנן מראחמיסטריווקא זצ"ל, סיפר על יהודי שלא זכה לפרי בטן והמהר"י זצ"ל לא אבה להבטיחו. אחר כך נכנס אל בנו רבי אברהם יהושע העשיל, והוא הבטיחו. לאחר שהלה חזר אל רבי איציק'ל וסיפר זאת, שאל הצדיק את בנו: מנין לקח את היכולת להבטיחו ישועה? ענה רבי אברהם יהושע: "נכנס אלי זה עתה עגלון, והתאונן כי סוסו מת ונותר ללא פרנסה. מיד לאחריו נכנס זה האיש שביקש ישועה בפרי בטן. ביקשתיו שיתן מעות כסכום שעולה לקנות סוס, והבטחתיו ישועה. וכי מה אכפת לבורא יתברך שלזה יהיה סוס, ולזה יהיו בנים?"

הנהגתו של רבי אברהם יהושע העשיל הייתה מיוחדת וחריגה, כשלפניו ולאחריו לא העזו צדיקי השושלת שלו לנהוג באופן דומה. מה שורש ההבדלים בהנהגת הצדיקים? שורש הדברים אינו נעוץ רק בחישובים השכליים כביכול שעורך הצדיק, כי אם בשורש נשמתו: צדיק ששרשו בחב"ד או בחג"ת, כוחות השכל והרגש, אינו מבטיח ישועות. אבל צדיק ששרשו בנה"י, כוחות המעשה, יכול וצריך להבטיח ישועה. בפרט, שייך הנצח היוזם להבטחת טובה, ואילו ההוד מביא לבטול גזרה רעה. היסוד שאחריהם הוא מידת האמת, המקיימת ומגשימה את ההבטחות שניתנו. באברי הגוף מקבילים נצח והוד לכליות, עליהם נאמר "מי שת בַּטֻחות חכמה" - לשון בטחון והבטחה. לכן, על מנת להבטיח על הצדיק להיות שלם במדת הבטחון בה' (בבטחון סביל, פנימיות ההוד, וגם בבטחון פעיל, פנימיות הנצח), ובכדי שתתקיים הבטחתו עליו להיות שלם בשמירת היסוד. הרגישות להשגחה הפרטית, המזמנת לו את הכסף לצדקותיו המרובות, שייכת גם היא לנצח והוד - שכן בספירות הללו מנהיג ה' יתברך את צירופי המקרים השונים. רק צדיק כרבי אברהם יהושע, רגיש כל כך להזדמנות של עסק טוב, המשמח לב אלקים ואנשים...

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדָּבָק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מִתּוֹךְ שִׁעוּר כ"ד אִיָּר תשפ"ג]

